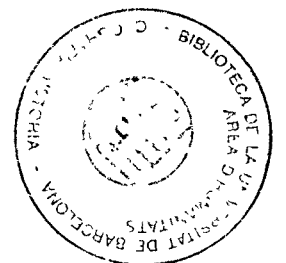

**PAGESOS, MARINERS I
COMERCIANTS A LA
CATALUNYA LITORAL.
EL MARESME A
L'ÈPOCA MODERNA**

10. LES FINANCES MUNICIPALS

L'anàlisi de la hisenda municipal esdevé un exercici de gran importància per copsar l'estat de les finances locals. Sovint s'ha considerat, que l'evolució de la comptabilitat local reflectiria la situació econòmica de la població estudiada. D'aquesta manera, unes finances sanejades evidenciarien una bonança econòmica. Arribats a aquest punt i coneixent com es varen desenvolupar els esdeveniments polítics al llarg dels segles moderns, cal plantejar-se fins a quin punt els allotjaments militars, la fiscalitat extraordinària i el recurs al crèdit varen afectar els comptes de la universitat i la capacitat adquisitiva dels particulars. Caldrà comprovar, si s'observa una sincronia entre l'endeutament del municipi i el de la població en general.

Sovint la complexitat de les fonts ha obstaculitzat, que es publicuessin més treballs sobre la hisenda municipal. Precisament en una ponència del III Congrés Internacional d'Història Local de Catalunya, Jaume Dantí¹ assenyalava, quines havien estat les principals línies de recerca en l'estudi de l'organització municipal i quines eren les línies, que calia prioritzar. De fet, el balanç bibliogràfic no resulta massa encoratjador, si hom repassa alguns dels col·loquis i congressos celebrats darrerament. Així a les VI Jornades d'Estudis Històrics Locals, dedicades a la fiscalitat estatal i hisenda local als segles XVI, XVII, XVIII i XIX es va comptabilitzar, només, dues comunicacions sobre les finances municipals catalanes². La migradesa es manté, si hom examina els quatre congressos d'història Moderna de Catalunya. En les convocatòries dels anys 1984, 1988, 1993 i finalment del 1998 es va presentar un total de set treballs³. Aquesta exigüitat va ésser

¹ Dantí Riu, Jaume, "La hisenda municipal a l'època moderna a Catalunya" *Actes del III Congrés Internacional d'Història Local de Catalunya*, Barcelona, 1996, pp. 69-85

² Molas Ribalta, Pere, "Resistència fiscal a Mataró. 1757-1766" *VI Jornades d'Estudis Històrics Locals*, pp. 385-401. Dantí Riu, Jaume, "La hisenda municipal com a reflex de la conjuntura econòmica. Un exemple de la Catalunya prelitoral: Granollers i Vallès Oriental als segles XVI i XVI" *VI Jornades d'Estudis Històrics Locals*, pp. 233-245.

³ Dantí Riu, Jaume; Barbany Ciurans, Carme, "La hisenda municipal a Catalunya al darrer terç del segle XVIII: la ciutat de Granollers del 1774 a 1793" *Actes II Congrés d'Història Moderna de Catalunya*, Barcelona, 1988, pp. 65-73. Vilalta Escobar, Maria José, "hisenda municipal i arrendaments públics al Balaguer del segle XVIII" *Actes II Congrés d'Història Moderna de Catalunya*, Barcelona, 1988. Dantí Riu, Jaume, "La hisenda municipal de la ciutat de Barcelona al segle XVI: el miratge del redreç" *Actes III Congrés d'Història Moderna de Catalunya*, Barcelona, 1993, pp. 505-512. Gifré, Pere, "Universitats, fiscalitat de guerra i privilegiats. A propòsit d'algunes universitats empordaneses durant la Guerra de

present, també, als congressos d'Història del Pla de Barcelona i al primer congrés Internacional d'Història Local.

Cal parlar, doncs, de penúria bibliogràfica, tot i que cal tenir en compte tot aquell reguitzell de monografies locals, on no manca un capítol dedicat a la fiscalitat. Amb tot, l'heterogeneïtat dels elements, que integraven la mateixa hisenda, ha afavorit, que el seu tractament bibliogràfic fos molt ampli. Hom ha analitzat les institucions locals des de diferents punts de vista: arrendaments⁴, organització⁵ o hisenda en un sentit més ampli⁶.

Ateses aquestes limitacions i buits bibliogràfics, la present recerca podria ésser una aportació significativa per al coneixement de la hisenda municipal als segles moderns. Del conjunt de poblacions analitzades en aquesta tesi, s'ha prioritzat la localitat d'Arenys de Mar. La continuïtat en el registre del llibre de comptes del consistori, malgrat els buits documentals inherents a tota documentació històrica, i el seu perfil socioeconòmic ha afavorit la seva selecció. Hom disposa, preferentment, de treballs sobre les finances municipals de comunitats pageses i menestrals. Davant aquesta constatació, calia decantar-se per una vila marinera i més mercantívola. Arenys de Mar acomplia aquests trets. A tot això cal afegir, que a partir de les diferents aportacions bibliogràfiques,⁷ hom té constància, que aquesta localitat va desenvolupar una intensa activitat comercial des de les primeries del disset. Per tots aquests motius, l'anàlisi de la seva hisenda podia resultar força interessant per calibrar l'impacte dels allotjaments militar i la fiscalitat de guerra. Sens dubte, l'evolució dels comptes de la universitat s'haurà de posar en relació amb la seqüenciació

secessió" *Actes III Congrés d'Història Moderna de Catalunya*, Barcelona 1993, pp. 561-572. Grau, Ramón; López, Marina, "L'ajuntament de Barcelona sota Carles III (1759-1788). Un esquema històric" a les *Actes del III Congrés d'Història Moderna de Catalunya*, pp. 27-47. Dantí Riu, Jaume, "L'endeutament municipal a Catalunya i Nàpols als segles XVI i XVII" *Actes IV Congrés d' Història Moderna de Catalunya*, Barcelona, 1998, pp. 25-37.

⁴Molas Ribalta, Pere, "Els arrendaments públics a la Barcelona del set-cents" *Cuadernos de historia económica de Cataluña* núm. VI, 1971, pp. 89-111. Doménech Tomasa, R, *Los arrendamientos de la villa de Terrassa en el siglo XVIII*. Tesi de Llicenciatura, Universitat Autònoma de Barcelona, 1975. Fernández Terricabras, I, "Una aproximació a l'estudi de la hisenda local: els impostos del vi a Barcelona (1500-1525)" *Pedralbes* núm. 2, pp. 53-66.

⁵Vicenç Vives, Jaume, *Ferran II i la ciutat de Barcelona*, Barcelona, 1936. Molas Ribalta, Pere, *Societat i poder polític a Mataró 1718-1808*, Mataró, 1973. Torras Ribé, Josep Maria, *Els municipis catalans de l'Antic Règim 1453-1808*, Barcelona, 1983.

⁶Dantí Riu, Jaume, *Terra i població al Vallès Oriental*; Dantí Riu, Jaume, *Granollers i comarca als segles XVI i XVII: Evolució demogràfica i econòmica*, Granollers: Montblanc, 1981. Vilalta Maria José, *Balaguer a l'època moderna*.

del deute privat a aquesta població. Per tal d'aprofundir en tots aquests aspectes, s'analitzarà el llibre del clavari i de dipositària de la vila d'Arenys de Mar, des de 1627 fins al 1800, els llibres de Deliberacions i finalment determinats manuals notariais en alguns casos puntuals.

1. L'organització municipal a Arenys de Mar

Arenys de Mar pertanyia a la baronia del castell de Montpalau i a la seva vegada, aquesta baronia formava part dels dominis del Vescomtat de Cabrera, que estaven a mans del marquès d'Aitona. L'estudi de l'organització municipal és sempre necessari, però encara més en una població com l'analitzada, ja que Arenys de Mar oferia certes singularitats. Per una banda, era una població de dominació senyorial i per altra es tractava d'una vila de recent creació. Els seus orígens cal buscar-los al segle XVI, quan Arenys de Mar era un petit veïnat costaner d'Arenys de Munt. El dia 11 de juliol de 1574, els caps de casa de la ribera de mar es constituïren en Consell General de la Universitat. Un any més tard, el 1575, Arenys de Mar ja disposava d'una església pròpia.

A mesura que la població creixia, el consell general de tots els caps de casa esdevenia menys eficaç i àgil. Per tal de solucionar aquestes dificultats, Gastó de Montcada, marquès d'Aitona, va concedir el privilegi per a l'organització permanent del municipi al mes de gener de l'any 1599. Al cap d'un dies, el consell general va comissionar els obrers de la parròquia; Bartomeu Lledó i Antic Julià, i dotze síndics, per tal que presentessin els seus capítols al marquès d'Aitona. Al mateix mes, va tenir lloc l'exposició de les cinc demandes.⁸ Totes les sol.licituds foren admeses. Per la seva banda, els obrers i els síndics es varen comprometre a lliurar 10 sous barcelonesos del cens de la fleca i de la taverna al seu senyor per Nadal. Cal destacar, però, tres de les cinc sol.licituds aprovades.

La primera corresponia a la concessió de l'establiment del monopoli de la fleca i de la taverna. L'acceptació per part del marquès d'aquesta proposa, representava un ajut

⁷ García Espuche, Albert, *Un Siglo decisivo*, Cap. IV. Pons Guri, Josep Maria, *Quan nasqué i s'emancipà una vila*, p. 32.

⁸ AHFF Municipal, T. 82, f. 206-209; T. 1124, f. 3-7 i Pons Guri, Josep Maria, *Quan nasqué, s'emancipà una vila: Arenys de Mar 1574-1720*, Arenys de Mar, 1999, document transcrit pp.128-134.

important al manteniment de les finances locals. Amb tot, Gastó de Montcada va fixar, que l'establiment seria sota un cens anyal de deu sous barcelonesos amb caràcter sempitern.

La segona concernia a l'organització del municipi. La universitat seria regida per jurats i homes del consell, elegits per mitjà de la insaculació i després de la llicència prèvia i amb assistència del marquès d'Aitona, del procurador general, del jutge ordinari o del batlle. Tot i que Gastó de Montcada hi va accedir, va afegir, que el representant de la baronia només hi pogués tenir veu, quan es tractés d'un afer d'interès d'aquesta.

Finalment la tercera es referia, específicament, als jurats, ja que es volia, que poguessin portar la insígnia acostumada pel càrrec. El marquès introduí una nova facultat. Els jurats podrien establir preus i taxes al flequer i al taverner, però la resta recauria a mans del mostassaf.

El dimarts 13 d'abril de 1599 tenia lloc el darrer consell general⁹ de caps de família del vell sistema: 89 caps de família. Al llarg d'aquesta reunió, els assistents forjaren les directrius, que havien de regir l'elecció dels tres jurats, el clavari i els trenta homes del Consell. Els deutors a la universitat quedaven invalidats per exercir càrrecs municipals. Així mateix es determinava, que el clavari hauria de fer fermances abans d'assumir la seva tasca. Una vegada extrets els jurats, s'hauria de designar els quatre oïdors de comptes i la resta de funcionariat. Tots els nomenats haurien de fer jurament davant el batlle. Finalment el dia de l'extracció es va fixar en la festivitat de la Santa Creu

La normativa aprovada al 1599 fou la que va regir la institució municipal fins a les reformes de la Nova Planta. Amb tot, en el decurs del temps, es va introduir algunes lleugeres reformes. Així, segons Josep Maria Pons Guri,¹⁰ dins el mateix esquema de les insaculacions estès arreu, es pogué arribar a establir unes especificitats, que responien a les característiques locals. Es va determinar, que el consell pogués deliberar amb l'assistència de setze dels seus trenta membres, ja que molts dels seus integrants s'absentaven a causa de la seva activitat marinera. Amb tot, dins aquest petit col·lectiu de 16 membres hom englobava als jurats. El 1610 s'obligava als jurats i clavaris a donar comptes abans

⁹ AHFF Municipal, Acords I, f. 5-8 i Pons Guri, Josep Maria, *Quan nasqué, s'emancipà una vila: Arenys de Mar 1574-1720*, document transcrit pp.134-146.

¹⁰ *Ibidem.* p.80.

d'abandonar el càrrec. I el 1633 el marquès d'Aitona els lliurava la facultat de celebrar mercat i fira.

L'any 1702, els jurats proposaren un nou memorial¹¹ per al bon funcionament del municipi al marquès d'Aitona. Aquest document aplegava una desena de reformes, algunes de les quals afectaven a la hisenda. Un primer bloc de millores pretenia evitar el frau i la corrupció en els càrrecs. Es determinava, que el clavari hauria de justificar la seva gestió als oïdors de comptes el primer diumenge de juny de cada any. Es regulava l'anotació de la comptabilitat. El clavari hauria de tenir inscrits els comptes en quaderns i una vegada passats haurien d'enregistrar-se al llibre de clavaria. En relació als comptes, s'insistia, en què s'hauria de tenir un llibre de registre de pòlisses. Precisament en aquestes pòlisses, s'havia de constar la signatura de dues persones a més de la dels jurats. Totes les persones, que a més del clavari, haguessin tingut cura d'alguna gestió econòmica, estaven obligats a rendir comptes cada any. Els morosos amb la universitat serien inhàbils, si no lluien el seu deute vuit dies abans de l'extracció dels càrrecs. Els nomenats per la universitat estaven obligats a fer inventari dels seus béns mobles i immobles i a lliurar aquest document als seus substituïts. Finalment les talles i els repartiments impositius es realitzarien seguint la proporcionalitat establerta en el Llibre de Calculació dels Havers.

Un segon i darrer bloc d'esmenes anava encaminat a millorar l'organització municipal. L'assistència a les reunions dels jurats i consellers era obligatòria i els qui deixaven de ser-hi presents dins la mitja hora després del darrer toc de campana, es va fixar que incorrerien en una pena de 3 lliures. Finalment l'extracció dels càrrecs de la universitat hauria de quedar enregistrada en un document per mitjà d'un secretari.

La desfeta de 1714 va propiciar la substitució de les antigues universitats per ajuntaments. L'edicte del sis de juliol de 1717 dictaminava l'abolició dels jurats, paers, cònsols, consellers i qualsevol altra mena d'edils de Catalunya i els substituïa per regidors, que el poder públic designaria entre "*sujetos de mayor satisfacción del Real Servicio*". La Reial Cèdula de 13 d'octubre de 1718 suprimia les convocatòries per mitjà dels tradicionals tocs de campana. A partir d'aquella data, les crides es farien per avis cursat pels

¹¹ AHFF. Municipi, General, llig. 1-26 i Pons Guri, Josep Maria, *Quan nasqué i s'emancipà una vila*, transcrit pp. 170-174.

porters; els edils ja no durien gramalles ni altres distintius del càrrec i anirien vestits de negre.

Malgrat tot, la nova normativa s'anà aplicant pausadament, ja que els anys 1718, 1719 i 1720 seguiren al seu lloc els jurats extrets el 3 de maig de 1717: Joan Pruna, Josep Sala i Macià Torres. El 17 de juny de 1720, Francisco Caetano de Aragón, comandant general interí de l'Exèrcit i Principat de Catalunya, en nom del rei Felip V, "*deviendo dar entero y puntual cumplimiento*" a les disposicions en vigor va nomenar els sis regidors, en les persones de Joan Balís, Josep Llunell, Macià Torres, Jaume Finet, Francesc Alegre i Francesc Illa¹².

Amb tot, la nova administració borbònica de Catalunya sorgida de la Nova Planta no va comportar canvis substancials sobre la hisenda local, exceptuant la ciutat de Barcelona, on el control per part de la superintendència sobre les seves finances seria gairebé total per assegurar-ne l'aplicació a unes finalitats justes. L'apropiació d'antics ingressos quedaria "compensada" per la concessió d'una "dotació" anual, que arribaria sempre amb retard. Així mateix, el Cadastre, que inicialment fou concebut com un impost proporcional, va esdevenir un tribut de repartiment, intervenint-hi així els ajuntaments mitjançant la gestió d'un regidor i la tasca del "Collector del Cadastre"¹³.

2. L'evolució de les entrades i eixides (1627-1800)

Els comptes del clavariat són una documentació molt valuosa per a l'anàlisi econòmica d'una població, tot i les seves limitacions. Les anomenades llibretes del clavari i més tard de dipositaria s'estructuraven en dos grans blocs: entrades i eixides. La relació dels ingressos, que la municipalitat i més tard l'ajuntament percebia, és pot considerar força fiable. En canvi, el capítol de despeses presenta nombroses irregularitats, ja que sovint no es ressenyava tots les despeses, per tal que els comptes finals quadressin. Per aquest motiu, l'estudi dels saldos i les eixides no es pot considerar en cap cas conclouent.

Malgrat aquests esculls, s'ha analitzat els saldos del clavariat d'Arenys de Mar. La sostracció de les entrades i eixides revela, que un 46% i un 36% dels comptes dels segles

¹² AHFF. Municipi, General, llig. 253 i Pons Guri, Josep Maria, *Quan nasqué i s'emancipà una vila*, p. 91.

¹³ Dantí Riu, Jaume; Barbany Ciurans, Carme, "La hisenda municipal a Catalunya al darrer terç del segle XVIII: la ciutat de Granollers del 1774 a 1793" *Actes II Congrés d'Història Moderna de Catalunya*, p.65.

XVII i XVIII respectivament era negatiu. Precisament els anys centrals del sis-cents són els que concentren un major nombre dèficit. A tall d'exemple, cal referenciar el saldo de l'any 1654-55, amb una diferencia de 831 lliures, i el corresponent a l'any 1668-69, amb 329 lliures. Aquests creixements negatius obeirien a l'impacte de la pesta i als efectes dels allotjaments militars. Respecte al set-cents, la dècada dels 60 aplegava el major nombre de valors negatius. Malgrat tot, els dèficits més importants es registren als anys 1798-99, amb 3.489 lliures, 1725-26, amb 2.312 lliures, i 1722-23, amb 2.139 lliures.

Al sis-cents, els decennis amb creixement positiu es concentren bàsicament als anys 30 i 80. Precisament la documentació notarial revelava un descens del crèdit als anys 80, quan s'analitzava l'endeutament particular a Arenys de Mar. L'exercici amb major superàvit va tenir lloc el 1677-78, amb un guany de 1.967 lliures. Aquest excedent es justificaria a causa de l'ascens dels ingressos i la minva de les despeses. L'increment de les entrades obeeix als diners percebuts en concepte d'arrendaments. Concretament cal esmentar l'ascens i l'aparició de nous arrendaments; el corresponent a la sal, amb 966 lliures, i el referenciat, a la carn, amb 750 lliures. Així mateix, aquell any es va establir una talla per tal de pagar el sometent. Tot plegat derivaria en un augment dels diners percebuts. En canvi, la minva dels dispendis obeiria a l'omissió d'algunes partides. Per exemple, no hi ha cap capítol destinat al pagament de deutes retardats.

Al set-cents, la dècada amb saldos positius s'aplega als anys 80. Finalment els anys amb major creixement tenen lloc al bienni 1788-90. Aquest superàvit s'explica, una vegada més, per l'increment de les entrades, a causa de l'arrendament de la vianda, i la reducció de les eixides.

De bell antuvi, les finances arenyenques plantejaren greus problemes de liquiditat. Per exemple, a l'inici del registre, a l'any 1627-28, es localitza un saldo negatiu. El dèficit seria un problema recurrent a la hisenda d'aquesta població. Amb tot, els buits documentals impedeixen, que es pugui aprofundir en la seva anàlisi als inicis del sis-cents, així com en bona part del set-cents.

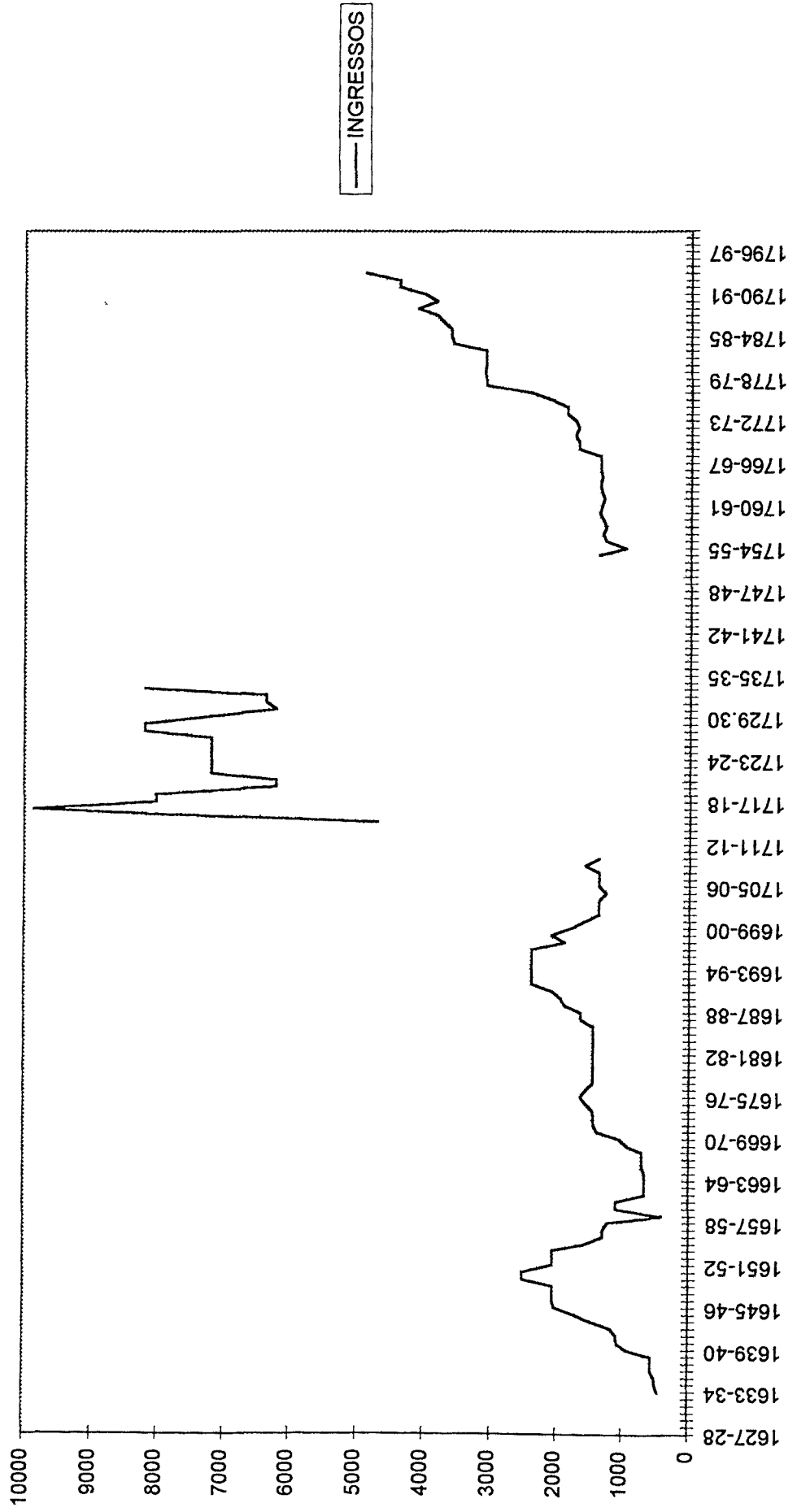
Dins el capítol corresponent a les entrades, cal diferenciar els ingressos ordinaris i els extraordinaris. Els primers són els que provenen de l'explotació dels monopolis del municipi i l'ajuntament, així com de l'arrendament d'espais públics. Els segons no tenien una

periodicitat fixa. Eren les talles o tributs cobrats per repartiment en relació a una despesa concreta i els censals morts o deutoris contractats en un moment de manca de liquiditat. En conjuntures adverses, aquestes partides extraordinàries podien assolir una certa periodicitat. Aquesta circumstància tenia efectes nefasts sobre la població i sobre la institució, com ja es comprovarà més endavant.

En el decurs del sis-cents els anys, que varen registrar un augment més importants d'entrades de tipus extraordinari varen correspondre al 1630-31, 1692-93 i 1693-94. De fet, varen representar més de la meitat dels ingressos, que va recaptar la universitat en aquell any fiscal. Així s'aprecia la contractació de censals morts, lletres de canvi i l'establiment de talles "per satisfer la demanda forçosa d'exercit". No és casual, que aquestes cúspides coincideixin en períodes de dificultats econòmiques: compra de blat al 1630-31 i pagament de deutes endarrerits al bienni 1692-94. Durant el segle divuit, les partides d'entrades de tipus extraordinari més rellevants es varen concentrar a la dècada dels anys 20 i varen ésser conseqüència de la fixació de talles per pagar als creditors i per subministrar palla i llenya a l'exèrcit. Precisament, la recaptació d'aquests conceptes s'enquadra amb uns anys d'importants despeses derivades de l'allotjament de tropes.

S'ha recorregut al càlcul de la mitjana mòbil de 13 anys de les entrades percebudes per la universitat d'Arenys de Mar durant el període 1627-1800, per tal de defugir de les acusades oscil·lacions anuals. Cal advertir de l'existència d'importants buits documentals durant el segle XVIII, la qual cosa ha impedit, que es disposés d'una seqüenciació de llarga durada en aquesta centúria. En línies generals, s'aprecia l'existència de sis etapes: de 1633-34 a 1648-49 d'ascens i estancament a l'alça, de 1649-50 a 1699-1700 d'estancament a l'alça, de 1700-01 a 1709-10 de davallada, de 1714-15 a 1733-34 d'augment i estabilitat a l'alça, de 1752-53 a 1767-68 d'estancament i finalment de 1768-69 a 1799-1800 d'ascens. L'evolució anual del segle XVII evidencia unes puntes als anys 30 a causa de la compra de blat, als anys centrals de la centúria per la pesta i la guerra i als primers anys dels 70 i els 90 degut a l'endeutament. Respecte al segle XVIII, les cúspides s'apleguen a la dècada dels anys 20 fruit de la recollida del Cadastre i les talles per garantir l'aprovisionament de palla i llenya a l'exèrcit i pagar als creditors de l'ajuntament.

EVOLUCIÓ DELS INGRESSOS DE LA UNIVERSITAT D'ARENYS DE MAR M.M 13 ANYS (1627-1800)

Com en el cas de les entrades, cal distingir les despeses ordinàries de les extraordinàries. Malauradament, el registre dels dispendis no és constant. Generalment s'obvia el pagament de deutes i els capítols extraordinaris. Aquest fet provoca, que no sigui una variable massa fiable. El registre de les eixides d'Arenys de Mar sobresortia per la seva variabilitat. Entre les partides més sovintejades, cal destacar els sous dels jurats, clavari, mestre de minyons, metge, rellotger i en alguns casos del notari i doctor en drets; les dietes i desplaçaments; el lloguer del local d'estudi; les despeses de caràcter religiós, com el del capellà de la població, les festes de St Zenó (a partir de 1666) i els vots de vila; les obres públiques, com el manteniment del rec, del corral o de la carnisseria i la cura del rellotge del campanar; el subministrament de carn i caritat al convent dels Caputxins de la població, la compra de cereals; el material d'escriptori; les pensions de censals i la llució de deutoris i finalment les partides relacionades amb la guerra, la defensa i els plets.

Les eixides més elevades del disset varen correspondre als anys 1693-94, 1669-70 i 1692-93. En tots els casos, la causa seria la mateixa: pagament de deutes, plets i donatius a la Diputació. S'observa una correspondència entre les cúspides de les entrades i les eixides. Quan les entrades de tipus ordinari (arrendaments...) no poguessin afrontar unes despeses importants, o bé s'implantaria noves talles, o bé es contractaria nous censals morts. Tanmateix en períodes de penúria econòmica i de dificultat en la hisenda, es podia optar per no pagar o bé per reduir la partida destinada als deutes.

Al segle divuit, les sortides més importants varen tenir lloc al bienni 1721-23 i al 1727-28. En tots els casos, el denominador comú fou l'impacte dels allotjaments militars. Amb tot, cal distingir els efectes d'una epidèmia a l'any 1722-23 i les conseqüències del cadastre al 1727-28. Novament, en aquesta ocasió es consigna una correlació entre les entrades i les eixides.

Si s'analitza la tipologia de les entrades i eixides en diferents anyades, a banda d'evidenciar alteracions en les partides, s'observa una heterogeneïtat en els conceptes, que en dificulta la comparació. S'ha seleccionat, premeditadament, uns anys econòmicament crítics, per tal d'esbrinar-ne la causa en la mesura del possible.

A l'any 1630-31, el 50% de les eixides i el 65% de les entrades s'havia destinat a l'adquisició i venda de cereals. La població estava extenuada a causa de les males collites i

el municipi va haver de destinar molts diners a la compra de blat, una bona part del qual provenia d'Olzinelles i Orsevinyà. En aquesta conjuntura de misèria, les poblacions d'Arenys de Mar, Canet i Arenys de Munt varen assaltar un vaixell, que anava carregat de blat. El cronista local d'Arenys de Mar, Francesc Calveto i Roget¹⁴, narra els esdeveniments de la següent manera:

“(…) A mitjans d'aquest mes [abril de 1631], els arenyencs obligaren una barca del patró Francesc Rosell, amb carregament de blat consignat als germans Gorgollón, qui tenien tracte fet amb els Concellers de Barcelona de entregar-los per tot l'abril 2,000 quintars de forment a 38 rals quartera. Corsecats els arenyencs per la fam, general a Espanya durant el regnat de Felip IV, i sens reparar a que venia de lloc infestat, abordaren el barco apoderant-se del blat. E aquesta tasca els ajudaren els d'Arenys de Munt i Canet. Els de Blanes havien fet lo mateix amb un barco de Benet Palau. Els concellers de Barcelona, d'acord amb el Virrey, enviaren a Arenys a un oficial Reial i al notari Francesc Fontana, perquè s'emportessin el blat i fessin les corresponents amenaces de represàlies, de lo qual enterat el poble, s'amotinaren homes, dones i minyons amb diferents armes, i els crits de via fora fam, via fora los que s'en volen portar el blat, empaitaren als comissionats, que es refugiaren al campanar. Apaivagat un poc el motí, els jurats traslladaren als Comissionats a un hostal, aon acudí novament el poble irritat. En semblant conflicte els jurats ensenyaren al poble les claus de Torre (aon estava dipositat el blat), dient que anessin allà, aon repartiria el blat. Amb aquesta estratagema lograren que el poble s'apartés i salvaren la vida dels comissionats, que se escaparen a Barcelona. El Concell de Cent acordà fer represàlies, manant que els arenyencs retornessin el blat que els quedava. Acudí el Síndic d'Arenys al Concell de Cent donant satisfacció, excusant lo passat amb la necessitat de no morir de fam i oferint pagar la mercaderia”.

A l'any 1645-46, una part important de les eixides es va destinar al pagament del batalló, un 33%, i els deutes, un 15%, deixant de banda les despeses ordinàries com eren el

¹⁴ Calbetó i Roget, Francisco de P, *Recolecta. Monografies, memòries, discursos, efemèrides d'Arenys de Mar*, Barcelona 1992, pp. 283-284.

pagament dels sous dels jurats i clavari. El capítol d'entrades provenia, majoritàriament, dels arrendaments. A l'exercici 1669-70, la universitat d'Arenys de Mar estava, pràcticament, en bancarrota. De fet, un 75% de les despeses es va esmerçar en el pagament de deutes. Davant aquesta situació tan delicada, la universitat va establir una talla, l'origen de la qual seria probablement la lluita de deutes. Precisament en aquest any, la universitat va signar una nova concòrdia amb els seus creditors, com més endavant s'explicarà.

A les acaballes del disset, el 1693-94, el capítol més oneros d'eixides va continuar essent el pagament de deutes, un 61%. La reacció de la universitat va ésser la contractació d'un censal mort per tal d'equilibrar la balança. Al 1722-23, l'organització de la institució havia patit una gran transformació. Malgrat la introducció dels nous càrrecs propis de l'administració borbònica, les despeses varen prosseguir essent les mateixes. En aquest cas, un 54% de les eixides es va destinar al manteniment de l'exèrcit. Cal esmentar la introducció d'una nova via de recaptació a les finances dels antics municipis: el cadastre. Aquest nou gravamen va representar gairebé un 54% de les entrades. Finalment a les darreries de la centúria, al 1790-91, la principal despesa va ésser la reparació de l'escola, que va suposar un 37% de les eixides. És un fet destacat, ja que pressuposa, que per primera vegada, es destini un gruix important dels diners a una inversió. La partida destinada al pagament dels dèbits es va mantenir, al voltant d'un 14%. Per la seva banda, els ingressos varen provenir dels arrendaments, especialment de la vianda i l'hostal, i dels diners, que restaven de l'any anterior, gairebé un 50%.

L'anàlisi dels comptes d'uns anys concrets ha revelat una similitud entre les entrades i les eixides del municipi dels Austries i l'ajuntament borbònic. Es coincideix, per tant, amb les afirmacions de Jaume Dantí¹⁵. Segons ell, els estudis sobre algunes viles catalanes constaten el manteniment gairebé exacte de l'estructura financera anterior, tret de la sobrecàrrega del cadastre. Fou en tot cas en l'apartat dels ingressos extraordinaris, on el major control reial limitaria i fins i tot en prohibiria la creació, si no era per cobrir deutes antics, tal com exigia el Consell de Castella a les Audiències de la Corona d'Aragó. Aquest fenomen ha estat remarcat, també, per Joaquim Llovet¹⁶ en la seva obra sobre Mataró. El

¹⁵ Dantí Riu, Jaume, "La hisenda municipal a l'època moderna a Catalunya" *III Congrés Internacional d'Història Local*, p. 72.

¹⁶ Llovet, Joaquim, *Mataró. Dels orígens de la vila a la ciutat contemporània*, pp. 129, 170-171 i 275-276.

desglossament de les partides d'entrades i eixides de les finances d'aquesta ciutat ha mostrat una continuïtat durant l'època moderna.

Així doncs, les principals vies de sostracció de diners a l'època moderna eren la compra de cereals, les despeses derivades de la guerra (allotjaments, impost del batalló, armes i construccions defensives) i finalment el pagament de deutes a Arenys de Mar. Amb tot, cal esmentar altres capítols de derivats de la condició de municipi senyorial. La població d'Arenys de Mar hagué de fer donatius al marquès i assumir les despeses derivades de les seves visites a la població. Segons les dades aportades pel llibre del clavariat, el marquès va visitar la població als anys, 1687-88, 1691-92, 1693-94, 1698-99, 1699-00 i 1701-02. Si la visita del senyor jurisdiccional suposava entre unes 10 i 60 lliures de despesa, la corresponent a l'any 1692 va pressuposar unes 212 lliures. Aquesta dada evidencia, que el marquès d'Aitona hauria fet estada a la població, entre els dies 11 i 15 de març. Sovintegen les pòlisses destinades a pagar la confitura i el regal per la marquesa, el sou pels qui treballaren al servei del marquès, els donatius així com vi, moltó i cera per la seva estada. A les seves memòries, Francesc Gelat¹⁷ recull la visita del marquès d'Aitona als seus dominis:

“(…) Nota que als 11 de mars de 1692, envés les set hores de vespre, arribà lo marquès d'Aytona en Arenys de vall, y quant arribà dispararen 4 artilleries. Anaren-lo a recibir envés Canet ab una compañía de soldats que havían fet de gent del poble; dispa[ra]ren dits soldats moltas vegadas tots sas armas. Y va posar dit marquès en casa Canals dels Hom, qui vuy és dels hereus de Joan Antoni Farrer, adroguer, la qual casa tenia llogada Jaume Arquer, notari i ciutadà honrat. Lo gasto [que] féu pagà la vila, en la qual estigué fins als 15 de dit, que se n'anà a St Celoni a dinar. Nota que als 12 de dit, a la tarda, entre las 4 y ls 5 horas, pujà a casa.n Jalpí y estigué fins un poc més del sol post y se'n tornà. Als 13 de <de> dit, a la mateixa hora, tornà a pujar a casa.n Jalpí y s'estigué fins un poch més del sol post, y mentres estava allí arribà una compañía de soldats de gent del poble de St Martí fins al peu de la carretera de dita casa contra la Riera, y aquí s'aturaren, los quals anaren per recibir dit marquès pensant pujaria

¹⁷ Simon Tarrés, Antoni, *Pagesos, capellans i industrials de la Marina de la Selva*, pp. 32-33.

al lloch y dit dia no y pujà, y al cap d'un rato que foren a dit puesto se'ls féu avís se'n tornassen perquè|| no volia passar més amunt dit dia; y axis se'n tornaren. Als 14 de dit, entre las dos y tres de la tarda, pujà en Arenys de Munt, y dita companyia de soldats lo isqué a recibir a la partida del terme, devant casa n'Ayguaviva baix a la riera, y allí dispararen tots ses armes. Després, tot lo camí, fins fou a la plassa, siempre anaren tirant y en ésser a dita plassa se disposaren com si haguessen de batallar. Lo capità ere lo Sr. Amar de la Torra, alferes Agustí Galant, sergento Rafel Puget, sabater, Pere Roura, Joseph Belsolell, treballador dit lo Frare, y Francisco Bellsollell de la Torra (hereu de dita casa), patje de gineta. Y allí, en arriban dit marquès a la plassa, dispararen tots los soldats y uns mascles [que] tenían aparellats. Y , a cab d'un rato, baxà de caval y entrà a la iglésia, féu oració arribant al presbiteri ahont li tenían una almoada y una cadira y se agenollà a dita almoada y lo Rt., dot Anton Serra, li féu adorar una reliquia de un reliquiari dorat {que} és en dita iglésia y, després, se nñ anà a mirar lo altar nou de St Antoni de Pàdua. Després se n'anà a casa d'en Vilarrasa y allí la vila li donà un refresch y allí va decretar un paper de uns || certs pactes que la vila volia fer per poder redimir los mals de dita vila (com en aquell és de vèurer) Després se'n pujà a casa Dn Joseph Sala, ab tota la companya dels soldats anant tirant per lo camí, ara un, ara altre y a voltas tots junts y, en ésser a casa Sala, tanbé tiraren dos o tres vegades tots junts; y un ajudant que anave ab lo dit marquès, los féu fer diafrents exercissis necessaris per la guerra, en lo pati de dita casa, estant lo marquès a la finestra de la sala gran mirant dits exercissis. Y després los feren dexar a tits les armes agegudes en terra al puesto que quiscú se trobava, estant afilerats, dexant-ne dos per centinella, y luego se donà refresch de pa y bèurer a totom, tant soldats com demés y, al marques, ab sos sequasses, melindros, anís y confitura càndida, vi blanch y vi claret, aygua clara y aygua de llimo y aygua de canyella, tot gelat. Després del refresch anà a la capella, al celler y la font del capdemunt de l'hort y, després [que] fou tomat de la font, tots los qui feyen de soldats li anaren a besar la mà, anant-hi de dos en dos, y, acabat axò, se n'anà, tornant-se'n en Arenys de Vall, y los soldats en Arenys de Munt y, allí a la plassa, diuhen, los féu un refresch la vila o los jurats y és que , diu, los feren menjar sinch sardinas a quiscú, donant-los pa

per axò y bèurer lo que agueren menester. Als 15 de dit, se n'anà a St Celoni y molts lo acompanyaren fins a la planeta d'en Burrell y, d'allí, se'ls ne féu tornat a tots, acceptat los que ya lo acostumaven seguir y lo rector, que l'acompanyà fins a St Celoni y no tornà fins lo endemà. Tot per nota. Advertint que diuhen que los de Arenys de Vall lo isqueren a resebir quant hi anà, ab atxas y feren posar dos llums per totas les cases del carrer de la Parera, alt a la finestra, per ahont passà, y ensengueren graellas de teya".

A la dissetena centúria, Jaume Dantí¹⁸ consigna un únic any deficitari en les finances de Granollers, corresponent al 1659-60. Per la seva banda, Xavier Gual i Carles Millàs¹⁹ detecten, també, un únic any crític a Olesa de Montserrat, el 1620. Jaume Dantí i Carme Barbany²⁰ esmenten el predomini dels saldos positius a les finances de Granollers als darrers 25 anys del set-cents. Per tant, si es té present les dades aportades per la bibliografia corresponent al segle disset, la hisenda municipal arenyenca patiria greus problemes de sanejabilitat. En canvi, els resultats obtinguts a Granollers a les darreries del set-cents s'assimilen força als obtinguts a Arenys de Mar, ja que predominen els saldos positius.

3. L'evolució dels arrendaments municipals

Si es té present, que un 60% de les entrades del municipi i de l'ajuntament d'Arenys de Mar provenia dels arrendaments, cal plantejar-se la necessitat d'aprofundir en l'anàlisi d'aquests arbitris.

La universitat i l'ajuntament borbònic arenyenc varen procurar cobrir les seves despeses principalment a base del rèdit dels monopolis, de què disposava, alguns d'ells ja des de la seva creació l'any 1574, però altres en virtut de concessions posteriors, reminiscència dels vells drets de les baronies. D'aquests drets, el municipi no en feia explotació directa, sinó que cada any els arrendava a l'encant a "qui en donava més": fleca i forn de puja;

¹⁸ Dantí Riu, Jaume, "La hisenda municipal com a reflex de la conjuntura econòmica. Un exemple de la Catalunya prelitoral: Granollers i el Vallès Oriental als segles XVI i XVII" *VI Jornades d'Estudis Històrics Locals*, p. 236.

¹⁹ Gual Remírez, Xabier; Millàs Castellví, Carles, *Olesa de Montserrat en època dels Austria: Demografia i societat*, p. 349.

taverna i aiguardent; venda de peix fresc i salat; carnisseria; dret de balances; venda de glaç, neu i vi blanc; venda de tabac tant en pols com de fumar; venda d'oli, sal, arròs, ploms i pólvora, cordes i peces d'espart.

L'evolució dels arrendaments depèn de diversos factors. Un primer element correspondria a la conjuntura en relació al nivell dels preus i a la capacitat adquisitiva dels arrendataris. Des d'aquest punt de vista, els arrendaments esdevindrien un paràmetre de l'evolució econòmica. Un segon element concerniria a les necessitats financeres de la universitat i de l'ajuntament. En aquest sentit, l'augment dels diners recaptats no respondria a una conjuntura econòmica favorable. Finalment, un tercer element rauria en l'augment demogràfic experimentat per la població analitzada. Així, doncs, l'estudi de les variables demogràfiques ha palesat, que en el decurs de l'època moderna, Arenys de Mar va experimentar un creixement molt important. Sens dubte, l'augment de població hauria desencadenat una major demanda d'aliments, com blat o carn, per la qual cosa l'augment en la percepció d'aquests monopolis s'hauria d'atribuir, en part, a aquest factor. Tot plegat posa de relleu que, l'heterogeneïtat dels drets arrendats dificulta una lectura conjunta de tots els arrendaments percebuts, ja que els condicionants no són homogenis. Finalment un darrer escull a tenir present és el corresponent a la irregularitat de l'enregistrament.

Malgrat aquestes dificultats, la seva incidència en la hisenda obliga a fer-ne una anàlisi. Al llarg dels segles moderns, sis de cada deu entrades procedia dels arrendaments. Per tant, no hi hauria alteracions entre l'administració dels Austries i dels Borbons respecte la recaptació d'aquests drets. Amb tot, cal distingir en les dues centúries, dues tendències molt marcades entre la primera i la segona meitat. Així a la primera meitat del sis-cents, un 38% dels ingressos provenia dels arrendament, en contrast amb la segona meitat que suposava un 70%. Als primers cinquanta anys del set-cents, els arbitris representaven un 24% de les entrades, en canvi a la segona meitat encarnaven un 81%. Aquesta dualitat en cadascuna de les centúries, respondria o bé a una millora econòmica, o bé a una inflació de preus, o bé a un desequilibri de les finances locals. Una anàlisi més profunda permetrà clarificar algunes d'aquestes hipòtesis.

²⁰ Dantí Riu, Jaume; Barbany Ciurans, Carme, "La hisenda municipal a Catalunya al darrer terç del segle XVIII: la ciutat de Granollers del 1774 a 1793" *Actes II Congrés d'Història Moderna de Catalunya*, pp. 65-73.

La gràfica dels arrendaments del disset reflecteix dues etapes molt marcades: una primera d'estagnació a l'alça fins als anys 60 i una segona d'ascens, malgrat les clàssiques oscil·lacions, fins a la darrerria de la centúria. L'augment detectat a partir dels 60 s'hauria de posar en relació amb les despeses derivades de la pesta, declarada als anys 50, els efectes dels allotjaments militars, l'impost del batalló, els bagatges i el deute municipal. Per tant, es podria plantejar la hipòtesi, que aquest increment respondria més a una manca de diners per part de la universitat i a una espiral inflacionista que no pas a una conjuntura econòmica favorable. Malgrat tot, l'anàlisi de l'endeutament arenyenc revelava una reducció del deute a mesura que hom s'aproximava al set-cents. Per tant, les dificultats financeres de la universitat serien fruit d'elements aliens: la presència d'un exèrcit d'ocupació. Possiblement si el municipi no hagués hagut d'afrontar aquests allotjaments ni la fiscalitat de guerra, l'evolució de les finances hauria estat més estable. En qualsevol cas, l'anàlisi de l'endeutament municipal permetrà esbrinar el seu origen.

La gràfica corresponent al set-cents reflecteix importants buits documentals. Aquesta circumstància impedeix, que es pugui fer una lectura global del període. Malgrat aquests esculls, hom copsa una certa estabilitat fins als darrers 20 anys de la centúria, en què s'incrementa significativament. Precisament els valors més elevats tenen lloc als anys 1783-84, 1782-83 i 1773-74. Aquest ascens no hauria estat fruit d'una bonança econòmica, si es té present la informació subministrada per les fonts coetànies. En el capítol anterior, s'ha reproduït un fragment de les memòries del mas Bellsollell, que relatava la penúria i la misèria, que va afectar a les poblacions de la Marina als darrers anys del set-cents a causa del bloqueig naval i de les guerres internacionals amb Anglaterra i França. Al llarg d'aquests anys, l'ajuntament va haver d'afrontar els deutes, que arrossegava des de feia molt de temps, les lleves de mariners per participar a la Reial Armada i finalment les males collites finiseculars. Si es té en compte, que el Consell de Castella va interdir la creació de nous censals, si no era per lluir deutes anteriors a la Reial Audiència de la Corona d'Aragó, no quedaria altre mecanisme, que l'ascens dels arrendaments per pal·liar l'espiral de dispendis.

Si l'anàlisi global de tots els drets arrendats planteja certes reserves, l'estudi individualitzat de cada producte arrendat suscita algunes dificultats a causa de la seva aleatorietat en el registre. Sovint es localitza alguns drets, que són arrendats conjuntament

sense, que es pugui adduir cap explicació. Per exemple, la fleca i la taverna apareixen unides des dels anys 1627-28 a 1630-31, 1634-35, 1636-37 i 1639-40; la fleca, la taverna i l'aiguardent al 1633-34; la taverna, la neu i l'aiguardent al 1636-37 i al 1644-45; la taverna i la neu al 1636-37, 1638-39, 1639-40, 1642-43 i 1648-49; l'aiguardent i el tabac al 1647-48, 1649-50, 1653-54, 1654-55, 1655-56, 1656-57, 1660-61 i 1661-62; el tabac i la neu el 1649-50, el ferro, l'oli i el blat al 1650-51, la taverna i l'aiguardent al 1651-52 i 1652-53; al peix fresc i les balances al 1659-60, 1668-69, 1673-74, 1674-75, 1684-85, 1685-86 i 1692-93, l'oli, el blat, el ferro, el peix fresc i salat el 1652-53; les balances i el peix fresc al 1658-59, 1682-83, 1723-24; la neu i el vi blanc al 1661-62, 1666-67, 1672-72, 1673-74, 1676-77, 1677-78, 1679-80 a 1681-82, 1683-84, 1685-86, 1688-89 a 1695-96, 1697-98, 1701-02, 1720-21 a 1722-23); la taverna, la neu, el vi blanc i l'aiguardent al 1674-75, la neu, el vi blanc i la taverna al 1682-83 i 1686-87; les balances i la farina al 1689-90, l'oli i el sabó al 1696-97, 1720-21, 1727-28, 1769-70 a 1791-92 i 1799-00) i finalment l'hostal i la taverna al 1725-26.

En el transcurs del sis-cents, els arrendaments més importants a Arenys de Mar varen ésser la carnisseria, la fleca, el dret de mercaderia i a més llarga distància la taverna i l'aiguardent. Respecte al segle XVIII, els més destacats varen correspondre a la carn, la fleca, l'hostal i finalment l'oli i sabó. Per tant, la fleca i la vianda són els arrendaments més reiterats a les dues centúries. Si s'analitza la seva representació percentual, es detecta, que la vianda suposava un 32% dels arrendaments al disset i un 51% dels al divuit, mentre que la fleca representava un 17% i un 16% respectivament. A la primera meitat del sis-cents, la vianda va representar un 7,6% dels arbitris, les mercaderies un 8,4% i la fleca un 17%. En canvi, a la segona meitat de la centúria, la carn i les mercaderies havien experimentat un ascens destacat, un 36%, i un 27% respectivament, i la fleca mantenia la seva estabilitat, un 17%. A la primera meitat del divuit, la fleca representava un 20% dels arrendaments, la carn un 41%, oli i sabó un 4%, i l'hostal un 2,4%. A la segona meitat, la fleca mantenia la seva posició, malgrat el lleuger retrocés, un 15%, la carn incrementava el seu pes, un 53%, i finalment l'oli i el sabó, així com l'hostal experimentaven un ascens, un 6,7% i un 13,9% respectivament.

Les dades ressenyades evidencien, que així com la fleca mantindria una seqüenciació estable, la resta de drets, com la vianda, el dret de mercaderia, l'hostal i l'oli i el sabó es caracteritzaven per mostrar una tendència més fluctuant. L'augment de la representació d'alguns d'aquests arrendaments té lloc a les segones meitats de segle. Aquest comportament s'enquadra amb l'evolució del conjunt dels arrendaments. Si es té present el contingut de les concòrdies, que la municipalitat d'Arenys de Mar va acordar amb els seus deutors, hom s'adona, que l'ascens d'alguns d'aquests drets estava destinat a pagar pensions de censals morts i a la llució de deutes. Per exemple, la concòrdia de 1683²¹ va establir, que es destinaria 1.100 lliures dels arrendaments percebuts pel municipi durant 20 anys al pagament dels deutes. En un nou acord del 1698²², es va determinar, que durant 20 anys, el dret de la mercaderia seria esmerçat en la llució de dèbits. En una concordança del 1724²³, es va decidir, que el dret sobre la vianda es destinaria a pagar les pensions de censals morts durant un quinquenni. En una altra concòrdia datada el 1728²⁴ es va resoldre, que el dret de la vianda seria, novament, destinat al pagament de deutes durant un període de 9 anys. Finalment el darrer acord del 1738²⁵, del qual es té referències, va regular, que el dret de la carn seria esmerçat per pagar deutes durant 5 anys. Tot plegat provocaria, que l'evolució dels arrendaments no fos una variable massa fiable per analitzar la conjuntura econòmica d'Arenys de Mar.

L'arrendament de la fleca al sis-cents presenta un registre continuat. En la seva evolució, s'observa dues etapes: una primera d'estabilitat fins a la dècada dels 70 i una segona i darrera d'alça fins a finals de segle. La taverna ofereix un desenrotllament oposat: una primera fase d'ascens fins el 1655-56 i una segona i darrera fase de descens gradual. Els arrendaments sobre la vianda i les mercaderies no ofereixen un registre continuat, malgrat la seva rellevància econòmica. El dret sobre les mercaderies apareix per primera vegada al llibre del clavari a l'any 1646-47, i de manera més continuada a partir dels 70 amb unes fluctuacions molt acusades. Per la seva banda, l'arrendament de la carnisseria és enregistrat

²¹ AHFF. Notaria d'Arenys de Mar, T. 242, f. 248-249.

²² AHFF. Notaria d'Arenys de Mar, T.257, f.119.

²³ AHFF. Notaria d'Arenys de Mar, T. 1078, f.5.

²⁴ AHFF. Notaria d'Arenys de Mar, T. 1080, f.127

²⁵ AHFF. Notaria d'Arenys de Mar, T. 1077.

per primera vegada al 1644-45. La seva evolució és constant, tret de les pujades registrades als anys 1669-70, 1694-95 i 1697-98.

En el decurs del set-cents, l'arrendament de la fleca reflecteix quatre etapes: una primera d'alça sobtada 1722-23, una segona d'ascens entre 1761-62 i 1776-77, una tercera d'estabilitat a l'alça fins a 1791-92 i finalment una quarta de pujada. El dret sobre l'hostal presenta un breu ascens des de l'any 1719-20 fins al 1722-23. Posteriorment no es disposa de registre fins al 1756-57. A partir d'aquest any, predomina una estagnació fins a l'any 1770-71, on s'aprecia una fase ascendent. Dins aquesta darrera etapa de pujada, s'observa alguns anys de relentiment. L'arrendament sobre la vianda ofereix un registre més continuat a partir de l'any 1761-62. Les constants fluctuacions dificulten, que es pugui extreure una tendència. Les cotes màximes s'assoleixen al 1773-74 i al 1782-83

A Mataró, Joaquim Llovet²⁶ assenyala, que la major part de les entrades del disset provenia dels arrendaments, especialment de la carnisseria. El consell acudia a la caixa de la carnisseria cada vegada, que les arquees del comú quedaven exhaurides. A tot això cal remarcar el paper, que exercia la carnisseria en les finances municipals, perquè ultra l'import, que es treia del seu arrendament, a vegades el preu de la vianda era gravat amb una imposició fixa -un terç per exemple- reservada a la universitat. Aquesta estratagema ha estat, també, detectada en els comptes de la universitat d'Arenys de Mar. A mitjans del set-cents, Pere Molas²⁷ constata, que l'arrendament més elevat quantitativament era la carnisseria, seguit de la gavella a Mataró. La resta de drets en ordre decreixent eren els molins, la taverna i la neu, l'aiguardent, el forn, la fleca, les aigües i les corredories.

A Granollers, Jaume Dantí²⁸ assenyala, que els arrendaments eren, sens dubte, la principal font d'ingressos del disset. Precisament, el major nombre d'augment té lloc a la dècada dels 40 i es manté posteriorment. La pràctica totalitat dels increments recau en els productes de consum. Cal destacar el comportament del vi i l'aiguardent, ja que més que l'evolució d'un dret s'observa l'augment del nombre de drets sobre aquests productes, sobretot durant la guerra dels Segadors.

²⁶ Llovet, Joaquim, *Mataró 1680-1719 El pas de vila a ciutat i a cap de corregiment*

²⁷ Molas Ribalta, Pere, "Resistència fiscal a Mataró 1757-1766" *VI Jornades d'estudis històrics locals*, p. 387

²⁸ Dantí Riu, Jaume, *Terra i població al Vallès Oriental*, p. 284.

A Olesa de Montserrat, Xabier Gual i Carles Millàs²⁹ conclouen que els arrendaments més importants del disset i els que al mateix temps més ingressos generaven eren la carnisseria, la fleca, el forn, la taverna i la tenda.

Finalment a Balaguer, Maria Josep Vilalta assenyala que un 58,75% i un 92,4% de les entrades del disset i del divuit respectivament provenia dels arrendaments. Aquest fet evidenciaria una consolidació gradual dels arrendaments municipals com a principal font d'ingressos municipals en el decurs del disset. Al sis-cents, les tabes de la carn i la fleca ja suposaven el 58,75% de la recaptació total. L'afiançament dels arrendaments com a principal font d'entrades permetrà el sanejament de la hisenda local al set-cents.

En tots els casos, es percep la preponderància dels arrendaments com a principal entrada de diners, especialment al segle divuit, quan el Consell de Castella interdeixi la contractació de nous crèdits, excepció de què no s'esmercessin en la lluïció de deutes anteriors. La vianda es va configurar com una de les tabes quantitativament més importants, semblantment al que succeiria a Arenys de Mar. Finalment, els ingressos generats pels arrendaments esdevindrien el mitjà idoni per afrontar la fiscalitat de guerra i els deutes retardats.

4. Les despeses extraordinàries

Sovint els ingressos provinents dels arrendaments no eren suficients per cobrir les despeses no ordinàries, com havien estat la continuació de les obres de l'església, la construcció de noves torres de defensa, els plets amb els habitants d'Arenys de Munt i els creditors de la universitat, els donatius més o menys voluntaris al seu poderós senyor, la fiscalitat de guerra, els allotjaments militars i finalment els efectes de la pestilència. La reacció de la universitat d'Arenys de Mar davant aquests dispendis extraordinaris era diversa: imposició de talles, establiment de vintens o quarentens. Aquestes determinacions contribuïen a empobrir més la població, ja que calia fer front a uns pagaments imprevists.

Dins l'apartat de despeses extraordinàries, s'aplega les talles, els vintens, els quarantens, l'impost del batalló i els donatius al marquès d'Aitona, al rei i a la Diputació del

²⁹ Gual Remírez, Xabier; Millàs Castellví, Carles, *Olesa de Montserrat en època dels Austria: Demografia i societat*, p.317

General. Generalment, quan la universitat volia recórrer a la imposició d'un gravamen sobre un article de consum, havia d'obtenir una llicència especial, ja fos del rei o ja fos la baronia. Aquesta dispensa no s'aconseguia, si no era excepcionalment per via del privilegi. A tall d'exemple, cal esmentar la concessió de Felip IV³⁰ de l'any 1622 a la universitat d'Arenys de Mar, gràcies a la qual el municipi podria imposar gavelles i vectigals sobre determinats articles de consum durant un espai de temps de deu anys.

Segons paraules de Pere Gifré, la talla s'hauria de definir com un impost directe i de caràcter extraordinari, que habitualment s'imposava per fer front a una despesa important, precisa i actual. Aquesta contribució es basava, generalment, en criteris de riquesa immobiliària i en els rendiments de la terra. La talla acostumava a ésser exigida i percebuda, directament, pel clavari de la universitat. Precisament a Arenys de Mar al 1622-23 es va establir tretze categories, on els pertanyents a la primera havien de contribuir amb 13 lliures, a la segona amb 12 lliures i així regressivament. Segons Josep Maria Pons Guri³¹, aquest sistema es va arribar a perfeccionar de tal manera que permanentment, hom disposava d'un voluminós llibre en el qual cada contribuent tenia assignades, per una banda, els havers i els rèdits, i de l'altra banda, les deduccions per les càrregues, a què venien sotmesos i, sense partir de la base dels braços o categories es podia fixar el repartiment de la quota amb una elemental operació aritmètica.

L'aproximació als tributs extraordinaris és una tasca complexa a causa de la seva irregularitat. El clavari no sempre comptabilitzava les talles en els quaderns de comptes ni n'especificava la causa. En ocasions, se'n té constància per mitjà de la documentació notarial o del llibre de Deliberacions. Tot plegat ocasiona, que no es tingui la seguretat de referenciar tots els gravàmens extraordinaris. Si es ressegueix les dades aportades pel llibre del clavari, es comptabilitza quaranta talles al sis-cents, en contrast amb les dotze del set-cents. La talla més onerosa del disset va correspondre a l'any 1651-52, en què es va recaptar 1.200 lliures, i al divuit va pertocar al 1705-06 amb gairebé 2.000 lliures recollides. En tot cas, el major nombre de talles es va concentrar als anys 40, 50 i 70 del sis-cents.

³⁰AHFF, Fons en pergami, A-2(2322) i Pons Guri, Josep Maria, *Quan nasqué i s'emancipà una vila*, pp. 155-158.

³¹ AHFF. Notaria de Montpalau, T.183, f.145; T.185, f.167. Pons Guri Josep Maria, *Quan nasqué i s'emancipà una vila*, p.72.

Una primera lectura permet detectar dues etapes ben diferenciades. Si al llarg del cinc-cents i durant els primers 30 anys del sis-cents, el Consell arenyenc va reglamentar el cobrament de talls, trentens i vintens per acabar les obres de l'església, construir torres de defensa i fer un donatiu al senyor marquès, a partir dels anys 30 del sis-cents l'origen de bona part dels talls i de les despeses extraordinàries es va esmerçar en els costos derivats de la guerra, la pesta i els deutes.

A causa de la manca de registre del clavari fins a l'any 1627-28, s'ha hagut de recórrer a altres fonts per analitzar les despeses extraordinàries. Al llarg del cinc-cents, la construcció de torres de defensa per salvaguardar-se de les incursions piràtiques i el bastiment de l'església va propiciar l'establiment de vintens i trentens sobre la població. El 1552 s'acordà l'edificació de la torre de Mar o de la Fortalesa³². Els diners necessaris per elevar aquesta talaia varen provenir de la institució d'un vintè sobre tota mena de cereals, vi i raïm, tan collits ací com introduïts de fora, i sobre els guanys dels negociants, mercaders, mariners, menestrals, tant pels beneficis obtinguts a la localitat com pels que pervinguessin per la navegació. Es va fixar, però, una exempció a favor dels guanys dels pagesos en la cria de bestiar i en la seva participació en els negocis marítims d'altri. La imposició es va començar a aplicar el dia de Nadal de 1552 i es va mantenir fins a la cancel.lació del cost de l'obra.

En el transcurs d'aquest segle, es va refer la torre Puig Castellar o torre dels Encantats³³. Les reformes varen consistir en la reconstrucció d'una nova planta i un clos circular al seu entorn., així com en la dotació d'espitlleres per a arcabussos i bombardes. Però sens dubte, el gran projecte d'aquesta centúria fou l'erecció de l'església³⁴. El dia 11 de juliol de 1574, va tenir lloc una assemblea de tots els caps de casa, on es va acordar la construcció d'una església al veïnat de mar i la fixació d'un trentè per afrontar-ne les despeses. El 18 de març de 1575, el bisbe Tocco va atorgar llicència i facultat als habitants del poblat marítim per tal d'edificar i construir a llurs despeses una nova església i una casa adequada per al vicari.

³² AHFF. Notaria de Montpalau, T.11, f. 37.Pons Guri Josep Maria, *Quan nasqué i s'emancipà una vila*, pp. 30-31.

³³ Pons Guri Josep Maria, *Quan nasqué i s'emancipà una vila*, p.31.

³⁴ *Ibidem*, pp. 35-38.

**TALLES DOCUMENTADES AL LLIBRE DE COMPTES DE LA
UNIVERSITAT D'ARENYS DE MAR (1627-1800)**

ANYS	QUANTITAT	MOTIU
1627-1628	10LL	Església
1635-36	351LL	
1638-39	257LL	Guerra Salses
1641-42	1.012LL	
1642-43	129LL	
1643-44	281LL	
1644-45	625LL	
1647-48	742LL	
1648-49	934LL	
1649-50	1059LL	
1651-52	1.259LL	
1653-54	76LL	Contribució oficials majors
1654-55	56LLL	
1655-56	1.200LL	Pagament de deutors i pensions retardades
1656-57	281LL	
1657-58	800LL	Pagament de contribucions retardades als oficials
1659-60	167LL	
1662-63	398LL	
1663-64	388LL	
1664-65	335LL	Pagament de pensions endarrerides
1665-66	118LL	
1666-67	277LL	
1669-70	853LL	
1670-71	754LL	
1671-72	233LL	
1672-73	134LL	
1673-74	1.200LL	Pagament als creditors
1674-75	267LL	
1675-76	186LL	
1677-78	155LL	Pagament al sometent
1681-82	111LL	
1682-83	394LL	
1684-85	75LL	
1685-86	434LL	Pels soldats
1686-87	37LL	
1693-94	690LL	per satisfer demanda forçosa de l'exèrcit
1695-96	49LL	Pagament sometent i 30 soldats
1696-97	74LL	Pagament "los tarrellons" anaren a Hostalric
1696-97	101LL	Pagament sometent i 30 homes al servei del Rei
1697-98	898LL	
1699-00	582LL	

ANYS	QUANTITAT	MOTIU
1700-01	98LL	
1701-02	799LL	
1703-04	695LL	Donatiu a Sa Majestat i Talls endarrerits
1704-05	808LL	Tall per llenya, "estacas" i oli als soldats
1705-06	503LL	Mariners anaren a la Reial Armada
1705-06	1.954LL	Tall per llenya, oli, barraques pel morbo.
1723-24	78LL	
1723-24	1954LL	Tall llenya i palla col·lectada
1725-26	225LL	Tall lleva mariners
1725-26	455LL	Tall palla i llenya soldats
1727-28	1.025LL	Tall lleva mariners
1727-28	769LL	Tall deutors

La construcció de l'església d'Arenys de Mar es va perllongar fins a l'any 1628, tot i que ja s'hi celebraven actes de culte a l'any 1612. Amb tot, una vegada finalitzat el temple, els jurats i consell de la universitat continuaren dotant-lo de mobiliari, joies i participaren en la construcció de retaules. Aquesta circumstància va propiciar la constitució de dues talles, una a l'any 1608 i altra el 1618, segons dades extretes del llibre de Deliberacions. A l'any 1622, el consell va regular la construcció d'una nova torre o fortalesa³⁵ per protegir la població dels atacs dels moros pirates. Per sufragar els costos es va dictaminar l'aplicació d'una nova talla entre la població. Amb tot, cada habitant col.laboraria en funció del seu poder adquisitiu, tal com s'ha esmentat anteriorment.

La dècada dels 30 del disset suposa l'inici d'una nova etapa. A partir d'aquest moment les despeses extraordinàries ja no s'originaren per la inversió sinó per fer front a la guerra i a la pesta. El 22 de juny de 1639 els jurats varen convenir en enviar un grup de soldats per "*donar socorro al Rosselló, apretat del rei de França*"³⁶. Per aquest motiu es destinaria al pagament dels soldats, un terç del tall, que s'havia destinat a la construcció del retaule. Al 16 d'octubre de 1639, el jutge d'Hostalric va establir un manament a tots els batlles del Vescomtat, per tal que suplissin les nombroses baixes amb noves lleves. A Arenys de Mar, les crides es varen fer en diverses ocasions davant les reticències de la població. Finalment el desembre de 1639, els jurats imposaren un nou tall "*per tal de socorre els soldats en el setge de Salses*"³⁷. La lectura del clavariat d'aquest any informa de la incautació de pa, vi i llenya per al sometent, així com despeses relacionades amb pólvora i municions: "*per tot lo pa que li prengueren per lo sometent*", "*gastos de fer embarcar 2 peces d'artilleria*" o "*civada per lo sometent*"³⁸

A la dècada dels 40, es té constància de l'aplicació de l'impost del batalló a la universitat d'Arenys de Mar. Aquest tribut establert per la Diputació del General tenia per objectiu el manteniment de les companyies, que actuaven en territori català. Es té constància del pagament del batalló per part de la universitat arenyenca des de l'any 1642-43

³⁵ AHFF. Notaria Montpalau, T. 186, f. 167-170.

³⁶ AHFF. Notaria d'Arenys de Mar, T. 230. Forn Salvà, Francesc, "La guerra dels Segadors a Santa Maria d'Arenys (II)" *Salobre* núm. 6, pp. 16-22.

³⁷ AHFF. Notaria d'Arenys de Mar, T.230. Forn Salvà, Francesc, "La guerra dels Segadors a Santa Maria d'Arenys (II)" *Salobre* núm. 6, p.17.

³⁸ AHFF. Municipal. Llibre de Clavaria, T. 84, any 1639-40.

fins al 1650-51. Aquest tribut va suposar per terme mig un cost d'unes 411 lliures i va representar, que un 20% de les eixides de la universitat es destinés a pagar aquest impost. Les càrregues més feixugues varen tenir lloc entre els anys 1641 i 1644. Precisament el mes de març de 1641, Agustí Lleu Lligada fou l'encarregat de tractar amb els Diputats la qüestió "*de disminuir la lleva dels soldats*"³⁹. El 1642 es va determinar la fixació d'una talla sobre la població per afrontar l'impost del batalló. Dos anys més tard, el 1644, els jurats imposaren una nova càrrega de sis diners per lliura sobre la carn tallada i una talla de 625 lliures sobre la població. La situació s'agreujava per moments. En l'exercici municipal de l'any 1643-44, l'impost del batalló ja representava un 47% de les despeses.

A tot això, calia afegir el manteniment de les tres companyies regulars, les quals eren finançades per mitjà dels impostos sobre els arenyenc. Cap a finals de 1640, l'esponenti sometent s'havia transformat en tres esquadrans, la de Marc Antoni Ferrer, la d'Agustí Lleu Lligada i finalment la de Joan Milans⁴⁰. La companyia de Marc Antoni Ferrer, integrada per 126 homes, va actuar durant 27 dies a la campanya de Martorell. La companyia d'Agustí Lleu Lligada va participar durant 17 dies, probablement, també, al front de Martorell. I finalment la companyia de Joan Milans, formada per 68 soldats, va col.laborar durant 10 dies en aquesta primera campanya. Només l'esquadró de Marc Antoni Ferrer va generar un cost de 680 lliures al 1641⁴¹.

La propagació de la pesta va provocar nombroses despeses a la universitat d'Arenys de Mar. Aquesta institució va haver d'afrontar el cost del manteniment de les barraques, dels aliments per als malalts, de les purificacions, de les medecines i del sou del metge. Els jurats varen haver de recórrer a signar un debitori "*per gastos ab la morberia ab lo contagi*"⁴². Finalment per garantir la continuïtat de la morberia es va establir una nova talla a l'any 1653-54.

La fiscalitat de guerra i la pesta va abocar a la municipalitat a una situació extremadament crítica. El 1655-56, el consell va regular una nova talla "*attes que en la present Universitat no hi ha al present diner effectiu y ha molts debits atrassats y*

³⁹ AHFF. Municipal. Llibre de Clavaria, T. 84, any 1640-41.

⁴⁰ Segons dades extretes de Forn Salvà, Francesc, "La guerra dels Segadors a Santa Maria d'Arenys (II)" *Salobre* núm. 6, p. 18 i 20.

⁴¹ AHFF. Municipi, Llibre de Clavaria, T.84 any 1640-41.

⁴² Forn Salvà, Francesc, *Déu Nostre Senyor vulla alsar la mà de aquest asot del contagi*, p. 118.

pensions atrassades dels censals que la universitat fa a diversos acreedors censalistes”⁴³. Per primera vegada, s'estableix una talla per afrontar els debits retardats. El seu cost seria de 1.200 lliures i es va insistir, que aquests diners només serien esmerçats per lluir els deutes consignats. Al 1657-58 s'implantava una nova talla per tal “*de pagar les contribucions atrassades als oficials*”. Amb tot, es desconeix l'origen de quatre de les talles ressenyades en llibre del clavari durant els anys 50.

Al llarg dels anys 60, es va establir sis noves talles. La corresponent a l'any 1664-65 es va aprovar amb l'objectiu de pagar “*les pensions atrassades*”. La universitat estava, pràcticament, en bancarrota. A la dècada dels 70, es va establir set talles més. El seu origen reia en la necessitat de pagar al sometent, és el cas de l'any 1677-78, i de lluir els deutes, és el cas de l'any 1673-74. En canvi, als anys 80 i 90, la causa de bona part de les talles, de les quals se'n coneix l'origen, va ésser per pagar el sometent. A tot això caldria afegir els donatius més o menys voluntaris, que la universitat va haver de lliurar al monarca (1666-67, 1679-80 i 1690-91), a la Diputació del General (1692-93), al marquès d'Aitona (1671-72, 1672-73, 1673-74, 1693-94 i 1695-96) i la resta de donatius dels quals es desconeix a qui anaven destinats (1680-81, 1684-85, 1685-86, 1690-91 i 1691-92).

El recurs a les talles es va perllongar fins a l'any 1727-28. A partir d'aquesta data, no es disposa de cap més sobrecàrrega. De les 12 talles del divuit, sis s'aprovaren entre els anys 1700-01 i 1705-06 i sis més entre 1723-24 i 1727-28. La motivació va seguir essent la mateixa: llenya i palla pels soldats, lleva de mariners per anar a la Reial Armada i donatiu al rei. El deute de l'ajuntament va continuar essent l'origen d'algunes de les talles. Per exemple, a l'any 1705-06, la universitat va intentar sufragar els debits per mitjà dels arrendaments de les tabes i l'establiment d'un vintè. Tanmateix la institució es va adonar, que el valor del deute era massa elevat, atès que les pensions endarrerides suposaven, només, unes 10.898 lliures. Per tot plegat es va determinar la fixació d'un tall durant 10 anys.

Malgrat els efectes de la fiscalitat de guerra, la pesta i el pagament de deutes, la universitat va mantenir la seva activitat inversora. Al llarg dels anys 40, el municipi va emprendre un seguit de reformes per construir un nou corral. El 10 de maig de 1643 es va

⁴³ AHFF. Notaria d'Arenys de Mar, T.52.

convenir en la compra d'una peça de terra a la Plana d'en Fornaguera. Poc després, el desembre d'aquell mateix any, ja s'hi treballava amb l'aportació de contínues carretades de pedra, calç, aigua i teules: “54 carretades de pedra traginadas per lo corral de la vila”, “pedra venuda per lo corral”, “830 teules per lo corral” o “jornals per lo corral”⁴⁴. El 1643-45, els diners destinats a aquest projecte superaven les 300 lliures.

A la dècada dels 80, els projectes inversors reapareixen a la documentació del clavari; és el cas de les obres del retaule i el rec. Aquestes partides indicarien una petita millora econòmica. De fet, al llarg d'aquest decenni s'observa un retrocés del nombre de talles imposades i una disminució del seu valor econòmic. En cap cas, aquestes construccions desencadenaren la fixació de nous tributs.

En definitiva, l'anàlisi de la tributació extraordinària reflecteix dues etapes ben diferenciades. En una primera fase, des del segle XVI fins al 1630, la constitució de gravàmens extraordinaris vindrà condicionat per l'erecció de l'església, la construcció o millora de torres de defensa; és a dir per obres inversores. En canvi, en una segona fase, la implantació d'impostos extraordinaris serà provocat per factors aliens i exteriors a la població: pesta i despeses derivades de la guerra. Per tant, l'agudització de les dificultats econòmiques de la hisenda local no es va derivar de la pròpia conjuntura interna, sinó probablement de l'impacte de tot un conjunt de factors exteriors, tal com Jaume Dantí⁴⁵ ha observat a Granollers.

A Mataró, Josep Maria Colomer⁴⁶ assenyala l'existència de dues talles al cinc-cents, una a l'any 1536 relacionada amb la construcció del retaule i l'orgue de la parròquia i l'altra al 1570 fruit del bastiment de la muralla. Els dispendis derivats de la construcció de la muralla es perllongarien fins al disset, tal com ha ressenyat Joaquim Llovet⁴⁷. En general, la fixació de nous talls només va tenir lloc en casos molt puntuals, ja que la universitat matoronina preferia recórrer a d'altres sistemes. Així, es demanava unes bestretes als arrendataris de les imposicions o dels serveis o es manllevava de la caixa de la carnisseria

⁴⁴ AHFF. Municipal. Llibre de Clavaria, T. 84, 1643-44.

⁴⁵ Dantí Riu, Jaume, “La hisenda municipal com a reflex de la conjuntura econòmica. Un exemple de la Catalunya prelitoral: Granollers i el Vallès Oriental als segles XVI i XVII” *VI Jornades d'Estudis Històrics Locals*, p. 240.

⁴⁶ Colomer, Josep Maria, *Mataró al mil cinc-cents*.

⁴⁷ Llovet, Joaquim, *Mataró. Dels orígens de la vila a la ciutat contemporània*, pp. 271 i ss.

en aquells casos, que aquesta fos portada d'una manera directa pel propi Consell, o s'acudia a persones de negoci de la població per aconseguir el préstec dels diners necessaris per a sortir del pas. Aquest darrer sistema era el mecanisme més idoni per a fer possible el manteniment del règim de franquícies del comerç i evitar haver d'aplicar més impostos o augmentar els existents. Així al 1697, per tal de fer front a un problema econòmic, el Consell va resoldre aplicar un dret d'entrada sobre totes les mercaderies per mar i per terra. Tanmateix, uns dies més tard es va revocar l'acord *“per haverhi personas qui prestan a dita universitat y posa en mà del clavari dos-centas dobles peraque dita universitat se pùga valer de ellas sense interès algú per tot lo any del juradès present”*.⁴⁸

Finalment a Granollers, Jaume Dantí⁴⁹ localitza una única talla al segle XVI. Aquest fet confirmaria, al seu entendre, l'existència d'una conjuntura creixent i sense la pressió de factors exteriors. A la centúria següent, el recurs habitual a la tributació extraordinària es fa palès a partir de 1625-30 i culmina entre 1640 i 1660. A la segona meitat del sis-cents, disminueix aquesta fiscalitat, tot i que manté un cert nivell sobretot a la dècada dels 70. Aquest canvi permet intuir un cert retorn a l'estabilització. Finalment Dantí observa com a l'any 1682, per primera vegada, el motiu d'imposar una talla és per inversió en la infraestructura de la pròpia vila i no per despeses militars, permetent intuir un cert canvi en la conjuntura.

Els resultats obtinguts a Granollers s'enquadren amb els aconseguits a Arenys de Mar: un segle XVI i primer quart del XVII caracteritzat per la inversió i una bona part del disset, especialment als anys centrals i 70, per l'efecte de factors exteriors (pesta, allotjament de tropes i fiscalitat de guerra).

5. L'endeutament municipal

Quan l'augment del valor dels drets arrendats i la fixació de noves talles, vintens o trentens no era suficient, la universitat i l'ajuntament recorrien a la contractació de censals morts. Tanmateix el recurs al censal era parafrasejant a Antoni Passola *“una espiral*

⁴⁸ Ibidem.

⁴⁹ Dantí Riu, Jaume, “La hisenda municipal com a reflex de la conjuntura econòmica. Un exemple de la Catalunya prelitoral: Granollers i el Vallès Oriental als segles XVI i XVII” *VI Jornades d'Estudis Històrics Locals*, p. 240.

infernal”, ja que “*conseguían dinero para pagar el pan de hoy, para encontrarse con un hambre acrecentada mañana*”.⁵⁰

El llibre del clavariat d'Arenys de Mar revela, que fins al 1660, el percentatge d'eixides per deutes se situava entre un 10 i un 25%. A partir del 1660, s'incrementa notablement aquest percentatge, assolint la seva cota màxima a l'any 1669-70, on un 72% de les sortides s'esmerçava en el pagament de debits. La despesa derivada del deute és molt important a finals dels anys 60 i principis dels 70. Tot i que a la dècada dels 70 disminueix, els 80 augmenta, però no supera els nivells dels 60. Finalment els primers 5 anys del decenni dels 90 torna a créixer de nou. Els primers 20 anys del XVIII és poc important, tret de l'any 1702-03, on un 63% de les eixides es destinava als deutes. A les darreries del set-cents, tendeix a augmentar, però no assoleix els valors de la segona meitat del disset.

Si es confronta l'evolució dels ingressos del clavari i els deutes, s'evidencia un cert paral·lelisme al llarg del sis-cents. Aquesta sincronització és, especialment, evident als anys 1669-70 1692-93 i 1693-94. En canvi, al segle divuit no s'ha observat aquesta convergència a causa del buit documental i l'absència de partides destinades al deute. La interdicció de la monarquia de contractar nous crèdits podria ésser una de les causes. Per tant, la recaptació de més diners per part del municipi no revelaria una millora econòmica, sinó una major necessitat de líquid. Si es té present, que un percentatge molt elevat de les entrades- aproximadament un 60%- provenia dels arrendaments, aquesta constatació desacreditaria, una vegada més, els arrendaments com indicadors de l'evolució econòmica d'Arenys de Mar.

L'anàlisi de l'endeutament del municipi i de l'ajuntament planteja alguns problemes a causa de la poca fiabilitat dels comptes. Es desconeix, si el clavari i el mestre racional van anotar tots els crèdits. A tot això, cal afegir les limitacions documentals del llibre de Deliberacions, tal com ja s'ha esmentat en la descripció de les fonts documentals. Tenint present, aquestes restriccions, es detecta, que els anys 40 i 50 són els que varen generar més deutes, semblantment al que succeïa en la tributació extraordinària.

⁵⁰ Passola Tejedor, A., “Las finanzas municipales en Lleida de los Austrias” *III Congreso Internacional d'Història Local*, p. 288.

**CRÈDITS CONTRACTATS PER LA UNIVERSITAT D'ARENYS DE
MAR, SEGONS DADES EXTRETES DEL LLIBRE DE CLAVARIA I
DE DIPOSITARIA (1627-1800)**

ANYS	VALOR CREDIT	TIPUS DEUTE	MOTIU	CREDITOR
1632-33	70LL	Debitori		Joan Roig
1632-33	300LL	Censal		Marc Antoni Ferrer
1637-38	1 000LL	Censal	Altre medi	Marc Antoni Ferrer
1638-39	50LL	Censal		Marc Antoni Ferrer
1638-39	250LL	Censal	Debitoris, lluismes i estabiments	Marc Antoni Ferrer
1639-40	350LL	Censal	Salaris i socorrer exercit	Marc Antoni Ferrer
1639-40	50LL	Censal	Socorrer exercit	Marc Antoni Ferrer
1639-40	350LL	Censal	Salaris i socorrer exercit	Marc Antoni Ferrer
1640-41	500LL	Censal	Municio, fortificacio i defensa	Tutors M Rabassa
1642-43	250LL	Censal	Salaris i socorrer exercit	Marc Antoni Ferrer
1642-43	250LL	Censal		Joan Milans
1643-44	400LL	Censal	Pagament del batallo	Marc Antoni Ferrer
1643-44	1 000LL	Censal	Llur debitori	Geroni Serra
1644-45	47LL	Debitori		
1644-45	1 000LL	Censal	Llur debitori	
1649-50	310LL	Censal		Marmessors Olaguer Lleu
1649-50	1 000LL	Censal	Necessitat de blat	Miquel Pasqual Lleu
1649-50	1 000LL	Censal	Necessitat de blat	Miquel Pasqual Lleu
1649-50	310LL	Censal		Miquel Pasqual Lleu
1650-51	1 000LL	Censal	Necessitat de blat	Miquel Pasqual Lleu
1650-51	1 000LL	Censal	Per forment	Miquel Pasqual Lleu
1650-51	200LL	Censal		
1650-51	400LL	Censal		
1652-53	5 00LL	Debitori		Miquel Pasqual Lleu
1652-53	10 00LL	Censal		Marc Antoni Ferrer
1652-53	600LL	Censal		Marc Antoni Ferrer
1652-53	1 000LL	Censal		Marc Antoni Ferrer
1653-53	2 200LL	Censal		Marc Antoni Ferrer
1653-54	1 300LL	Censal	Llur debitoris	Marc Antoni Ferrer
1653-54	100 DUPL	Censal		Pere Joan Guinestar
1656-57	10 000 DUPL	Censal		Dr Miquel Joan Odons
1658-59	100 DUPL	Censal	Lluicio canvi	Pere Misses
1670-71	1 000LL	Censal	Pagament de pensions censals	Bernat Co
1676-77	69LL	Debitori	Pagament soldats d Hostalrich	Agustí Pica
1684 85	1 000LL	Censal		Bernat Co
1690-91	77LL	Censal		

ANYS	VALOR CREDIT	TIPUS DEUTE	MOTIU	CREDITOR
1692-93	550LL	Censal		Antoni Pruna
1692-93	1.600LL	Censal		Fèlix Ferrer
1693-94	1.000LL	Censal		
1720-21	100LL	Debitori	Carta de pagament	Joan Milans
1720-21	100LL	Debitori		Dr Gabriel Forts
1724-25	300LL	Censal	Orgue	Rector Arenys de Mar

El 1599, la universitat va signar un debitori valorat en 1.500 lliures per agraïment als privilegis lliurats pel marquès d'Aitona. Precisament en virtut de les concessions lliurades pel seu senyor, naixia la universitat d'Arenys de Mar.

Una causa recurrent en la contractació de censals morts fou la compra de blat en temps de carestia. El 1643-44 la universitat va signar un censal mort per tal de lluir un debitori, que havia estat creat per comprar blat. El 1649-50 es va recórrer a la contractació de dos censals morts de 1.000 lliures cadascun per "la necessitat de blat". Finalment el 1650-51 es localitza dos censals morts de 1.000 lliures cadascú per la compra de blat i forment. La rellevància dels crèdits per blat coincideix amb el fenomen observat en analitzar l'endeutament particular del Maresme.

Els efectes de la guerra varen desencadenar la creació de nombrosos crèdits. El 1639-40, hom registra els primers censals morts "*per salarium et succursum militum*"⁵¹. Al llarg dels anys 40, la universitat va contractar censals morts per: "*pagar el batalló*", "*munició, fortificació i defensa*" i "*socorre l'exèrcit*".

Finalment una darrera causa fou la lluçió de deutes anteriors. El primer crèdit documentat per la lluçió de deutes va tenir lloc al 1638-39. El censal mort de l'any 1653-54 és força significatiu, ja que reflecteix quines eren les causes de les dificultats financeres del municipi. Els jurats argumenten la necessitat de crear un nou censal per cancel·lar el debitori, que s'havia encarregat per pagar els allotjaments militars, els medicaments i els efectes de la pestilència. A l'any 1670-71, la universitat està abocada a la fallida. Els jurats contracten un nou censal de 1.000 lliures per pagar, exclusivament, les pensions retardades als seus creditors.

El 1724-25 l'ajuntament signa l'únic censal mort de caire inversor, ja que per primera vegada el seu origen rauria en la construcció d'un orgue per a l'església parroquial.

En definitiva la manca de blat, els efectes de la guerra dels Segadors i la pesta haurien propiciat l'establiment de tributs extraordinaris, l'increment dels arrendaments i la contractació de censals morts. Tanmateix la universitat sense adonar-se'n, s'havia endinsat en una espiral de deutes, de la qual seria difícil sortir-se'n. La fixació de nous censals per afrontar els deutes anteriors és el signe més evident d'aquesta escalada cap a la fallida.

⁵¹AHFF. Notaria d'Arenys de Mar, T. 207, f.199 i 237; T.297, f.261.

Quan l'acumulació de pensions retardades era massa important i els creditors exigien el retorn dels diners prestats, la universitat recoreria a la signatura de concòrdies. Al llarg dels segles moderns, es té documentades fins a sis concordances.

El primer acord entre el municipi i els seus creditors s'hauria signat al 1669. Malauradament es desconeix el contingut d'aquest document, ja que hom té referències de la seva existència, gràcies a la informació ressenyada per una altra concòrdia. Malgrat tot, la creació d'aquest pacte reflectia, que la universitat era incapaç de fer front a les seves obligacions i demanava una moratòria de deu anys per refer-se. Transcorregut l'espai de temps concedit, les finances municipals varen continuar declarant-se insolvents per afrontar els deutes derivats de les pensions, dels allotjaments i dels serveis al monarca. Els jurats varen proposar una nova concòrdia a l'any 1683, per espai de 20 anys⁵². Al llarg d'aquesta pròrroga, la universitat es comprometia a esmerçar 1.100 lliures anuals a la llució de deutes. Aquesta quantitat seria extreta per mitjà dels arrendaments o bé per mitjà de la fixació de noves talles.

El clima bèl·lic i les obligacions del municipi varen propiciar, que s'hagués de signar una nova concordança abans que finalitzés la moratòria de 20 anys. El 1698, la universitat es declarava, novament, insolvent i descrivia acuradament les causes que havien desencadenat aquesta situació:

“Com la universitat y singulars personas de la vila de Santa Maria de Arenys de Mar se troba tant atreballada ab grandissims haogos impossibilitada de poder cumplir en la satisfaccio de sos acreadors per ocasio dels innumerables gastos que ha patit y fet en los anys passats per ocasio de la guerra y haguda en lo present Principat havent arribat a patir molts estragos de las armas francesas que arribaren y dominaren la dita vila de Arenys, destruhint no sols los avers de la dita universitat sino tambe de tots los particulars y axi mateix ser troba exausta per lo molt que ha agut de gastar dita universitat en servey del Rey Nostre Señor, que Deu guarde, ab las llevas de soldats, somatents, bagatges y molts altres gastos que ha fets y los continua vuy en dia a fer per los allotjaments dels soldats. Y de altra part se vey a la dita

⁵²AHFF. Notaria d'Arenys de Mar, T. 242, f. 248-249.

universitat tant atreballada per no poder cumplir al pagament de sos acreadors dels molts censals que pateix dels quals la major part ha hagut de manllevar pera poder acudir als sobredits gastos que se li han offert per occasio de la guerra tant continuada que se ha tingut y patit en Cattelunya de tal manra que vuy en dia se troba dita universitat fer de pensions 827 lliures 10s a sos acreadors censalistes (...) se troba tambe dita universitat precisada y obligada en haver de pagar y satisfacer molts altres innumerables gastos que son indispensables (...)»⁵³.

El valor dels censals morts, que s'havien de lluir, era de 11.050 lliures i els creditors de la universitat eren: Josep Bojons i Sala i Maria Bojons i Ferrer, cònjuges de Vic, els hereus del Dr Jerònim Ferrer i Vinyals, Miquel Sunyer i Rabassa, el rector de la parròquia d'Arenys de Mar, altres rectors d'altres poblacions com Palautordera i finalment el convent de les monges Carmelites Descalces de Vic. Al llarg d'aquesta nova pròrroga, el municipi hauria d'ingressar a la Taula de Canvi de Barcelona 557 lliures anuals per tal de quitar una pensió o un censal mort. En aquest últim cas, es decidiria la llució del censal per mitjà de l'extracció a sort dels diferents censals consignats. Tot plegat tindria lloc el dia 24 de juny de cada any i el municipi garantiria, que el dret de la mercaderia es destinaria a sufragar aquests debits. En el cas que aquesta taba no s'arrendés per més de 600 lliures, s'optaria per un altra taba equivalent.

Al llarg del set-cents, l'ajuntament va prosseguir signant noves concòrdies, però en aquest cas individualitzadament en cadascú dels creditors. Per exemple, a l'any 1724, es va fixar una nova concordança amb les monges carmelites Descalces de Vic, per mitjà de la qual s'establia, que una part de l'arrendament de la carnisseria seria destinat al pagament de les pensions i censals morts retardats durant un espai de 5 anys⁵⁴. Quatre anys més tard, al 1728, l'ajuntament va determinar un nou pacte amb Bonaventura Bojons. Per mitjà d'aquest acord, la institució esmerçaria 1.000 lliures anuals dels guanys de la carnisseria a la quitació del deute a partir de 1739, ja que fins aquella data l'arrendament de la carn estava reservat a

⁵³AHFF. Notaria d'Arenys de Mar, T. 257, f.119.

⁵⁴AHFF. Notaria d'Arenys de Mar. T. 1078, f. 5.

pagar als hereus de Fèlix Ferrer 9.000 lliures durant 9 anys. Mentrestant es destinaria 345 lliures anuals al pagament del deute⁵⁵.

La darrera concòrdia documentada va tenir lloc a l'any 1738, per mitjà de la qual l'ajuntament es comprometia novament a destinar 5.000 lliures de l'arrendament de la carnisseria per tal de liquidar el deute pendent⁵⁶. Es desconeix, si es va signar noves concòrdies i si finalment el "deute històric" que la institució devia es va cancel·lar.

Els principals creditors de la universitat austracista foren Marc Antoni Ferrer, ciutadà honrat; Miquel Pasqual Lleu, botiguer; Bernat Co, negociant, i institucions religioses, com ara el rector de la parròquia i el convent de les monges Carmelites Descalces de Vic. Alguns dels principals creditors de la universitat varen destacar com a prestamistes del deute privat; és el cas de Marc Antoni Ferrer i Bernat Co. Sens dubte, la figura del Marc Antoni Ferrer és paradigmàtica, ja que hom el va retrobant arreu. Sobresurt en el luxe i la sumptuositat de la seva casa, en el seu intens paper com a creditor i comprador de béns immobles, en la seva activa participació en la revolta dels Segadors, on va organitzar una companyia militar, i finalment com a principal prestamista de la universitat. Tot i les poques garanties, que oferia la universitat, el fet de deixar diners a aquesta institució esdevenia un dels instruments fonamentals per a la consolidació de la preeminència socioeconòmica de determinades nissagues.⁵⁷

La confrontació de les dades obtingudes amb les ressenyades per la bibliografia ha de permetre contextualitzar millor els fenòmens apreciats a Arenys de Mar. Així a Vilassar⁵⁸, el municipi va haver de recórrer, també, a la signatura d'una concòrdia amb els seus creditors a l'any 1688. Les causes argumentades són les mateixes que a Arenys de Mar: contribucions reiterades, lletes de soldats i quitació de pensions i censals morts.

A la capital de la comarca, el dèficit de blat va esdevenir una de les principals causes de l'endeutament municipal durant els segles XVI i XVII. Així, a l'any 1582 es va crear un censal mort de 1.000 lliures dedicat, exclusivament, a la compra de blat i farines,

⁵⁵AHFF. Notaria d'Arenys de Mar. T. 1080, f.127.

⁵⁶AHFF. Notaria d'Arenys de Mar, T. 1077.

⁵⁷Marina Barba, Jesús, "Arbitrios y endeudamiento; claves para la supervivencia económica municipal en el siglo XVIII" *VI Jornades d'Estudis Històrics Locals*, p. 185.

⁵⁸Oliva Ricós, Benet, *La generació dels Feliu de la Penya*, p. 41.

segons ha comprovat Joaquim Llovet.⁵⁹ La manca de cereals a Mataró ha estat assenyalada, també, per Pere Molas⁶⁰ i Giménez Blasco.⁶¹ Si a això s'afegeix els resultats obtinguts en aquesta investigació sobre l'endeutament privat i públic d'aquesta comarca, tot plegat confirmaria des de múltiples perspectives, que el Maresme s'hauria especialitzat en la vinya i progressivament hauria abandonat el conreu d'aquestes gramínies, la qual cosa justificaria aquesta deficiència.

Tanmateix, la compra de blat no va esdevenir l'única causa, per la qual la universitat mataronina va recórrer al deute. A la capital de la comarca, l'espiral de crèdits era una realitat a inicis del sis-cents a causa de la construcció de la muralla. Així, a l'any 1616, la universitat devia més de 20.000 lliures. Amb tot, si en el transcurs d'aquests període, els censals es varen originar per motivacions de caire inversor, a partir dels anys 60 les dificultats financeres del municipi calia atribuir-les "al mal contagiós". Segons Llovet⁶², cal fixar el punt més alt del deute de la universitat mataronina a l'any 1666. A Arenys de Mar, el percentatge més elevat de deutes es concentra a la segona meitat del sis-cents.

En el decurs del set-cents, Pere Molas⁶³ cospa la pervivència del deute públic del sis-cents a Mataró. Així, a l'any 1724, l'ajuntament va signar una concordança amb els seus creditors. En aquest acord s'establia, que anualment es destinaria 3.000 lliures alternativament a l'amortització del deute (lluïció de censals) i al pagament de les pensions. Els ingressos destinats a la quitació serien precisament els procedents dels propis i arbitris. Per tant, les mesures per eixugar el deute serien comunes a Mataró i Arenys de Mar. Sens dubte, un dels aspectes més rellevants rau en el fet que els crèdits contractats durant el segle XVII es perllongarien al llarg del temps, fins al punt que durant el segle XVIII l'ajuntament d'ambdues poblacions encara havia de lluir aquests censals i les pensions retardades. De fet, en la concordança mataronina de l'any 1724 una mica més de la meitat dels crèdits endarrerits s'havia originat abans de l'any 1666.

⁵⁹ Llovet, Joaquim, *Mataró. Dels orígens de la vila a la ciutat contemporània*, p. 11.

⁶⁰ Molas Ribalta, Pere, *Economia i societat*.

⁶¹ Giménez Blasco, Joan, *Continuïtat i canvis*.

⁶² Llovet, Joaquim, *Mataró. Dels orígens de la vila a la ciutat contemporània*, p. 172.

⁶³ Molas Ribalta, Pere, "Resistència fiscal a Mataró. 1757-1766" *VI Jornades d'Estudis Històrics Locals*, p. 389.

A Granollers, Jaume Dantí⁶⁴ distingeix els censals del cinc-cents dels del sis-cents. Si al llarg del segle XVI, els crèdits són emprats per inversió o per garantir el subministrament de blat, al segle XVII són esmerçats per sufragar tributs i despeses exteriors. L'endeutament es va agreujar a partir de 1620 i culmina entre 1640 i 1660. Sens dubte, la guerra va aportar una nova i definitiva causa d'endeutament: el manteniment dels allotjaments, les lleves i la nova contribució del batalló. Tot plegat va propiciar la contractació d'un censal anual, tot i que aquest crèdit només va solucionar les necessitats més immediates. A l'any 1658, la universitat abocada a la fallida va optar per rebaixar el valor dels censals i les pensions.

En el segle XVIII, Jaume Dantí i Carme Barbany⁶⁵ localitzen una temptativa de sanejament de l'economia consistorial a partir del pagament de rèdits endarrerits i de la llucidació de censals. Tanmateix aquest propòsit de lluir un nombre de censals cada any per mitjà d'un sorteig, es va estroncar a partir de 1793, quan l'ajuntament va haver de fer front a un reguitzell de pagaments extraordinaris per al manteniment de l'exèrcit. Cal remarcar, que una bona part dels creditors era d'origen eclesiàstic.

Al llarg del segle XVII les finances de les universitats de la vegueria de Girona⁶⁶ varen passar per moments de greus dificultats. Si ja habitualment es movien en la precarietat, la fiscalitat de guerra (allotjaments, lleves, taxa de batalló) va contribuir a desballestar encara més la finances. Davant d'aquesta situació, agreujada pel fet que moltes vegades no hi havia arrendataris per als municipis de la universitat, com la fleca, la carnisseria o la taverna, l'únic recurs possible va ésser la creació de censals. Davant l'acumulació de pensions no hi va haver altra sortida, després de debatre-ho en el consell de la universitat, que imposar quinzens, divuitens, vintens o vint-i-quatrems sobre les collites de cereals, raïms, oli o, en les universitats costaneres, sobre el peix, que es varen transformar en talles monetàries sobre els que no tenien ingressos procedents de la terra o del mar. Sovint, com que això encara no va resultar suficient, Gifré observa la fixació d'altres mesures:

⁶⁴Dantí Riu, Jaume, "La hisenda municipal com a reflex de la conjuntura econòmica. Un exemple de la Catalunya prelitoral: Granollers i el Vallès Oriental als segles XVI i XVII" *VI Jornades d'Estudis Històrics Locals*, p. 241.

⁶⁵ Dantí Riu, Jaume; Barbany Ciurans, Carme, "La hisenda municipal a Catalunya al darrer terç del segle XVIII: la ciutat de Granollers del 1774 a 1793" *Actes II Congrés d'Història Moderna de Catalunya*, p. 72.

⁶⁶Gifré, Pere, "Universitats, fiscalitat de guerra i privilegiats. a propòsit d'algunes universitats emnpordaneses durant la Guerra de secessió", *Actes III Congrés d'Història Moderna de Catalunya*, p. 567.

imposicions sobre els productes venuts al mercat o sobre els aliments. Amb tot, malgrat la quantitat d'aquestes entrades, no es va poder lluir la totalitat dels censals, alguns dels quals van perllongar-se fins ben entrat el XVIII, i els que es varen lluir ho van ésser periòdicament per torns decidits a sort de rodolí, amb concòrdia prèvia entre els creditors i les universitats, com a Vilamalla o Palamós l'any 1679. Sovint els creditors no es van avenir a aquesta concòrdia i van iniciar llargs plets a la Reial Audiència, amb els costos que això va suposar a les universitats.

Per tal d'afrontar les despeses de l'any 1639, el municipi de la Bisbal de l'Empordà⁶⁷ va determinar la constitució de censals morts, la fixació de noves talles i gravàmens sobre els aliments i finalment la requisita de les pensions de les causes pies amb el compromís de retornar-les en conjuntures més favorables. A Palafrugell⁶⁸, el consistori va reglamentar la constitució d'una talla, el pagament voluntari dels exempts i finalment la requisita dels diners de la Causa Pia dels Captius davant les dificultats financeres, que la institució travessava al 1640.

Si a les viles petites o mitjanes catalanes, la creació del deute en el segle XVI fou puntual i amb possibilitats de fer-lo davallar, a la ciutat de Barcelona només es va aconseguir reduir-lo amb el redreç de 1491 i fins 1510, ja que des d'aleshores va tornar a créixer i a consolidar-se. Al llarg del sis-cents, el deute acumulat fou encara més gran fins a portar a la bancarrota de les finances de moltes universitats, sobre tot entre 1650-1660. Per afrontar aquella situació, Jaume Dantí resum algunes de les estratègies, que es varen emprar: reducció de l'interès de les pensions del 5 al 4%, deixar de pagar pensions o fer llucions. Davant la incidència de la fiscalitat de guerra sobre les finances locals, Jaume Dantí⁶⁹ es planteja fins a quin punt l'evolució de la hisenda reflecteix la conjuntura econòmica del període, si es té en compte, que els arrendaments haurien quedat alterats per la fiscalitat extraordinària i l'endeutament. Interrogant, que per altra banda, hom es plantejava en analitzar els arrendaments de la universitat d'Arenys de Mar.

⁶⁷ Alcoberro Pericay, Agustí, "De la mobilització antifrancesa a la mobilització antiespanyola (1639-1641). Alguns exemples al Baix Empordà," Serra Puig, Eva, *La revolució catalana de 1640*, pp. 189-190.

⁶⁸ *Ibidem*, pp. 189-190.

⁶⁹ Dantí Riu, Jaume, "La hisenda municipal a l'època moderna a Catalunya" *Actes del III Congrés Internacional d'Història Local de Catalunya*, pp. 69-85.

A Sóller⁷⁰, Daroca⁷¹ i Màlaga⁷², la impressió és la mateixa al llarg del sis-cents; universitats endeutades i abocades a la fallida a causa de la carestia, els plets, els deutes i la fiscalitat de guerra. Tanmateix la situació més crítica fou la del municipi malagueny, ja que davant la impossibilitat de poder pagar els interessos d'aquell any es va produir l'alienació, transitòria i també definitiva d'alguns càrrecs a l'any 1689.

En una anàlisi comparada entre la hisenda barcelonina i la napolitana, Jaume Dantí⁷³ va copsar, que la política de caràcter intervencionista de la monarquia havia estat comuna a ambdues ciutats, fins al punt que havia esdevingut la causa més important de l'endeutament municipal. Tanmateix, la diferència entre ambdós municipis es fa palesa en la debilitat jurídico-legal de les institucions napolitanes davant del poder reial, ja que les generals de Regne i la municipal no van exercir ni una funció dirigent ni de defensa institucional, que deixés pràcticament sense límits la capacitat d'extracció fiscal i d'obtenció de crèdit. A tot això, cal afegir la consideració estratègica particular de les terres d'Itàlia dins del "sistema imperial" hispànic. Sens dubte, el programa de reformes, que es va aplicar progressivament, va permetre que, si més no per a la primera meitat del segle XVII, Nàpols es convertís en "*la Castiglia italiana*", ja que la seguia en volum d'aportació econòmica a la Corona. En canvi, a Catalunya, la monarquia es veié obligada a complir amb les constitucions, que limitaven la capacitat d'intervenció i per tant d'extracció fiscal. En aquest sentit, el Consell de Cent mai va perdre el seu control sobre la seva hisenda, a diferència de Nàpols i Castella, on es pot considerar la hisenda local com un element més de l'estructura financera de la Corona.

Cal recordar, que el recurs al crèdit com a mitjà de finançament municipal, i induït pel propi poder reial va afavorir, en alguns casos, l'origen de l'organització de la hisenda local a l'època medieval. Però, va ésser en el decurs del cinc-cents, quan es va generalitzar i es va agreujar a causa de la creixent exigència estatal. Així, la monarquia francesa el va propiciar sobre París a partir de 1522, "rentes sur l'Hôtel de Ville", i des de

⁷⁰ Pérez Pastor, Plàcid, "Evolució dels censals de la Universitat de Sóller (1685-1760)" *Estudis Baleàrics* núm. 7, pp. 65-91.

⁷¹ Mateos Royo, José Antonio, "Municipio y crédito en el Aragón moderno. El endeudamiento censal del concejo darocense (S XVI-XVII)" *III Congrés Internacional d'Història Local de Catalunya*.

⁷² Quintana Toret, Francisco Javier, *La hacienda municipal de Màlaga (1590-1714)*, p. 90.

1536 sobre Lió. Als Països Baixos, Carles I el va provocar sobre Anvers a partir de 1517 i posteriorment sobre Amsterdam i Dordrecht. A Holanda, les principals polis varen emetre deute en el decurs del sis-cents, tot i que en el marc d'una economia favorable. La ciutat de Londres ho va fer només d'una manera subsidiària i puntual a les primeres dècades del segle XVII. A Nàpols, l'endeutament municipal, i el de la capital en particular, per l'exigència fiscal hispànica va començar a esdevenir important a partir de mitjan segle XVI. A Barcelona, es varen consolidar les imposicions locals en funció de l'endeutament, que va esdevenir fix, pels constants subsidis reials, des de mitjan segle XIV. A finals del XVI, el mateix Ferran II va afavorir el redreçament de la hisenda de la ciutat, que va assolir en els primers anys del segle XVI; des d'aleshores l'endeutament barceloní va tenir caràcters diversos.⁷⁴

Així doncs, el recurs al crèdit propiciat per la Monarquia va ésser comú arreu. A Catalunya, l'anàlisi de les finances municipals mostra la imatge d'unes universitats ofegades pels deutes i abocades a la bancarrota a mitjans del disset. Els detonants haurien estat els mateixos arreu: allotjaments militars, fiscalitat de guerra i deutes endarrerits. Les solucions emprades serien similars: augment dels arrendaments, fixació de noves talles, creació de censals, reducció dels interessos dels censals i constitució de concòrdies amb els creditors. La rèmora dels deutes s'arrossegaria fins al set-cents, on encara es localitza la signatura de concòrdies. Així, doncs, tots aquests factors desacreditarien les finances municipals com a indicadors de l'evolució econòmica.

6. La incidència d'uns factors exteriors: els allotjaments militars

La constatació, de què una bona part dels deutes era provocada per la incidència d'uns factors aliens a la població, obliga a què se centri l'atenció sobre alguna d'aquestes causes. Una primera lectura dels comptes de la universitat reflecteix, que la despesa derivada dels allotjaments militars és, especialment, important en els següents períodes: des de 1638-39 a 1640-41, des de 1673-74 a 1676-77, des de 1694-95 a 1697-98 i des de 1720-21 a 1723-24. Des del punt de vista percentual, els allotjaments suposaven un 25% de les

⁷³ Dantí Riu, Jaume, "L'endeutament municipal a Catalunya i Nàpols als segles XVI-XVII" *Actes IV Congrés d'Història Moderna de Catalunya*, Vol. I, pp. 36-37.

⁷⁴ *Ibidem*, p. 26.

despeses als anys 70, un 23% als 90 i finalment un 14% als 80. Al segle XVIII pressuposaven un 30% als anys 20 i un 11% als primers deu anys. En la resta de decennis el seu valor percentual oscil.lava entre un 2 i un 9% a ambdues centúries.

Seguint les directrius aprovades a les Corts de Montsó de l'any 1470, els soldats allotjats havien de rebre sal, vinagre, foc, llit, taula i servei. En canvi, la tropa hauria de pagar per totes les despeses, que ells mateixos i les seves cavalcadures ocasionessin. Es prohibia, que els militars s'apropriessin de qualsevol mercaderia a l'entrada de les ciutats. En contrast amb aquesta disposició, la lloctinència, a instàncies del comte-duc d'Olivares, va fixar un nou allotjament, emprat anteriorment en un territori més ric i imposat com a càstig. Aquest allotjament a la llombarda, és conegut per un memorial de l'1 de març de 1640, despatxat pel Consell d'Aragó. En aquest nou aquarterament, els pagesos havien de lliurar un ral diari i pa de munició a les companyies allotjades. Tot i que inicialment el pa de munició era pagat pel monarca, en una pragmàtica posterior va recaure a mans del Principat. Semblantment el Principat va haver d'afrontar tots els costos derivats de l'estada dels soldats; és a dir llit, llenya, llum, oli, vinagre, sal, plats, olles i escudelles "*en què se'ls ha de aparellar lo menjar*". Fins i tot s'especificava les porcions, que havien de rebre els soldats i les cavalcadures en funció de la seva graduació⁷⁵.

Restaven exempts d'allotjar tropes els detentors de furs militars, ciutadans honrats de Barcelona, els oficials de la Diputació, els receptors, taulers i collidors de bolla i altres drets; els oficials del Sant Ofici, els doctors en medicina i lleis; els almoiners de Montserrat i d'altres. Al llarg del regnat de Carles II, es va incrementar el nombre de privilegiats, accentuant-se l'enfrontament i la càrrega⁷⁶.

El llibre del clavari d'Arenys de Mar referencia algunes de les despeses ocasionades per l'allotjament de tropes: "*sivada per los cavalls dels soldats*", "*pex y llagostes*",⁷⁷ "*palla per los cavalls de dits soldats*",⁷⁸ "*a Gabriel Arquer per lo gasto que feu don Diego Cavallero lo temps que estigue en sa casa*" i "*a Francesc Benages per lo oli que li*

⁷⁵Elliott, John, *La revolta catalana*, p. 360. Gifré, Pere, "Universitats, fiscalitat de guerra i privilegiats. A propòsit d'algunes universitats empordaneses durant la Guerra de secessió" *Actes III Congrés d'Història Moderna de Catalunya*, pp. 561-572.

⁷⁶Dantí Riu, Jaume, *Terra i població*, p. 311.

⁷⁷AHFF. Municipi. Llibre de Clavaria, T. 84, 1628-29.

⁷⁸Ibidem, 1630-31.

prengueren per lo cuerpo de Guardia de don Diego”,⁷⁹ *“menjar donat als soldats”*,⁸⁰ *“vi per los soldats”* i *“pagar un burro que li prengueren els soldats irlandesos”*,⁸¹ *“carn pels soldats”*,⁸² *“una quartera de blat per fer pa de munició”*,⁸³ *“Jaume Valls per la palla que li prengueren per los oficials que estaven allotjats”*⁸⁴ i finalment entre altres despeses *“a Francesc Lledo per lo peix que se li prengue”*.⁸⁵

El consistori no va escatimar esforços per alliberar-se dels allotjaments i així ho testimonia el registre de despeses del clavariat. El 1631, el clavari precisa els diners esmerçats *“per la meitat de unas dietas se pagaren a un oficial que vingue a treure los soldats de cavall que estaven en dita vila”*.⁸⁶ El 1640, el municipi va pagar unes dietes per *“porta una carta a Agustí Lligada per a que tractas ab los diputats de disminuir la lleva dels soldats”*.⁸⁷ Només quatre anys més tard, sobresurten les quatre dietes *“per anar a Barcelona Jaume Arquer per presentar unas lletras a don Josep Margarit per traure los soldats de la vila”*. El 1646, la universitat va abonar *“20 lliures a efecte de treure los soldats de la vila que ne son inscrits”*.⁸⁸ Finalment el 1661 el clavari enregistra el debitori, que la universitat devia a *“Josep Ballesta, flequer, a bon compte de una tersa de fleca per averlas ell pagadas als jurats per traure los soldats del tersio de Navarra”*.⁸⁹

A les acaballes del set-cents, el llibre de Deliberacions d’Arenys de Mar recull, també, les protestes de la població per haver de mantenir un nombre tan elevat de soldats i proposa, que es reparteixi entre les poblacions veïnes que no pateixen els allotjaments:

“(…) a causa de los continuos apuros en que se halla de haber de buscar alojamiento para las tropas que tan repetidamente estan por esta villa, (...) pues que si bien es crecido el numero de casas que en la misma se hallan exclusivos los matriculados con los demas que gozan de fuero militar y otros

⁷⁹ *Ibidem*, 1638-39.

⁸⁰ *Ibidem*, 1651-52.

⁸¹ *Ibidem*, 1652-53.

⁸² *Ibidem*, 1656-57.

⁸³ *Ibidem*, 1657-58.

⁸⁴ *Ibidem*, 1658-59.

⁸⁵ *Ibidem*, 1630-31.

⁸⁶ *Ibidem*, 1630-31.

⁸⁷ *Ibidem*, 1639-40.

⁸⁸ *Ibidem*, 1643-44.

privilegiados son pocos los que quedan sujetos a dicho cargo y atendiendo al mismo tiempo que a muy corta distancia, como cosa de un quarto de ora y un poco mas de esta villa, se halla la de Canet a poca diferencia tan grande como la de Arenys y en la que de mucho no se hallan tantos matriculados. Dezeando este ayuntamiento no eximirse del encargo sino buscar algun alivio si es posible conseguirlo el que al padecer podria lograrse providenciando de que las tropas de essa ciudad de Gerona vayan a la de Barcelona queden alojadas en la villa de Canet quedandolo empero en esta de Arenys las que de dicha capital vayan con destino a essa ciudad y demas lugares del Ampurdan en una forma se ha arreglado en otros pueblos de iguales circunstancias a la de dicha dos villas de Canet y Arenys”⁹⁰.

Si l’allotjament de tropes es feia a desgrat de la població, l’incident ocorregut entre el capità Dourville i el jurat Bernat Co va desencadenar un avalot contra les tropes d’ocupació al 27 de novembre de 1645⁹¹. Aquell any hi havia aquarterades dues companyies de soldats francesos. El capità d’una de les companyies, Dourville s’estatjava al casal del carrer Ample, que era propietat d’Agustí Lleu Lligada, botiguer, jurat i familiar del Sant Ofici, teòricament exempt d’allotjar militars. Agustí Lligada va requerir un notari, segons explica Francesc Forn, per tal de què llevés acta de com havien arribat a un acord amb els inquisidors, perquè sempre que el batlle, els jurats i els exempts tinguessin soldats, ocuparien cases dels familiars de la Inquisició. Donat que no es donava aquesta circumstància, Agustí Lleu Lligada va protestar, perquè li havien allotjat:

“(…) un capita, lo qual governa los soldados que estan en dita vila alotgats per invernar, ab dos altres soldados, més que menys en sa taula vuyt criats y set cavalcadures y ordinàriament tots los demás capitans se visitan y acudan en ma casa que de continuo ma casa està plena de

⁸⁹ *Ibidem*, 1660-61.

⁹⁰ AHFF. Municipi. Llibre de Deliberacions, 1790-91.

⁹¹ Aquest avalot ha estat estudiat per: Pons Guri, Josep Maria, “L’avalot de l’any 1646” *Vida parroquial* núm. 500, pp. 40-42. Forn Salvà, Francesc, *La guerra dels Segadors a Santa Maria d’Arenys (II)* *Salobre* núm. 6, p.16-22.

soldats, que és ocasió de haver de deixar de fer mos negocis en casa y haver de anar a altre casa per aparellar de menjar per mi y ma familia, tot lo que resulta en notable dany meu”⁹².

Agustí Lleu va acudir als inquisidors els quals, poc dies després, varen enviar un escrit als jurats d’Arenys, instant-los que sota pena d’excomunió i de 200 ducats fessin sortir el capità del casal dels Lleu. Bernat Co va proposar al capità Dourville un altre edifici al mateix carrer Ample. El capità va respondre, que únicament abandonaria la casa, si era allotjat a l’habitatge de Marianna Canals, vídua de Pasqual. Els jurats no podien admetre aquella alternativa, ja que Marianna Canals era vídua i vivia sola. Després d’una breu discussió el capità va propinar una bufetada a Bernat Co, argumentant que havia estat irrespectuós amb el virrei.

Aquest fet va provocar la mobilització de la població. Al llarg de la revolta, es varen tirar pedres i trets contra el casal dels Lleu i es va obligar al capità francès i als seus col.laboradors a refugiar-se. La insurrecció va durar unes hores. L’endemà de l’aldarull, el batlle d’Arenys va obrir un procés informatiu a la Cúria d’Arenys de Mar, que fou continuat més tard pel Governador General del Vescomtat. Tanmateix els resultats de l’informe no aclariren res i tot va quedar com abans de l’avalot.

Finalment la intensitat i la durada dels allotjaments militars va ésser un dels factors desestabilitzadors de les finances municipals arenyenques. L’aquarterament d’uns soldats amb els seus cavalls, que se’ls havia d’alimentar i mantenir, juntament amb l’elevada fiscalitat de guerra va afavorir la contractació de censals morts, que conduirien temps a venir a la fallida de les finances.

⁹²AHFF. Notaria d’Arenys de Maar, T. 46, f. 316. Forn Salvà, Francesc, “La guerra dels Segadors a Santa Maria d’Arenys (II)” *Salobre* núm. 6, p.21

CONCLUSIONS

Sens dubte, la densitat de les pàgines precedents fa recomanable intentar una abreujada síntesi del contingut d'aquesta recerca a partir d'una perspectiva diferent a l'emprada fins aquí. En el decurs de l'anàlisi, s'ha anat progressivament donant resposta a les hipòtesis establertes. Tanmateix, arribats a aquest punt de la investigació, caldria plantejar-se arran del títol que encapçala aquest treball-, com varen evolucionar aquests dos móns, el dels pagesos i els dels mariners i comerciants, en el decurs de l'Antic Règim. Així mateix, caldria preguntar-se, novament, fins a quin punt el sis-cents es va caracteritzar per l'estancament econòmic i demogràfic.

Si la informació aportada pels fogatges i censos reflectia, que aquesta comarca havia experimentat un augment demogràfic destacat en el decurs dels segles moderns, les dades extretes dels sacramentaris han confirmat aquest principi. Sens dubte, l'expansió demogràfica maresmenca caldria buscar-la en la conjuminació de diferents factors: una elevada natalitat, unes crisis de mortalitat poc recurrents, una nupcialitat elevada després de períodes mortífers i finalment l'arribada d'immigrants provinents del Principat

Així, la gràfica dels natalicis ha revelat una tendència ascendent, especialment, durant els primers i darrers anys del sis-cents. Precisament aquest creixement no hauria trobat aturador fins a l'esclat del conflicte successori. Amb tot, una vegada finalitzada la guerra, la corba hauria prosseguit la seva evolució alcista, tot i que amb algunes oscil·lacions.

Altre factor decisiu hauria estat l'escassa letalitat de les crisis de mortalitat. El nombre de sobremortalitats comptabilitzades a l'època moderna es va situar a la baixa. Amb tot, la majoria de les crisis d'abast comarcal documentades va coincidir amb les ressenyades per la bibliografia: 1573-75, 1620-21, 1631-32, 1636, 1652-53, 1684-85, 1694-95, 1706-07, 1714 i 1777-79. Malgrat les pèrdues humanes, aquestes sobremortalitats no van afectar, especialment, a la natalitat i la nupcialitat.

Possiblement, la seqüenciació dels matrimonis ha constituït el cas més paradigmàtic, atès que ha confirmat el paper de la nupcialitat com un mitjà autoregulator. Així, després del pas de la pesta de 1652-53, dels estralls derivats de la revolta dels Segadors i la Guerra de Successió i d'algunes sobremortalitats, la societat maresmenca s'hauria recuperat amb una

rapidesa inusitada. En aquest sentit, cal ressenyar l'augment força acusat dels nivells d'esposalles a la dècada dels anys 80 del cinc-cents, anys centrals del sis-cents i anys 20, 30 i 60 del set-cents.

No s'ha de menystenir, tampoc, la contribució dels immigrants al creixement demogràfic de la comarca. Amb tot, l'estudi de la procedència dels nuvis maridats a les parròquies de la mostra ha reflectit un comportament desigual entre l'Alt i Baix Maresme. Així, a les localitats del nord de la comarca, el contingent de nuvis forasters va ésser sempre més petit, ja que difícilment va arribar a un 40%. En canvi, a les poblacions més meridionals del Maresme, el nombre de nouvinguts va ésser netament superior; en aquest cas difícilment va baixar d'un 40%.

Si tradicionalment, s'havia considerat, que la recuperació demogràfica del Principat calia atribuir-la a l'arribada de la immigració d'origen francès, les dades extretes dels llibres de matrimonis d'aquesta comarca han mostrat una preeminència dels desplaçaments de caire comarcal i català respecte l'ultrapirinenc. Així, si la immigració intercomarcal i extracomarcal suposava entre un 21 i un 17%, la d'origen francès va representar un escàs 6% durant el segle XVII.

Tanmateix, malgrat compartir una mateixa tendència evolutiva, s'ha apreciat l'existència d'algunes especificitats a l'interior de la comarca. Així, si Josep Maria Pons Guri afirmava l'absència de matrimonis entre persones de les dues bandes del Maresme, l'anàlisi de la procedència dels contraents ha confirmat aquesta apreciació. Les partides de matrimoni han revelat, que Arenys de Mar, Canet i Tordera maridaven amb gent de les localitats de l'Alt Maresme (St Iscle de Vallalta, Arenys de Munt, St Cebrià de Vallalta, Calella...), en contrast amb Vilassar, Llavaneres i Cabrera, que es maridaven amb els habitants del Baix Maresme (Mataró, Premià, Argentona, Dosrius...).

La procedència dels immigrants del Principat ha posat de relleu la importància dels lligams veïnals. Els nuvis procedien, preferentment, de les comarques, que delimitaven amb el Maresme, com el Vallès Oriental, la Selva o el Barcelonès. Cal destacar la situació de Tordera. El seu enclavament a l'extrem de la demarcació va afavorir, que fossin més importants els contactes amb la gent de la Selva que amb la del Maresme.

La distribució dels immigrants francesos a l'interior de la demarcació ha resultat força il·lustrativa. Així, tot semblava indicar, que les localitats agràries varen despuntar com un veritable focus d'atracció; és el cas de Vilassar i Cabrera. Amb tot, l'existència de buits documentals en el registre de matrimonis d'Arenys de Mar suscita algunes reserves. Per tot plegat, caldria analitzar el flux migratori francès a d'altres poblacions costaneres del Maresme per acabar de perfilar aquesta suposició.

L'anàlisi de la situació socioprofessional dels nuvis ha mostrat, que en els segles XVI i XVII ja s'havien establert les bases de l'especialització econòmica de la comarca: el conreu de la terra, la marina i la construcció de bótes i de vaixells. El set-cents no hauria estat una centúria de canvi, sinó de continuïtat amb l'opció econòmica escollida. Així, Arenys de Mar i Canet varen aprofundir en l'activitat mercantil, la qual cosa es manifestava en l'augment del nombre de comerciants, negociants i menestrals durant el segle XVIII. En canvi, Vilassar, Llavaneres, Cabrera i Tordera varen profunditzar en l'activitat agrícola. En aquestes localitats, s'ha copsat un escolament de mà d'obra gremial cap al sector primari.

Tal com reflecteix la documentació consultada, el Maresme es va anar configurant en un important centre productor de vi. Així, l'anàlisi de la superfície dedicada als diferents cultius al llarg de cada centúria, ha palesat, que l'expansió de la vinya al Maresme era ja una realitat al sis-cents. Però també s'ha pogut observar un predomini més intens de la vinya a les demarcacions més marineres, on més del 50% de les peces analitzades es dedicava total o parcialment al conreu d'aquest cultiu. En canvi, a Vilassar i Llavaneres, no superava el 25% i resultava inexistent a Cabrera i Tordera en el decurs del sis-cents.

Per tant, a l'interior de la comarca, s'evidenciava, que la vinya havia arrelat amb més intensitat a aquelles localitats situades arran de mar i amb una activitat comercial destacable, com Arenys de Mar i Canet. Precisament, en aquestes poblacions, el cultiu de la campà havia esdevingut marginal o inexistent. En canvi, a les zones agràries, la terra campà va prevaldre i la vinya va tenir un comportament desigual en funció de la seva ubicació geogràfica i la seva estructura econòmica. Per exemple, a Vilassar i Llavaneres, la vinya va assolir una certa rellevància, atesa la seva proximitat amb Mataró. Aquest veïnatge hauria afavorit, que els pagesos d'aquestes viles oferissin la seva producció vitivinícola als

negociants mataronins. En canvi, a Cabrera i Tordera, l'arrelament de la vinya va ésser inexistent, ja que va predominar una economia allunyada dels fluxos comercials.

Tanmateix, la situació jurídica del camp i dels camperols havia experimentat poques variacions respecte l'etapa medieval. En determinades localitats i dominis senyorials, la pagesia continuava declarant-se "*homes propius solidus et afocats*" i confessava pagar determinats sous per Mals Usos en ple segle XVIII. Aquest era el cas de les localitats de Tordera, Arenys de Mar i Canet. Malauradament, la manca de capbreus del set-cents a les poblacions de Vilassar, Llavanes i Cabrera ha impedit, que es disposés de dades corresponents a aquesta centúria. Tanmateix la pervivència d'aquests anacronismes podia emmascarar una realitat notablement diferent a la medieval. La majoria dels censos s'havia monetaritzat i en el decurs del temps s'havia progressivament devaluat. Probablement, l'únic element, que conservava el seu valor econòmic, era el pagament dels lluïsmes sobre les alienacions de les terres, semblantment al que Giménez Blasco havia copsat per Mataró.

L'especialització vitivinícola havia abocat a aquestes localitats a desenvolupar una intensa activitat comercial. La implantació de la vinya havia propiciat, que les peces cerealístiques perdessin gradualment la seva rellevància i havia desencadenat una dependència més forta i intensa, respecte als seus proveïdors de blat. Calia donar sortida a la pesca salada, als pinyons, provinents del Vallès i de l'interior del Maresme, al vi, l'aiguardent, les puntes i a les barques construïdes a les platges d'Arenys de Mar i Canet per poder adquirir tan productes manufacturats com teixits, cereals, drogues i bacallà. De bell antuvi, la documentació relativa al Tauler del General va mostrar una dependència molt forta, respecte a les manufactures i els teixits d'origen estranger.

Si la producció vitivinícola s'havia consolidat com un producte d'exportació al mercat intern català, els pinyons s'havien convertit en la carta de presentació de la nova especialització agrícola a les places del mediterrani. Per tant, agricultura i comerç es donaven la mà. Si es té present, que Arenys de Mar era bàsicament una localitat de mariners, comerciants i menestrals, cal pensar, que aquests fruits secs procedirien de medis més rurals. Arenys de Mar i Canet esdevindrien la sortida al mar de la producció agrícola de les localitats agràries de l'Alt Maresme i de part del Vallès, com ho seria l'antiga Iluro de les poblacions del Baix Maresme i d'una part del Vallès

En línies generals, els principals mercats d'importació i exportació del disset van ésser, sobretot l'àmbit Mediterrani i de manera més residual el peninsular. Dins el comerç mediterrani, va predominar, especialment, les relacions amb França, Itàlia i el Llevant mediterrani. Per la seva banda, els tractes amb la península es varen circumscriure als altres regnes, que configuraven la Corona d'Aragó: València, Aragó i Mallorca.

Progressivament, el Maresme havia abandonat el sistema econòmic de tipus autàrquic (produir una mica de tot), per un de més modern, especialitzat, però també, més dependent. Tanmateix, els perills d'aquesta especialització econòmica es varen deixar sentir ben aviat. Qualsevol conflicte internacional o unes males collites plantejava seriosos problemes de subministrament a les localitats de la Marina. No és estrany, doncs, que en el marc d'aquesta tendència econòmica ascendent, hom detecti períodes d'estancament i recessió. Casualment aquestes etapes més crítiques van coincidir amb anys de conflictes bèl·lics i crisis frumentàries.

Les males collites dels anys 1603, 1605, 1608, 1611, 1612, 1613, 1617, 1620 i de la dècada del 1630 van desencadenar la contractació de crèdits per part tant dels individus, com de les institucions públiques per poder adquirir blat. Així, per una banda, l'anàlisi de l'endeutament privat ha permès detectar, que entre 1580 i 1620, més de la meitat dels deutors consignats a Vilassar i Llavaneres s'havia creat per comprar cereals. Per altra, l'estudi de les finances de la universitat d'Arenys de Mar ha permès apreciar, que el 65% dels ingressos recaptats a l'any 1630-31 es va consagrar a garantir el subministrament de pa a la població. Sens dubte, tot i que una part important d'aquests crèdits calia atribuir-los a les males collites, s'ha de tenir present, també, els efectes del retrocés d'aquest cultiu a expenses de la vinya en aquestes terres.

Precisament, el problema del dèficit cerealístic semblaria més acusat a les localitats de Llavaneres i Vilassar, en contrast amb Arenys de Mar i Canet, segons es desprèn de l'endeutament privat. La menor incidència dels crèdits per comprar blat a les poblacions marineres s'explicaria per l'arribada del blat de mar. Amb tot, malgrat l'existència d'aquesta via de subministrament, el municipi d'Arenys de Mar va haver de recórrer a la contractació de nombrosos crèdits per garantir la provisió d'aquest aliment de primera necessitat, tal com s'ha esmentat anteriorment.

Els anys centrals del sis-cents varen esdevenir una etapa, especialment, crítica a aquestes poblacions. La confluència de diferents elements sembla confirmar-ho del tot. Així, s'ha localitzat una davallada de la natalitat a la dècada dels anys 40 i 50 i un augment de les defuncions fruit dels efectes de la pestilència dels anys 1652-53. Al marge d'aquests aspectes de caire demogràfic, cal esmentar els efectes de l'economia de guerra sobre la societat i el dèficit de blat, que varen contribuir a configurar un nou context de penúria. Així, en l'exercici municipal arenyenc de l'any 1643-44, l'impost del batalló va representar un 47% de les despeses. A tot això, caldria afegir els dispendis derivats de la pesta i els allotjaments militars, que van provocar l'endeutament de la universitat.

Malgrat aquestes dificultats, tot sembla indicar, que ben aviat la societat recuperaria el ritme econòmic anterior. Així, l'ascens del nombre d'esposalles i la recuperació de la natalitat després de les escomeses de la pestilència semblen confirmar-ho. L'anàlisi de la cronologia del deute ha refermat aquesta suposició, atès que la contractació dels crèdits va resseguir una línia decreixent entre 1660 i 1700. Tanmateix, aquesta recuperació hauria estat més palpable a les localitats marineres d'Arenys de Mar i Canet, en contrast amb Vilassar i Llanerres. En aquestes últimes poblacions, cal assenyalar un augment a la dècada dels 80. L'anàlisi del consum i la cultura material en aquest període ha corroborat aquesta bonança econòmica. A través dels inventaris d'Arenys de Mar, Canet, Vilassar i Llanerres, s'ha localitzat la proliferació de joies, béns immobles i objectes de luxe. Tot plegat ratificaria la hipòtesi del redreç econòmic.

Tanmateix, en contrast amb el retrocés de l'endeutament privat, s'observava un agreujament de les dificultats financeres de les institucions públiques. A l'exercici 1669-70, el consistori d'Arenys de Mar estava, pràcticament, en bancarrota. De fet, un 75% de les despeses es va esmerçar en el pagament de deutes. Davant aquesta situació tan delicada, el municipi va haver de fixar una talla, l'origen de la qual seria probablement la lluçió de crèdits. Al 1693-94, el capítol més oneros d'eixides va continuar essent el pagament de deutes, un 61%. Davant aquesta situació, la reacció de la universitat va ésser la contractació d'un censal mort per tal d'equilibrar la balança.

Una vegada més, l'esclat dels conflictes internacionals causaria estralls en la societat maresmenca. A les primeres dècades del set-cents, l'impacte de la Guerra de

Successió va ocasionar elevades taxes de mortalitat a l'any 1706-7 i 1714, així com un descens de la natalitat entre 1700 i 1711. Amb tot, aquesta sotragada se superaria ben aviat. En canvi, a les acaballes del set-cents, l'impacte de les guerres internacionals, primer amb França i posteriorment amb Anglaterra, configuraria un nou marc de crisi d'una durada més dilatada. En aquest cas, la Reial Cèdula del 21 de juny de 1779 va decretar la interdicció de comercialitzar amb Anglaterra a causa de les hostilitats, que França i Espanya mantenien amb aquest país. A tot això caldria afegir les males collites de l'any 1784 i l'esclat de la guerra amb la República francesa a l'any 1793 i després amb Anglaterra a l'any 1796. Tot plegat deixaria en una fràgil situació econòmica a nombroses famílies de mariners i comerciants a causa de la paralització del comerç amb Amèrica i de l'absència dels caps de casa, que varen romandre retinguts a les Índies. Sens dubte, la gravetat d'aquesta crisi va palesar fins a quin punt el comerç maresmenc s'havia reorientat cap a les colònies en el decurs dels segles XVII i XVIII. Si durant el sis-cents la gent de la Marina va tenir uns contactes puntuals amb els territoris d'Ultramar, en el set-cents les transaccions mercantils havien assolit una gran rellevància. D'ací la proliferació de crèdits per finançar viatges a Amèrica, la presència de mariners d'Arenys de Mar i Canet establerts a Amèrica i fins i tot l'emigració de determinats comerciants d'aquestes contrades a Cadis per poder participar més activament en aquests intercanvis.

Sens dubte, totes les variables de què es disposa semblen confirmar l'existència d'una greu crisi econòmica. Així, la contractació de deutes no va deixar d'augmentar en el darrer quart del set-cents i les causes esgrimides en aquests documents reflecteixen l'abast d'aquesta recessió. La documentació revela, com a causa de l'absència del cap de casa, la dona va haver de recórrer a la contractació de deutoris i censals morts per garantir la subsistència de la família. Amb tot, quan l'acumulació de crèdits va esdevenir massa elevada, es va haver de vendre una part del patrimoni i en els casos més extrems la pròpia casa. Sens dubte, un signe de l'empobriment de la comarca va ésser l'augment destacat del nombre de compravendes per deutes. Precisament aquest tipus de recurs va superar quantitativament als altres mecanismes d'endeutament, com el censal mort o el deutor.

A tot això caldria afegir les constants i reiterades lleves de mariners per participar a la Reial Armada. Sens dubte, tot aquest reguitzell de desgràcies va propiciar, que

nombroses dones es consagressin al treball de les puntes, per aconseguir uns ingressos econòmics. Aquest fenomen ha estat ressenyat, també, per Josep Maria Pons Guri.

L' anàlisi de la cultura material dels habitatges maresmencs del darrer quart del divuit corrobora aquest context de penúria econòmica. Així, cal destacar el descens de les joies, objectes de plata i miralls inventariats. El retrocés d'aquests elements mostrava, que a causa de les dificultats econòmiques, la família havia optat, inicialment, per empenyorar aquells béns més preuats. Posteriorment, en una segona fase, es contractaria successius crèdits fins acabar per vendre la parcel·la de terra o la casa en la darrera etapa. Finalment, el testimoni de les memòries de la casa Bellolell d'Arenys de Munt ha contribuït a emmarcar millor aquesta crisi finisecular i a confirmar les dades aportades per la documentació.

D'aquesta manera, tot i que l'economia del Maresme va manifestar signes d'expansió econòmica en una data molt precoç, la influència de tot un reguitzell de factors externs i aliens a aquesta societat va obstaculitzar la seva tendència ascendent en determinats períodes. Així, doncs, el dèficit de blat, les despeses derivades de la pesta, els allotjaments militars i els elements derivats de l'economia de guerra van conduir a la fallida del municipi. Per la seva banda, els particulars hagueren d'afrontar les conseqüències del bloqueig naval juntament amb la creixent fiscalitat, la manca de blat i tot un glossari d'altres factors.

Tanmateix, el cas del Maresme resulta paradigmàtic per la naturalesa de les seves crisis econòmiques. Així, doncs, l'arrelament del monocultiu de la vinya, així com el desenvolupament d'una economia comercial va contribuir, a què qualsevol esdeveniment internacional afectés, notablement, a la gent de la Marina. En aquest sentit, els efectes derivats del bloqueig naval de les acaballes del set-cents han esdevingut, possiblement, l'exemple més significatiu, per una banda, mariners a l'atur i per altra, mariners i comerciants retinguts a les Índies sense poder ajudar econòmicament a les seves famílies. Amb tot la crisi de les darreries del set-cents hauria estat més notòria a les poblacions més mercantils de la mostra, Arenys de Mar i Canet.

La constatació d'aquesta diferència entre les localitats més agràries i les més marineres obra un nou camp de reflexió. En el decurs d'aquesta investigació, un dels elements de treball ha consistit en confrontar aquestes dues realitats econòmiques tan

contraposades. Sens dubte, l'encarament d'aquests dos cosmos ha permès constatar una tendència evolutiva força diferent en cada cas, malgrat la pervivència de certs elements comuns, com l'expansió demogràfica i l'arrelament de la vinya. Així, des del punt de vista de l'estructura professional, les poblacions més marineres van tendir a mercantilitzar-se, en contrast amb les altres que es van ruralitzar. Així si els habitants d'Arenys de Mar i Canet havien vist una via d'especialització econòmica prou atractiva en el comerç i la marina, els naturals de les demarcacions més rurals s'haurien adonat, que el conreu de la terra els podia aportar uns majors beneficis econòmics. En ambdós casos, l'especialització econòmica escollida hauria reeixit, tal com s'evidencia en el progressiu augment del component mercantil i agrari durant el segle XVIII.

Amb tot, una anàlisi més profunda ha revelat, que en el decurs de les centúries, s'hauria forjat una creixent diferenciació interna dins el sector agrari i mariner. Així, l'estudi del sociograma de l'endeutament entre 1580-1620, 1660-1700 i 1775-1800, ha permès comprovar un progressiu augment dels bracers i mossos a aquesta comarca. Aquesta preponderància s'ha vist reflectida, també, en les partides de casament del set-cents, on predominava els treballadors, respecte als pagesos. Així, doncs, aquesta reducció de la pagesia caldria atribuir-la a l'endeutament. Les dificultats econòmiques i un cúmulo de circumstàncies adverses haurien propiciat, que una part de la pagesia hagués de recórrer a la venda dels seus béns immobles. Sens dubte, va ésser un procés lent i gradual, que va acabar per deixar al pagès sense terres. Ara bé, si a les zones agrícoles, una petita minoria pagesa es va anar apropiant dels masos i de les peces de terra dels seus veïns deutors, a les demarcacions més marineres, les terres van recaure en mans dels comerciants, notaris i doctors en medicina.

Dins el col·lectiu comercial, hom ha detectat, també, algunes alteracions significatives. Així, tot i que aquest sector professional es va caracteritzar per ésser el principal creditor d'Arenys de Mar i Canet al llarg dels segles moderns, durant el període 1775-1800, s'ha apreciat que els comerciants i negociants varen predominar respecte els mariners. Tanmateix, l'anàlisi de l'estructura socioprofessional dels nuvis no va evidenciar, que els comerciants i negociants fossin uns dels oficis més importants des del punt de vista quantitatiu; de fet no superaven el 5%. Per tant, si deixaven més diners, que abans, era

perquè o bé s'havien enriquit considerablement o bé perquè era l'únic mitjà d'inversió segur. L'impacte de les guerres internacionals havia afectat el comerç amb les Índies. Durant anys, les transaccions comercials amb Amèrica varen romandre paralitzades, fet pel qual el préstec i l'oportunitat d'acaparar peces de terra es va configurar, potser, amb l'únic mitjà inversor que els quedava.

Tanmateix, el contrast entre aquestes dues realitats no és només apreciable en l'element professional. Així, aquestes alteracions es perceben en la tinença de terres, en el comerç i en el deute. En el cas de les peces de terra, aquesta comarca es va caracteritzar per la pervivència d'unes parcel·les de reduïdes dimensions, tal com Giménez Blasco ha observat a Mataró. Aquesta circumstància va afectar de manera diferent als pagesos i mariners. Si, el predomini de petites peces de terra hauria abocat als pagesos i bracers al llindar de la subsistència i al perill de l'endeutament en cas de males anyades o de qualsevol infortuni; per als mariners i comerciants, suposaria un complement als seus ingressos. Probablement, la pervivència d'unes propietats de reduïdes dimensions hauria estat un factor determinant en la proletarització del sector primari maresmenc. En canvi, per als mariners i comerciants, la terra era un mitjà d'inversió. Per aquest motiu, quan aquest grup professional va patir problemes de liquiditat, es va optar per desprendre's d'aquestes propietats, sense que aquesta decisió afectés l'exercici del seu ofici. De fet, l'anàlisi dels inventaris post-mortem del darrer quart del divuit ha reflectit un descens de la tinença de peces de terra a les poblacions d'Arenys de Mar i Canet.

Precisament, aquesta actitud tan contrastada davant la possessió de terres hauria propiciat l'arrelament de la vinya a Arenys de Mar i Canet en una cronologia més primerenca. Malgrat les reserves que mereix aquesta constatació, tot semblaria indicar que l'expansió i l'arrelament de la vinya s'hauria iniciat abans dins el col·lectiu més mercantil. Així, s'ha observat, que inicialment, els pagesos van acaparar sistemàticament el percentatge més petit de peces de vinya en el conjunt de la comarca. A tall d'exemple, a Vilassar durant el sis-cents, vuit de cada deu parcel·les dels menestrals corresponia a peces de vinyes i gairebé set de cada deu en el cas dels comerciants i professions liberals, en contrast amb el gairebé dos de cada deu dels pagesos i bracers. A Canet, els principals tenidors de vinyes varen ésser, també, els comerciants. Si un 45,4% de les parcel·les confessades pels

comerciants i mariners era vinya, en el cas de la pagesia representava un 2,4%. Amb tot, en el decurs del set-cents, els pagesos i menestrals varen anar dedicant progressivament, un nombre més elevat de peces al conreu de la vinya, mentre els comerciants van anar perdent posicions.

Possiblement, l'activitat comercial, desfermada des d'Arenys de Mar i Canet, hauria incentivat la substitució del blat per la vinya a fi de poder participar més activament en els intercanvis comercials. En canvi, a les poblacions més agràries, el policultiu va predominar inicialment per sobre del monocultiu, tot i que no s'ha de menystenir la rellevància de la vinya en aquest marc més agrari.

Precisament, la participació dels habitants d'Arenys de Mar i Canet en l'activitat comercial hauria afavorit, que adoptessin, en una cronologia més precoç, aquells productes més innovadors, com el cafè, la xocolata o els miralls. Així si les xocolateres són inventariades en les cases d'Arenys de Mar i Canet al llarg de la segona meitat del disset, a les poblacions més agràries no comencen a sovintejar fins al 1775-1800. En canvi, Vilassar i Llanerres es varen distingir per acaparar un nombre més elevat d'estris de conrear la terra i animals de tir. L'estudi de la capacitat dels cellers de les diferents localitats de la mostra ha reflectit també, una major concentració de vi emmagatzemat a les demarcacions rurals. Aquesta preponderància va resultar més notòria al darrer quart del set-cents.

Així mateix, l'anàlisi dels mecanismes d'endeutament ha permès apreciar unes alteracions força significatives en ambdues realitats. Malgrat compartir el retrocés dels deutoris i l'augment dels censals morts i les compravendes en el decurs dels segles moderns, s'aprecia, que els violaris i les VCG varen tenir un arrelament més destacat a Vilassar i Llanerres. En canvi, aquests dos instruments creditors varen ésser pràcticament inexistents a Canet i Arenys de Mar, atès que no van superar el 5% als períodes 1580-1620 i 1660-1700. Precisament el violari, que es va distingir per ésser un sistema d'endeutament profusament estès durant l'Edat Mitjana, va desaparèixer abans a les poblacions marineres que a les agràries. Així, si a les darrerries del cinc-cents el violari era, pràcticament, inexistent a Canet i a Arenys de Mar, a la segona meitat del sis-cents representava una mica més del 20% dels sistemes d'endeutament contractats a Vilassar i Llanerres.

Tanmateix, al marge d'aquestes diferenciacions internes, el Maresme va oferir la particularitat, de què els sistemes creditors més arrelats van ésser les compravendes i els censals morts a les darreries del set-cents. En canvi, la bibliografia ha obtingut una tendència molt diferent. Si les dades aportades per altres recerques assenyalaven un descens progressiu del censal mort, en contrast amb l'augment dels deutoris, al Maresme s'havia produït el fenomen invers. Tal vegada, el fet d'haver circumscrit l'anàlisi en uns decennis, en què casualment s'haurien produït unes cúspides en la contractació de censals morts, segons ha comprovat Llorenç Ferrer, podria justificar aquest ascens. Sens dubte, la reducció dels interessos dels censals morts a l'any 1750 va provocar, que aquest crèdit no constituís un mecanisme inversor gaire lucratiu per la resta de la societat. Només des d'aquest punt de vista, es pot entendre, que l'església i les institucions religioses es configurassin en les principals subministradores de censals morts a arreu de la comarca.

A la llum de les dades recollides, tot sembla indicar que la comarca del Maresme va esdevenir una de les regions econòmicament més dinàmiques del Principat en el decurs dels segles moderns, gràcies al comerç i la vinya. Amb tot l'anàlisi de les diferents poblacions seleccionades ha permès aflorar l'existència de dues realitats específiques. Cadascuna va resseguir la seva pròpia evolució econòmica i cronològica. Sens dubte, el Maresme de l'època moderna va aplegar, a petita escala, els contrastos que es donaven al Principat, per una banda, una societat de pagesos, i per altra, una de mariners i comerciants. Tradicionalment, la historiografia ha tendit a focalitzar les seves anàlisis en comunitats econòmicament uniformes. Caldria obrir noves línies de recerca sobre societats més heterogènies, com les situades al litoral català, on la intensa activitat marinera desenvolupada arran de costa i l'agrària desenrotllada a l'interior es donaven la mà. Al Maresme, els mariners i comerciants distribuïen a d'altres enclavaments mercantils els pinyons, el ferro o les puntes de l'interior del país. De la mateixa manera, la fusta de les naus construïdes a les platges de la Marina procedia dels boscos del Montnegre i el Montseny. El Maresme, doncs, constitueix un cas paradigmàtic, però, sens dubte, n'hi ha d'altres. Així doncs l'anàlisi d'altres contrades costaneres permetria enriquir amb matisos i contrastos l'evolució econòmica resseguida pel Principat en el decurs dels segles XVI i XVII, dues

centúries cada vegada menys obscures i decadents, però sens dubte més decisives per comprendre el divuit català.

FONTS

Arxiu de la Corona d'Aragó (ACA)

-Consell d'Aragó: Lligall 551, quadern 1.

-Generalitat

Drets del General de Catalunya: D7. 230, D7. 233, D7. 234, D7. 235, D7. 236, D7. 237, D7. 238, D7. 239, D3. 94, D3. 95, D3.96, D3.97, D3.98, D3.99, D3.100.

Visites del General: Caixes 13, 14, 68, 77, 105, 129, 135, 140, 171, 172, 184, 189, 192, 197, 198, 202, 207, 213, 220.

-Capbreus:

Monacals: T. 99, 108, 115, 151, 267.

-Mestre Racional: T. 2969, 2968, 2595, 2598.

-Notarial de Mataró:

Llavaneres: T. 1258, 1275, 1276, 1277, 1278, 1298, 1299, 1300, 1301, 1302, 1303, 1304, 1305, 1306, 1307, 1308, 1309, 1310.

Mataró: T. 84, 88, 98, 99, 100, 101, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 126, 130, 134, 135, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 201, 204, 209, 211, 212, 213, 228, 229, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 352, 353, 355, 356, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 378, 379, 380, 381, 385, 386, 387, 388, 399, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 412, 413, 414, 415, 452, 453, 454, 455, 456, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 506, 507, 509, 510, 514, 515, 516, 517, 518.

Vilassar de Dalt: T. 1156, 1157, 1315, 1316, 1317, 1318, 1319, 1320, 1321, 1322, 1323, 1324, 1325, 1326, 1327, 1328, 1329, 1330, 1331, 1336, 1337, 1338, 1339, 1340, 1341, 1342, 1343, 1344, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1354, 1355, 1356, 1357, 1358, 1359, 1360, 1361, 1374, 1375, 1376, 1377, 1381, 1398, 1402, 1436, 1437, 1438, 1439, 1440, 1441, 1442, 1443, 1445, 1447, 1448, 1449, 1451, 1452, 1456, 1457, 1458,

1462, 1463, 1464, 1465, 1466, 1468, 1469, 1470, 1471, 1472, 1473, 1474, 1475, 1476, 1477, 1478, 1478 A, 1481, 1482, 1499, 1500, 1501, 1502, 1503, 1504, 1505, 1506, 1507, 1508, 1509, 1510, 1511, 1514, 1515, 1516, 1517, 1518, 1519, 1520, 1521, 1524, 1525, 1526, 1527, 1561, 1556, 1557, 1558, 1559, 1560, 1561, 1562, 1567, 1568, 1588, 1589, 1590, 1591, 1592, 1593, 1595, 1596, 1599, 1600, 1602, 1603, 1604, 1604 bis, 1605, 1606.

Arxiu Diocesà de Barcelona (ADB)

-Visites Pastorals: T.27, 29, 32, 34, 40, 42, 44, 45,46, 48, 49, 50, 53, 54, 58, 58^a, 62, 63, 64, 71, 72, 74, 75, 76, 77, 79, 82, 84, 86, 88, 88bis.

Arxiu Diocesà de Girona (ADG)

-Visites Pastorals: T. 49, 50, 51, 57, 61, 62, 68, 70, 73, 76, 78, 79, 80, 81, 82, 84, 90, 91, 93, 94, 95, 96, 97, 99, 100, 102, 103, 104, 105, 106, 108, 110, 111, 114, 117, 121, 124, 127, 128, 132, 136.

-Fons parroquial:

Tordera:

Baptismes 1514-1800

Matrimonis 1696-1800

Defuncions 1575-1800

Arxiu Històric Fidel Fita d'Arenys de Mar (AHFF)

-Fons Municipal:

Llibre de Deliberacions 1599-1774

Llibre d' Acords i altres matèries 1674-1823

Llibre de Deliberacions o Acords 1775

Llibre d'Acords 1782-1807

Llibre de claveria d'Arenys de Mar T. 84, 85, 86, 315, 316, 317, 320, 322, 323, 328, 330.

-Fons Notarial:

Notaria de Montpalau: T. 9, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 85, 86, 87, 88, 89,90, 92, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 99 bis, 100, 101, 102, 103, 103 bis, 104, 105, 106, 107, 108, 108 bis, 108 tris, 110, 111, 112, 113, 113 bis, 114, 115, 116, 116 bis, 116 tris, 117, 118, 119, 120, 121, 123, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 179, 180, 181, 182.

Notaria d'Arenys de Mar: T. 59, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 163, Liber inventariorum et encantum, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 237 bis, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 263, 265, 267, 268, 324, 324 bis, 325 bis, 326, 326 bis, 327, 327 bia, 328, 328 bis, 329, 329 bis, 330, 330 bis, 331, 332, 333, 1121, 1122, 1123, 1124, 1125, 1126, 1127, 1128, 1129, 1130, 1131, 1132, 1133, 1134, 1135, 1146, 1147, 1148, 1149, 1150, 1151, 1152, 1153, 1154,1155, 1156, 1157, 1158, 1159, 1160, 1161, 1162, 1163, 1164, 1280.

Notaria de Canet: T. 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 89, 90, 92, 93, 159, 160, 161,162, 178, 1208, 1221, 1222, 1223, 1224, 1225, 1226, 1227, 1228, 1229, 1230, 1231, 1232, 1233.

-Capbreus:

Notaria de Montpalau: T. 16, 12, 25, 49, 130.

Notaria d'Arenys de Mar: T. 136

Notaria de Canet: T. 1190 bis, 1340

Notaria de Calella: T. 165, 863, 1307, 1336, 1369

Notaria de Tordera: T. 1033

Notaria d'Hostalric: T. 295

Notaria de Monclús: T. 514

Arxiu Parroquial d'Arenys de Mar (APAM)

-Baptismes 1576-1800.

-Matrimonis 1589-1800.

-Albats 1659-1800.

-Cossos 1576-1800.

Arxiu Parroquial de Cabrera de Mar (APC)

- Baptismes 1508-1800.
- Matrimonis 1524-1800.
- Defuncions 1530-1800.

Arxiu Parroquial de Canet de Mar (APCM)

- Baptismes 1591-1800.
- Matrimonis 1593-1800.
- Defuncions 1559-1800.

Arxiu Parroquial de St Andreu de Llavaneres (APLL)

- Baptismes 1507-1800.
- Matrimonis 1575-1800.
- Defuncions 1509-1800.
- Llibretes de compliment pasqual 1724-1800.
- Capbreus:
 - Capbreu del rector de St Andreu de Llavaneres (1602).
 - Capbreu del rector de St Andreu de Llavaneres (1696).
- Testaments: caixes 23, 24, 25, 26.
- Inventaris post-mortem: caixa d'inventaris

Arxiu Parroquial de Vilassar de Dalt (APVD)

- Baptismes 1508-1800.
- Matrimonis 1568-1800.
- Defuncions 1507-1800.
- Capbreus
 - Capbreu del rector de Vilassar (1662)

Capbreu de diferents senyors de petites terres dels termes de Mataró,
Argentona, Vilassar i altres circumveïns (1662)

Capbreu de les rendes de Marina Desbosch (1612)

Capbreu del Monestir de St Pere de Clarà (1632)

-Testaments Caixa de testaments

-Inventaris Caixa d'inventaris

BIBLIOGRAFIA

- Actes I Congrés d'Història Moderna de Catalunya*, Barcelona, 1984, Vol. I.
- Actes II Congrés d'Història Moderna de Catalunya*, Barcelona, 1988, Vol. I.
- Actes III Congrés d'Història Moderna de Catalunya*, Barcelona, 1993, Vol. I.
- Actes IV Congrés d'Història Moderna de Catalunya*, Barcelona, 1998, Vol. I.
- Actes III Congrés Internacional d'Història Local de Catalunya. Funcionament de les finances locals al llarg de la història*, Barcelona, 1996.
- Actas de las I Jornadas de Metodología Aplicada de las Ciencias Históricas*, Santiago de Compostela, 1975, Vol. III.
- Actas de las II Jornadas de Metodología Aplicada de las Ciencias Históricas*, Santiago de Compostela, 1984.
- Actas de las II Jornadas de Metodología y Didáctica de la Historia*, Cáceres. 1993
- Actas del congreso de Felipe II y el Mediterráneo*, Madrid, 1999, Vol. I.
- ALBAREDA, Joaquim, *La Guerra de Successió i l'onze de setembre*, Barcelona, 1999.
- ÁLVAREZ, Miquel À., *Aspectes sanitaris i demogràfics a l'antic terme de Subirats, Santa Pau de Riudebitlles i Gelida, segles XVI, XVII i XVIII*, Sant Sadurní d'Anoia, 1993.
- ALZINA, C; FELIU, G, MARQUET, LI, *Pesos, mides i mesures als Països Catalans*, Barcelona, 1990.
- AMELANG, James, *La formación de una clase dirigente. Barcelona, 1490-1714*, Barcelona, 1986.
- ANDREU, Jordi; SIMON, Antoni, "Evolució demogràfica /segles XVI i XVII)" Sobrequés, Jaume, *Història de Barcelona*, Vol. IV, 1992, pp. 122-123.
- ARDIT Manuel, *Els homes i la terra al País Valencià (segles XVI i XVII)*, Barcelona, 1993, I Vol.
- ARRISCADO NUNES, J., "Nupcialidad e familia en Portugal (seculos XVI-XX). Balanço critico e perspectivas" *I congrés Hispano-luso-italià de Demografia Històrica*, Barcelona, 1987, pp. 501-510.

ATIENZA LÓPEZ, Angela, “El préstamo en la sociedad tardofeudal: las rentas censales del clero regular zaragozano en el siglo XVIII” *Revista de Historia Jerónimo Zurita* núm. 55, 1987, p. 91.

BENÍTEZ SÁNCHEZ-BLANCO, Rafael, “Las migraciones internas y medium-distance en el País Valenciano durante la Edad Moderna” *Pre-actes del Congrès Migracions internes et mediu-distance en Europe, 1500-1900*, Santiago de Compostela, 1993. Vol. II, pp. 227-246.

BENNASSAR, Bartolomé, *Valladolid en el siglo de oro. Una ciudad de Castilla y su entorno agrario en el siglo XVI*, Valladolid, 1967

BARBAZA, Yvette, *Le paysage humain de la Costa Brava*, Paris, 1966.

BARREIRO MALLON, Baudilio, *La jurisdicción de Xallas. Población, sociedad y economía*, Santiago de Compostela, 1978.

BERMEJO BARRERA, J. C. de, *Parentesco, familia y matrimonio en la Historia de Galicia*, Santiago de Compostela, 1989.

BERTRÁN, José Luis, *La peste en Barcelona de los Austria*, Barcelona, 1996.

BLANCO CARRASCO, José-Pablo, *Demografía, familia y sociedad en la Extremadura moderna. 1500-1860*, Cáceres, 1999.

BRAUDEL, F., *El Mediterráneo y el mundo mediterráneo en la época de Felipe II*, Mèxic, 1953.

BRAUDEL, F., *Civilización material y capitalismo*, Barcelona, 1974.

BROCA, G; AMELL, J., *Instituciones del derecho civil catalán vigente*, Barcelona, 1886.

BURGUIÈRE, A., “Pour une typologie des formes d’organisation domestique de l’Europe Moderne (XVI-XIX siècles)” *Annales ESC* núm. 3.

BUSTELO, F., “La transformación de vecinos en habitantes. El problema del coeficiente” *Revista de Estudios Geográficos* núm. 130, Madrid, 1973.

CABOURDIN, G., *Terre et hommes en Lorraine, 1550-1635*, Nancy, 1977.

CALBETÓ I ROGET, Francisco de P, *Recolecta. Monografies, memòries, discursos, efemèrides d’Arenys de Mar*, Barcelona 1992.

CAMPS CAMPS, Manuel; CAMPS SURROCA, Manuel, *La pesta de mitjans segle XVII a Catalunya*, Lleida, 1985.

CAPDEVILA MUNTADAS, Mª Alexandra, “La familia a Sant Andreu de Llavaneres” *XVI Sessió d’Estudis Mataronins*, Mataró, 2000, pp. 97-104.

CAPDEVILA MUNTADAS, Mª Alexandra, "Gavatxos, gascons i francesos. L'allau francesa a la comarca del Maresme als segles XVI i XVII" *XVII Sessió d'Estudis Mataronins*, Mataró, 2001, pp. 107-114.

CAPDEVILA MUNTADAS, Mª Alexandra, "Estructura i distribució de les llars maresmenques a les darreries del segle XVII" *XVIII Sessió d'Estudis Mataronins*, Mataró, 2002, pp. 111-120.

CAPDEVILA MUNTADAS, Mª Alexandra, "Els mecanismes d'endeutament a la Catalunya litoral. El Maresme als darrers quaranta anys del segle XVII" *Actes II Congrés Recerques*, Lleida, 2002, Vol. I., pp. 163-173.

CAPDEVILA MUNTADAS, Mª Alexandra, "La Matrícula de 1637. Una radiografia dels francesos residents al Maresme" *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, Vol. XLIV, Girona, 2003, pp. 233-246.

CÁRCEL ORTÍ, Mª Milagros, "Las visitas pastorales" *Boletín de la Asociación Castellonense de Cultura* núm. 58, pp. 313-726.

CARBAJO ISLA, María F., *La población de la villa de Madrid. desde finales del siglo XVI hasta mediados del siglo XIX*, Madrid, 1987.

CARRERA PUJAL, L., *Historia política y económica de Cataluña, Siglos XVI-XVIII*, Barcelona, 1946-1947, IV Vols.

CASEY, James, "La familia en la Andalucía del Antiguo Régimen" *Historia 16* núm. 57, pp. 47-73.

CASEY, James et alii, *La familia en la España Mediterránea (Siglos XV-XIX)*, Barcelona, 1987.

CASTELLS, Narcís, "La família a la Girona dels segles XVI i XVII" *L'Avenç* núm. 66, pp. 56-60.

CASTILLO EZQUERRA, Maria Josep, *Argentona i Vilassar a cavall de dues èpoques*, Argentona, 1990.

CHACÓN JIMÉNEZ, F.; HERNÁNDEZ FRANCO, J, *Poder, familia y consanguinidad en la España del Antiguo Régimen, Familia, Casa y Trabajo. Actas del congreso Historia de la Familia. Una nueva perspectiva sobre la sociedad europea*, Vol. III, Murcia, 1997.

CHACÓN JIMÉNEZ, Francisco, "Nuevas tendencias de la demografía histórica en España. Las investigaciones sobre Historia de la Familia" *Boletín de la Asociación de demografía Histórica* núm. IX 2, pp. 79-98.

CHACÓN JIMÉNEZ, Francisco, *Historia social de la familia en España. Aproximación a los problemas de familia, tierra y sociedad en Castilla (ss. XV-XIX)*, Alacant, 1990.

CHACÓN JIMÉNEZ, Francisco; FERRER ALÓS, Llorenç, *Familia, casa y trabajo. Seminario Familia y Elite de poder en el Reino de Murcia. Siglos XV-XIX*, Murcia, 1997.

CODINA, Jaume, *El Delta del Llobregat i Barcelona. Gèneres i formes de vida dels segles XVI al XX*, Barcelona, 1971.

CODINA, Jaume, *Els pagesos de la Provençana (984-1807). Societat i economia a l'Hospitalet pre-industrial*, Barcelona, 1987.

CODINA, Jaume, *Contractes de matrimoni al Delta del Llobregat (segles XVI a XIX)*, Barcelona, 1997.

CODINA, Jaume, *Les families santboianes (segles XIV-XIX)*, St Boi del Llobregat, 2000.

CODINA, Jaume, *El temps dels albats. Contagi i mortalitat al Baix Llobregat (1450-1875)*, Lleida, 2001.

COLOMER, J.M., *Mataró al mil cinc-cents*, Mataró, 1969.

COLLOMP, A., "Menage et famille. Une histoire comparative" *Annales*, 1974.

CONTRERAS HERNÁNDEZ, Jesús, "Dossier. La invenció de la família catalana" *Avenç* núm. 132, pp. 15-17.

CORBERA, Esteve, *Cataluña Ilustrada. Contiene su descripción en comun y particular con las Poblaciones, Dominios y Successos, desde el principio del Mundo asta que por el valor de su Nobleça fue libre de la Opresión Sarracena*, Nàpols, 1678.

CORSINI, Carlo A., "L'enfant trouvé. Note de démographie differentielle" *ADH*, 1983, pp. 99-100.

CUADRADA, Coral, *El Maresme medieval. Les jurisdiccions baronils de Mataró i Sant Vicenç/Vilassar (hàbitat, economia i societat, segles X-XIV)*, Mataró, 1988.

CURTÓ, Conrad, *Aspectes sanitaris dels arxius parroquials de Sant Feliu de Cabrera, Sant Genís de Vilassar, Sant Joan de Vilassar i de Santa Creu de Cabrils en els segles XVI, XVII i XVIII*, Tesi Doctoral, 1990.

DANTÍ RIU, Jaume, *Granollers i comarca als segles XVI i XVII. Evolució demogràfica i econòmica*, Granollers, 1981.

DANTÍ RIU, Jaume, *Terra i població al Vallès Oriental època moderna. El Creixement demogràfic i econòmic als segles XVI i XVII*, Sta Eulàlia de Ronçana, 1988.

DANTÍ RIU, Jaume, *Aixecaments populars als Països Catalans (1687-1693)*, Barcelona, 1990.

DELGADO, Josep M., "La navegació catalana d'altura: els mariners de comerç lliure" *L'Avenç* núm. 35, pp. 128-131.

DELGADO RIBAS, Josep M., "La construcció naval catalana: els mestres d'aixa" *L'Avenç* núm. 37, pp. 272-278.

DEPAW, J., "Amour illegitime et abandons d'enfants en Anjou au XVIIIè siècle" *Annales ESC* 4-5 1972 p. 1161.

DOMÍNGUEZ ORTIZ, Antonio, *La sociedad española en el siglo XVII*, Madrid, 1963.

DUBERT, Isidro, *Los comportamientos de la familia urbaa en la Galicia del Antiguo Régimen. El ejemplo de Santiago de Compostela*, Santiago de Compostela, 1987.

DUBERT, Isidro, *Historia de la familia en Galicia durante la época moderna. 1550-1830. Estructura, modelos hereditarios y conflictividad*, Coruña, 1992.

DURAN PUJOL, Montserrat, *Renda i producció agrària (S. XVI-XVIII) s Catalunya: L'Alt Urgell, el Tarragonès, la Conca de Barberà, el Baix Penedès*, Tesi Doctoral, 1984, 3 Vol.

DUPÂQUIER, Jacques, "L'analyse statistique des crises de mortalite" *Colloque International de Démographie Historique*, Montreal, 1975.

EIRAS ROEL, Antonio, "Aproximación a la investigación histórica a través de la documentación notarial" *Cuadernos del Seminario "Floridablanca"* núm. 14, pp. 15-30.

EIRAS ROEL, Antonio, *Historia social de Galicia en sus fuentes de protocolos*, Santiago de Compostela, 1981.

EIRAS ROEL, Antonio, "Problemas demográficos del siglo XVIII" *España a finales del siglo XVIII*, Tarragona, 1982, pp. 13-30.

El Museu de la Punta d'Arenys de Mar, Arenys de Mar.

ELLIOTT, John, *La revolta catalana 1598-1649. Un estudi sobre la decadència d'Espanya*, Barcelona, 1989.

ESPRIU MALAGELADA, Agustí; NOGUERAS BARÓ, Núria; PONS RECOLONS, M. Assumpció de, *Aproximació històrica al mite de Sinera*, Barcelona, 1983

Estudis sobre la població del País Valencià, València, 1988, II Vol.

FELIU MONFORT, Gaspar, “L’estudi serial dels capbreus com a font per a la història agrària. L’exemple de Palau Anglesola” *I Col.loqui d’Història Agrària*, València, 1978, pp. 213-228.

FERNÁNDEZ DE PINEDO, Emiliano, *Crecimiento económico y transformaciones sociales del País Vasco. 1100-1850*, Madrid, 1974.

FERRER ALÒS, Llorenç, *Pagesos, rabassaires, industrials a la Catalunya Central. segles XVIII-XIX*, Barcelona, 1987.

FERRER ALÒS, Llorenç, “L’església com a institució de crèdit: les quotidianes distribucions de la Seu de Manresa els segles XVIII i XIX” *Recerques* núm. 18, pp.7-47.

FERRER ALÒS, Llorenç, “Censals, vendes a carta de gràcia i endeutament pagès al Bages (segle XVIII)” *Estudis d’Història Agrària* núm. 4, pp. 101-128.

FERRER ALÒS, Llorenç; SEGURA, Aracil, “Conreus, rendiments i accés a la terra a la vila de Berga a començaments del S. XVIII” *Revista. Centre d’Estudis Bergadans* núm. 1.

FERRER ALÒS, Llorenç, “L’ús de la família a la Catalunya moderna” *Revista d’Etmologia de Catalunya* núm. 8.

FLINN, Michael W., *El sistema demogràfic*, Barcelona, 1989

FLORISTÁN IMIZCOZ, Alfredo, “Crédito rural en Navarra. Los censos al quitar” *Documentación Notarial*, Vol. II, pp. 395-408.

FONT RIUS, J. M^a., “La administración financiera en los municipios catalanes medievales” *Historia de la Hacienda Española (épocas antigua y medieval)*, Madrid, 1982, pp. 11-30.

FONT RIUS, J. M^a., “Orígenes del régimen municipal de Cataluña” *Estudis sobre els drets i institucionsd locals en la en la Catalunya medieval*, Barcelona, 1985, pp. 281-290.

FONTANA LÁZARO, Josep, “Sobre el comercio exterior de Barcelona en la segunda mitad del siglo XVII. Notas para una interpretación de la coyuntura catalana” *Estudios de Historia Moderna* núm. V, pp. 197-219.

FORN SALVÀ, Francesc, “Una mostra d’oficis a la primera meitat del segle XVII. El capbreu de 1626” *Arennios*, 1987, pp. 10-12.

FORN SALVÀ, Francesc, “La Riera. IV part A. La riera al segle XVIII: els aiguats de 1717-1747” *Arennios* núm. 9, pp. 13-15.

FORN SALVÀ, Francesc, “La guerra dels Segadors a Santa Maria d’Arenys (Santa Maria d’Arenys a mitjan segle XVII)” *Salobre* núm. 5, pp. 9-14.

FORN SALVÀ, Francesc, “La guerra dels Segadors a Santa Maria d’Arenys” *Salobre* núm. 6, p.16-22

FORN SALVÀ, Francesc, “La llavor nord-pirinenca” *Arennios* núm. 33, pp.12-14.

FORN SALVÀ, Francesc, *Déu Nostre Senyor vulla alsar la mà de aquest asot de contagi*, Mataró, 1993.

FORN SALVÀ, Francesc, *Petita història d’Arenys de Munt. Una visió global i propera sobre les fonts de la nostra memòria històrica*, Arenys de Munt, 1999.

FORN SALVÀ, Francesc, *Entranyable riera*, Arenys de Munt, 2002.

FORTEA PÉREZ, Jose Ignacio, *Imágenes de la diversidad. El mundo urbano en la Corona de Castilla (siglos XVI-XVIII)*, Santander, 1997.

GARCÍA CÁRCEL, Ricardo; VINCENT, Bernard; CASEY, James, “La familia en España siglos XVI-XVIII” *Historia 16* núm. 57, pp. 47-73.

GARCÍA GONZÁLEZ, Francisco, “Historia de la familia y campesinado en la España Moderna” *Studia Histórica* núm. 18, pp. 148-149.

GARCÍA CÁRCEL, Ricardo, *Historia de Cataluña, siglos XVI y XVII*, 2 vols., Barcelona, 1985.

GARCÍA CÁRCEL, Ricardo, “La recerca sobre la família catalana de l’Antic Règim” *Avenç* núm.66 , pp 48-55.

GARCÍA ESPUCHE, Albert, *Un siglo decisivo. Barcelona y Cataluña. 1550-1640*, Madrid, 1998.

GARNOT, Bernoît, “La culture matérielle dans les villes Françaises au XVIIIè siècle” Schuurman, Anton J. ; Walsch, Lorensa S., *Culture matérielle. Consummations, style de vie, niveau de vie, 1500-1900*, Milan, 1994, pp. 21-31.

GARRABOU, Ramon, *Treball i propietat. Classes agràres i règim senyorial als Països Catalans*. Barcelona, 1986.

GARCÍA MERCADAL, J, *Viajes de extranjeros por España y Portugal desde los tiempos remotos hasta comienzos del siglo XX*, Vol. VI

GARCÍA SANZ, Ángel, *Desarrollo i crisis del Antiguo Régimen en Castilla la Vieja. Economía y sociedad en tierras de Segovia de 1500 a 1814*, Madrid, 1986,

GARCÍA SANZ, Arcadio, "El Censal" *Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura* núm. 37, pp. 281-305.

GIMÉNEZ BLASCO, Joan, *Economia i societat. Mataró 1600-1639*, Mataró 1984.

GIMÉNEZ BLASCO, Joan, *La Universitat de Mataró (1589-1628)*, Mataró, 1990.

GIMÉNEZ BLASCO, Joan, *Continuïtat i canvi a les estructures econòmiques de la Catalunya del segle XVII*. Mataró 1580-1710, Tesi Doctoral, Barcelona, 1998.

GIMÉNEZ BLASCO, Joan, *Mataró en la Catalunya del segle XVII. Un microcosmos en moviment*, Mataró, 2001.

GIRALT, Emili, "Evolució de l'agricultura al Penedès. del cadastre de 1717 a l'època actual" *Actes i comunicacions de la I Assemblea Intercomarcal del Penedès i Conca d'Òdena*, 1952.

GIRALT, EMILI, *El comercio marítimo de Barcelona entre 1630-1665. Hombres, técnicas y direcciones de tráfico*, Tesi Doctoral, Barcelona, 1957.

GOUBERT, Pierre, *Beauvaisis et le Beauvaisis du 1600 au 1730. Contribution à l'histoire sociale de la France du XVIIè siècle*, Paris, 1960.

GOUBERT, Pierre, *Cent mille provinciaux au XVIIè siècle. Beauvais et le Beauvaisis de 1600 à 1730*, Paris, 1960.

GÓMEZ ALVAREZ, Ubaldo, *Estudio histórico de los préstamos censales del Principado de Asturias (1680-1715)*, Luarca, 1979.

Gran Geografia Comarcal de Catalunya, Barcelona, 1982, T. VI. Vallès Oriental, Vallès Occidental, Maresme.

GUAL REMÍREZ, F Xabier; MILLÀS CASTELLVÍ, Carles, *La població al Baix Llobregat a l'època dels Àustria*, Barcelona, 1999. .

GUAL REMÍREZ, F Xabier; MILLÀS CASTELLVÍ, Carles, *Olesa de Montserrat en època dels Àustria. Demografia i Economia*, Olesa de Montserrat, 2002.

GUAL VILÀ, Valentí, "Les crisis de mortalitat adulta a la Conca del Barberà. Cronologia, intensitat i abast geogràfic" *Miscel·lània de l'Alt Camp. Quaderns de Vilaniu* núm. 24, pp. 55-64.

GUAL VILÀ, Valentí, *Terra i guerra. Rocafort de Queralt a l'edat moderna*, Barcelona, 1987.

GUAL VILÀ, Valentí, *Vida i mort a la Conca del Barberà a l'Edat Moderna. Rocafort de Queralt. S. XVI-XVIII*, Tarragona, 1988.

GUAL VILÀ, Valentí "Gavatxos", *gasacons i francesos. La immigració occitana a la Catalunya Moderna. El cas de la Conca de Barberà*, Barcelona, 1991.

GUAL VILÀ, Valentí, *La família moderna a la Conca del Barberà*, Tarragona, 1993.

GUAL VILÀ, Valentí, *Homes i estacions*, Montblanc, 1995.

HENRY, Louis, *Manual de demografia històrica*, Barcelona, 1983.

Història, Política, Societat i Cultura dels Països Catalans, Vols. 4 i 5, Barcelona, 1997.

HUGUET, Ramona, *Els artesans de Lleida. 1680-1808*, Lleida, 1990.

IGLÉSIES, Josep, Pere Gil, S. I. (1551-1622) i la seva Geografia de Catalunya seguit de la transcripció del Libre primer de la historia Cathalana en lo qual se tracta de Historia o descripció natural, ço es de coses naturals segons el manuscrit de l'any 1600, inèdit, del Seminari de Barcelona, *Quaderns de Geografia* I., Barcelona, 1949.

IGLÉSIES, Josep, *Distribució comarcal de la població catalana a la primera meitat del segle XVI*, Barcelona, 1957.

IGLÉSIES, Josep, *El cens del Comte de Floridablanca, 1787 (part Catalunya)*, 1970, II Vols.

IGLÉSIES FORT, Josep, *La població del Maresme a la llum dels censos generals*, Mataró, 1971.

IGLÉSIES, Josep, *Estadístiques de població de Catalunya el primer vicenni del segle XVIII*, Barcelona, 1974, III Vols.

IGLÉSIES, Josep, *El fogatge de 1553. Estudi i transcripció*, Barcelona, 1979, II Vols.

IGLÉSIES, Josep, *El fogatge de 1497. Estudi i transcripció*, Barcelona, 1991, II Vols.

KLAPISCH, C.; DEMONET, M., “A uno pane e uno vino” La famille rurale Toscane au début du XV siècle” *Annales* núm. 4-5, pp. 873-901.

LASLETT, P.; WALL, R., *Household and Family in Past Time*, Cambridge, 1972.

LEBRUN, F., “Naissances illegitimes et abandons d’enfants en Anjou au XVIIIè” *Annales ESC* 4, 1972, pp. 1183-1289.

LE ROY LADURIE, E., *Les paysans de Languedoc*, Paris, 1966.

LE ROY LADURIE, E., *Histoire de climat*, Paris, 1983.

LENCINA PÉREZ, Xavier, “Els objectes culturals en l’entorn quotidià del notaris barcelonins del segle XVII” *Actes del I Congrés d’Història del Notariat Català*, Barcelona, 1994, pp. 607-615.

LENCINA PÉREZ, Xavier, “Els inventaris post mortem com a font per a l’estudi de l’alimentació. Inventaris barcelonins del període 1597-1604” *Estudis d’Història Agrària* núm. 12, 1998, pp. 207-222.

LENCINA PÉREZ, Xavier, “Els estils de vida de l’elit barcelonina del segle XVII” *Actes del IV Congrés Internacional d’Història Local de Catalunya*, Barcelona, 1999, pp.195-202.

LIVI-BACCI, Massimo, *Población y alimentación. Historia demográfica europea*, Barcelona, 1988,

LLOBET, Salvador, “De geografia agrària de la comarca del Maresme” *Estudios Geográficos* núm. 58, Madrid, 1955, pp. 23-71.

LLOBET, Salvador, *Geografia de Catalunya*, Barcelona, 1974, Vol. III.

LLOVET, Joaquim, “Tableau de l’Espagne Moderne [Baró de Bourgoing] *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria* núm. 15, p. 34.

LLOVET, Joaquim, *Mataró 1680-1719 El pas de vila a ciutat i a cap de corregiment*, Mataró, 1966.

LLOVET, Joaquim, *Mataró dels orígens de la vila a la ciutat contemporània*, Mataró, 2000.

LOBATO FRANCO, Isabel, *Compañías y negocios en la Cataluña preindustrial. (Barcelona 1650-1720)*, Sevilla, 1995.

MADOZ, Pascual, *Diccionario Geográfico- Estadístico-Histórico de España y sus posesiones de Ultramar*, T. III.

MARTÍ COLL, Antoni, *Historia de una familia de la villa de Mataró (Juan Arnau Palau y sus descendientes)*, Mataró, 1962.

MARTÍ COLL, Antoni, *Cartes d'un mestre veler (1770-1794)*, Mataró, 1967.

MARTÍ COLL, Antoni, *Història d'una família (segona part)*, Mataró, 1979.

MARTÍ COLL, Antoni, *Visió de Mataró a través de plets i discòrdies (segles XVII i XVIII)*, Mataró, 1996

MARTÍN CORRALES, Eloy, *El comercio de Cataluña con el Mediterráneo musulmán (1680-1830)*, Tesi Doctoral, Barcelona, 1993.

MARTÍNEZ RODRÍGUEZ, Miquel Àngel, *La població de Vilanova i la Geltrú en el segle XVIII (estudi demogràfic)*, Vilanova, 1986.

MARTÍNEZ SHAW, Carlos, "El comercio marítimo de Barcelona, 1675-1712. Aproximación a partir de las escrituras de seguros" *Estudios Históricos y Documentos de los Archivos de Protocolos* núm. VI, pp. 287-310.

MARTÍNEZ SHAW, Carlos, *Cataluña en la Carrera de Indias*, Barcelona, 1981.

MARURI VILLANUEVA, Ramón, *La burguesía mercantil santanderina. 1700-1850. Cambio social y de mentalidad*, Santander, 1990.

Memorias de la casa Bellsolèll de la Torra II" *Circular Archivo Histórico Museu Fidel Fita*, Arenys de Mar núm. 13, p. 82.

MOLAS RIBALTA, Pere, *Los gremios barceloneses del siglo XVIII. La estructura corporativa del trabajo ante el comienzo de la revolución industrial*, Madrid, 1970.

MOLAS RIBALTA, Pere, "Els arrendaments públics en la Barcelona del set-cents" *Cuadernos de Historia Económica de Cataluña* núm. VI, Barcelona, 1971, pp. 89-111.

MOLAS RIBALTA, Pere, *Societat i poder polític a Mataró. 1718-1808*, Mataró, 1973.

MOLAS RIBALTA, Pere, "La companyia Feu-Feliu de la Penya (1676-1708). Comerç de teixits i estructura social vers 1700", *Cuadernos de Historia Económica de Cataluña* núm. XII, 1974, pp. 77-126

MOLAS RIBALTA, Pere, *Comerç i estructura social a Catalunya i València als segles XVII i XVIII*, Barcelona, 1977.

MOLAS RIBALTA, Pere, *La burguesia mercantil en la España del Antiguo Régimen*, Madrid, 1985.

MOLS, Roger S. L., *Introduction à la demographie historique des villes d'Europe du XIVièame au XVIIIièame siècle*, Louvain, 1954, II Vol.

MONTSERRAT, Maria Josep, *Estudi econòmic de Sitges durant el segle XVIII*, Memòria de Llicenciatura, Universitat de Barcelona, 1982.

MONTAÑA, Daniel, *Aspectes Sanitaris del terme i vila de Terrassa en els segles XVI, XVII i XVIII. Estui deñs Arxius de les Parròquies del Sant esperit-Vila de Terrassa, Sant Pere de Terrassa, Sant Quirze de Terrassa, Sant Julià d'Altura, Sant Vicenç de Jonqueres, Sant Martí de Sprbert, Sant Miquel i Santa Naria Toudell*, Tesi Doctoral, Barcelona, 1987.

MONTSERRAT, P, *Flora de la Cordillera Litoral Catalana (porción comprendida entre los ríos Besós y Tordera*, Mataró, 1989.

MORA, Teresa, *Societat i economia: Calella, 1737 i 1758*, Mataró, 1989.

MORENO ALMÁRCEGUI, Antonio, “Una fuente útil para el conocimiento de las estructuras familiares. Las listas de cumplimiento pascual” SÁNCHEZ MARCOS, Fernando, *Prácticas de Historia Moderna*, Barcelona, 1990, pp. 115-131.

MORENO CLAVERÍAS, Bélen, *Le crédit dans les economies familiales catalanes au XVIII siècle a partir des inventaires après-décès*”, *Separata*.

MOREU-REY, J., “Sociologia del llibre a Barcelona al segle XVIII” *Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols* núm. 7, pp. 275-301.

MUÑOZ PRADAS, Francesc, *Creixement demogràfic. Mortalitat i nupcialitat al Penedès (segles XVII-XIX)*, Tesi Doctoral, Bellaterra, 1990.

MUSET PONS, Assumpta, *Catalunya i el comerç peninsular al segle XVIII*, Tesi Doctoral, Barcelona, 1995.

MUSET PONS, Assumpta, *Catalunya i el mercat espanyol al segle XVIII. Els traginers i els negociants de Calaf i Copons*, Barcelona, 1997.

MUTTO, Giovanni, “Famiglia e storia sociale” *Studia històrica* núm. 18, pp. 29-54.

NADAL FARRRAS, Joaquim, *Dos segles d'obscuritat (XVI i XVII)*, Barcelona, 1979.

NADAL OLLER, Jordi. “La població catalana” *Història de Catalunya*, Vol. IV, pp. 53-56.

NADAL, Jordi; GIRALT, Emili, "Ensayo metodológico para el estudio de la población catalana de 1553 a 1717" *Estudios de Historia Moderna* núm. III, pp. 283-298.

NADAL, Jordi; GIRALT, Emili, *La population catalane de 1553 à 1717. L'emigration française et les autres facteurs de son développement*, Paris, 1960.

NADAL, Jordi; GIRALT, Emili, *La immigració francesa a Mataró durant el segle XVII*, Mataró, 1966

NADAL OLLER, Jordi, *La población española (siglos XVI al XX)*, Barcelona, 1984.

NADAL, Jordi; GIRALT, Emili, *Immigració i redreç demogràfic. Els francesos a la Catalunya dels segles XVI-XVII*, Vic, 2000.

NAVARRO MIRALLES, Lluís J; SABATÉ BOSCH, Josep M^a, "El conreu de la vinya a la costa del corregiment de Tarragona (S. XVIII)" *Jornades sobre la viticultura mediterrània*, Tarragona, 1986.

OLIVA RICÓS, Benet, *Els orígens de la primera industrialització del rerepaís. Un cas emblemàtic. Vilassar i el capital comercial barceloní (1828-1875)*, Mataró, 1999.

OLIVA RICÓS, Benet, *La generació de Feliu de la Penya. Burguesia mercantil i Guerra de Successió entre el Maresme i Barcelona*, Lleida, 2001.

OLIVA RICÓS, Benet, *La petita noblesa del Maresme. Tres trajectòries. Desbosc, Ferrer i Sala. Segles XIV-XVII*, Mataró, 2002.

OLIVARES, Jordi, *Viles, pagesos i senyors a la Catalunya dels Àustria. Conflictivitat social i litigació a la Reial Audiència*, Lleida, 2000.

ORTEGA BERRUGUETE, Arturo Rafael, "Familia y nupcialidad en el País Vasco húmedo a fines de la Edad Media" *I Congrés Hispano-Luso-Italià de demografia Històrica*, pp. 528-535.

PÉREZ GARCÍA, J Manuel, "La familia campesina en la huerta de Valencia durante el XVIII" *Boletín de la Asociación de Demografía Histórica* núm. VI-2, pp. 5-28.

PÉREZ GARCÍA, J Manuel, "La historiografía en Demografía Histórica española durante la Edad Moderna. Un estado de la cuestión" *Manuscrits* núm. 8, 1990, pp. 41-70.

PÉREZ MOREDA, Vicente, *Las crisis de mortalidad en la España interior (siglos XVI-XIX)*, Madrid, 1980.

PÉREZ MOREDA, Vicente, “Consum deficitari, fam i crisis demogràfiques a l'Espanya dels segles XVI-XIX” *Estudis Història Agrària* núm. 5, pp. 7-24.

PÉREZ PASTOR, Plàcid, “Evolució dels censals de la Universitat de Sóller (1685-1760)” *Estudis Baleàrics* núm. 7, pp. 65-91.

PESET, M.; GRAULLERA, V., “Els censals i la propietat de la terra al segle XVIII valencià” *Recerques* núm. 18, pp. 107-138.

PFISTER, Ulrich “Le petit crédit rural en Suisse aux XVI-XVIII siècles” *Annales HSS* núm.6, pp. 1339-1357.

PLANES CLOSA, Josep Maria, *Demografia i societat de Tàrrrega durant l'Antic Règim*, Tesi Doctoral, Barcelona, 1988.

PONS GURI, Josep Maria, “Algunos documentos sobre encajes y su comercio en los siglos XVIII y XIX” *Vida parroquial*, Arenys d Mar.

PONS GURI, Josep Maria, “L'avalot de l'any 1646” *Vida parroquial* núm. 500, pp. 40-42

PONS GURI, Josep Maria, *Quan nasqué, s'emancipà i s'organitzà una vila. Arenys de Mar, 1574-1720*, Arenys de Mar, 1999.

PONZ, Antonio, *Viaje de España*, Madrid, 1788, T. XIV, pp. 98-101.

QUINTANA TORET, Francisco Javier, *La hacienda municipal de Málaga (1590-1714)*, Málaga, 1985.

RAMIS, Josep, *Aspectes sanitaris de l'arxiu parroquial de Santa Maria de Mataró durant els segles XVI, XVII i primera meitat del XVIII*, Tesi Doctoral, Barcelona, 1995.

REGLÀ; Joan, *Història de Catalunya*, Madrid, 1974.

REHER, David-Sven, *Familia, població y sociedad en la provincia de Cuenca, 1700-1970*, Madrid, 1998.

REHER, David-Sven, “La importancia del análisis dinámico. El análisis estático del hogar y de la familia. Algunos ejemplos de la ciudad de Cuenca en el siglo XIX” *Revista Española de investigaciones sociológicas* núm. 127, pp. 109 i ss

RIU, Manuel, “Els capbreus font important per a la història socioeconòmica dels senyories laics i eclesiàstics. Dos exemples del segle XVII referents al monestir de

Santa Maria de Montbenet (Berga)” *Estudios Históricos del Archivo de Protocolos* núm. IV, Barcelona, 1977, pp. 103-128.

SALAS, José A., *La población en Barbastro en los siglos XVI y XVII*, Zaragoza, 1981.

SALES, Núria, “Els segles de la decadència” *Història de Catalunya*, T. IV

SALICRÚ PUIG, Manel, “La casa de cós de Mataró” *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria* núm. 35, Mataró, 1989, pp. 10-26.

SALOMON, Noël, *La vida rural castellana en tiempos de Felipe II*, Barcelona, 1973.

SÁNCHEZ GONZÁLEZ, Miquel, “La família rural al Vallès (segle XVII)” *Avenç* núm. 66, pp. 68-72.

SÁNCHEZ MONTES, Francisco, *La población granadina en el siglo XVII*, Granada, 1989.

SANMARTÍ ROSET, Carme, *La pagesia benestant al Bages. El mas Sanmartí*, Manresa, 1991.

SERRA PUIG, Eva, “Evolució d’un patrimoni nobiliar català durant els segles XVII-XVIII. El patrimoni dels Sentmenat” *Recerques* núm. 5, Barcelona, 1975, pp. 33-72-

SERRA PUIG, Eva, *Pagesos, senyors a la Catalunya del segle XVII. Baronia de Sentmenat 1570-1729*, Barcelona, 1988.

SERRA PUIG, Eva, *La revolució catalana de 1640*, Barcelona, 1991.

SIMON TARRÉS, Antoni, “La demografia històrica en Catalunya. Un Balance bibliogràfic” *Boletín de la Asociación de Demografía Histórica* Any VII 2, 1989, pp. 37-60.

SIMON TARRÉS, Antoni; PEÑA, Manuel, “La escritura privada en la Catalunya moderna” *Actas del Congreso Internacional “A Historia a debate”*, Santiago de Compostela, 1993, T. II, pp. 273-285.

SIMON TARRÉS, Antoni, *Pagesos, capellans i industrials a la Marina de la Selva*, Barcelona, 1993.

SIMON, Antoni; ANDREU, Jordi, “Evolució demogràfica” Sobrequés, Jaume (dr.), *Història*, Barcelona, 1992, T. IV, pp. 115-119.

SOLÀ MORETA, Fortià, *St Andreu de Llavaneres*, Mataró, 1968.

SUDRIA, Carles, “L’ingrés senyorial a la Plana de Vic el S. XVIII. Les rendes d’origen agrari” *Recerques* núm. 9, pp. 77-102.

TELLO, Enric, “La utilització del censal a la Segarra del set-cents. Crèdit rural i explotació usurària” *Recerques* núm. 18, 1986, pp. 47-72.

TELLO ARAGAY, Enric, *Cervera i la Segarra al segle XVIII. Els orígens d’una Catalunya pobra*, Lleida, 1995.

TELLO ARAGAY, Enric, “El papel del crédito rural en la agricultura del Antiguo Régimen: desarrollo y crisis de las modalidades crediticias (1600-1850)” *Noticiario de Historia agraria* núm. 7, pp. 15-17

TERRADAS, Ignasi, *El món històric de les masies*, Barcelona, 1984.

TERRADAS, Ignasi, *El cavaller de Vidrà de l’ordre i el desordre conservadors de la muntanya catalana*, Barcelona, 1987.

TORRA FERNÁNDEZ, Lúdia, “Comercialización y consumo de tejidos en Cataluña (1650-1800)” *Revista de Historia Industrial* núm. 11, Barcelona, 1997, pp. 182-183.

TORRAS, J; YUN, B, (dir.), *Consumo, condiciones de vida y comercialización. Cataluña y Castilla, siglos XVII-XIX*, Valladolid, 1999.

TORRAS RIBÉ, Josep Maria, *Evolució social i econòmica d’una família catalana de l’Antic règim. Els Padró d’Igualada (1642-1862)*, Barcelona, 1976.

TORRAS RIBÉ, Josep M., *Els municipis catalans de l’Antic Règim (1453-1808)*, Barcelona, 1983.

TORRAS RIBÉ, Josep Maria, “Demografia i societat a Igualada durant els segles XVI i XVII” *Miscellanea Aqualatensis* núm. 4, 1987, pp.92-93.

TORRAS SANS, Xavier, *Els llibres de família de pagès (segles XVI-XVIII). Memòries de pagès, memòries de mas*, Girona, 2000.

TORRENTS, Àngels, *Transformacions demogràfiques en un municipi industrial català. St Pere de Riudebitlles 1608-1935*, Tesi Doctoral, Barcelona, 1995.

TORRENTS, Pilar, “La immigració occitana a Arenys de Munt (1566-1700)” *Arenios* núm. 25, pp. 22-23.

VERGÉS, Francesc Xavier; ALBERTÍ, Lluís, “La pesta de 1652-53 a la parròquia de St Andreu de Llavaneres” *VIII Sessió d’Estudis Mataronins*, Mataró, 1992, pp. 67-74.

VICEDO, Enric, "Propietat, accés a la terra i distribució dels ingressos a Lleida en el segle XVIII" *Recerques* núm. 12, pp. 74-75.

VILAR, Pierre, *Catalunya dins l'Espanya Moderna. Recerques sobre els fonaments econòmics de les estructures nacionals*, Barcelona, 1982, IV vols.

VIÑALS IGLÉSIES, Josep, *Premià a començaments del S XVIII: un assaig d'Història econòmica local*, Mataró, 1982.

YOUNG, Arthur, *Viatge a Catalunya (1787)*, Barcelona, 1970.

YUN CASALILLA, Bartolomé, *VIII Congreso de Historia Agraria*, Universidad, Salamanca, 1997.

ZAMORA, F. de, *Diario de los viajes hechos en Cataluña (1787-90)*, Barcelona, 1973.

APÈNDIX ESTADÍSTIC

ANNEX I LES VARIABLES DEMOGRÀFIQUES

DISTRIBUCIÓ DE LA IL·LEGITIMITAT AL MARESME A L'ÈPOCA MODERNA

SEGLE XVI

DECENNIS	ARENYS MAR	CANET	TORDERA	VILASSAR	LLAVANERES	CABRERA	TOTAL
1501-1510				1			1
1511-1520							
1521-1530				3			3
1531-1540				3	2	3	8
1541-1550							
1551-1560					1		1
1561-1570					1	1	2
1571-1580				3	4	2	9
1581-1590	1			10	1		12
1591-1600	2		1	10	3		16
TOTAL	3		1	30	12	6	52

SEGLE XVII

DECENNIS	ARENYS MAR	CANET	TORDERA	VILASSAR	LLAVANERES	CABRERA	TOTAL
1601-1610	2		7	4	2	1	16
1611-1620	3	2	4	2	3	3	17
1621-1630	6	5	1	3	0	2	17
1631-1640	7	7	9	9	6	3	41
1641-1650	8	6	11	8	1	2	36
1651-1660	5	3	16	17	5	9	55
1661-1670	7	2	1	6	3	3	22
1671-1680	1	3	7	1	3	2	17
1681-1690	4		3	4	2	6	19
1691-1700	6	3	2	2	4	6	23
TOTAL	49	31	61	56	29	37	263

SEGLE XVIII

DECENNIS	ARENYS MAR	CANET	TORDERA	VILASSAR	LLAVANERES	CABRERA	TOTAL
1701-1710	9	2	1	6	2	2	22
1711-1720	3	6	6	7	6	8	36
1721-1730	5		3	4	2	10	24
1731-1740	6	4	1	4	2	5	22
1741-1750	6	5		4	2	13	30
1751-1760	20	3		6	4	10	43
1761-1770	29	4	1	5	3	10	52
1771-1780	27	2		8	1	11	49
1781-1790	32	4		4	7	9	56
1791-1800	45		1		2	9	57
TOTAL	182	30	13	48	31	87	391

RELACIÓ DE LES CRISIS DE MORTALITAT LOCALITZADES A LES PARRÒQUIES ANALITZADES

ANYS CRÍTICS	ARENYS MAR	CANET	TORDERA	VILASSAR	LLAVANERES	CABRERA
1523						8,1
1530						25,2
1535						2,4
1536						2,2
1546						5,7
1555				8,6		
1557						5,8
1564				3,6		7,8
1570				2,4	5	
1573					4,4	
1574						4,9
1575		8,3				
1580					3,1	
1582			9			
1583			9,9			
1585	5,1				4,7	
1586	3,1					
1594	6		5,5			
1596		8,3				
1601					4,7	
1604					5,3	
1620	4,4		2,7		4,5	
1621			2,7			7,2
1623				2,7		
1628	3,5					
1629		3,3				
1630			3,7			
1631			6,7	5	2,7	
1632		3,7				
1636	3,4			4,7	2,5	10,9
1637	2,6					
1644	5,8					
1645	6,7				6,3	
1647	3,8				4,8	
1651				8,4		
1652		9,4	7,8	12,6	4,1	8,1
1653	6,3	12,5				
1654			1,7			
1658			3,5			8
1660			1,8			
1665		3,6				
1666					6,3	
1667		4,1				
1674				4		
1675		3,7				
1676					6,5	
1678				5,3		
1681					1,9	
1684	9,7	15,1		12,3	6,3	7,7
1685	4,9				2,7	
1694	2,4	4,4	15,5			
1695	5,7	10,25		3,7		
1696	2,1					
1697	3,2					

ANYS CRÍTICS	ARENYS MAR	CANET	TORDERA	VILASSAR	LLAVANERES	CABRERA
1698					3,6	
1701						2,4
1706		3,8			7,2	3,6
1707		6,6				
1708		1,9				
1713					2,6	
1714	8,3		4,1	2,6		
1721						6,8
1725		5,6			7	
1735	4,6					
1738	3,7	6,4				
1739					4	
1741			2,1			
1747				5,19		
1757				5		
1758					3,5	
1761			2,8		3	
1764			5,4			
1768		4,3	3,8			
1772				6,8		7,6
1773		8				
1777	23,3	8,4			12,4	
1779				5,9		
1782	6,7	9,2				
1791		3,3				
1794			4,8			
1795	8,6		3,9			

**BISBATS DE PROCEDÈNCIA DELS IMMIGRANTS FRANCESOS
AL MARESME A PARTIR DE LES DADES APORTADES PER LES
PARTIDES DE CASAMENT**

BISBATS	ARENYS MAR	CANET	VILASSAR	LLAVANERES	CABRERA	TOTAL
PIRINEUS PRE- PIRINEUS	22	16	43	23	20	124
COMENGE	12	6	24	16	13	71
COSERANS	2		2	1	1	6
ELNA	1	3	3			7
MIRAPEIS	1	2	1		1	5
PÀMIES	3	2	5	1	3	14
RIUS	2	2	7	2	2	15
LESCAR		1				1
TARBA	1		1	3		5
LLENGUADOC CONCA DE LA GARONA	1	8	11	2	9	31
AGEN		1			1	2
ALBI						0
AUCH		1	1		1	3
BORDEUS				1	2	3
CONDOM			1			1
CARCASSONA	1					1
MONTALBA		1				1
LOMBERS		1	6		3	10
NARBONA		2	1		2	5
TOLOSA		2	2	1		5
TERRES ALTES MASSIS CENTRAL	4	8	9	7	6	34
CAORS		1	4	3	3	11
CLARAMUNT			1			1
LLEMOTGES	1			1		2
LIÓ		2	2			4
RODÉS	2	1		1		4
SANTA FLOR	1			2	2	5
SARLAT		3	1			4
TULA		1	1		1	3
ALTRES	1					1
ARLES	1					1

**BISBATS DE PROCEDÈNCIA DELS IMMIGRANTS FRANCESOS
AL MARESME A PARTIR DE LES DADES APORTADES PER LA
MATRÍCULA DE 1637**

BISBATS	ARENYS MAR	CANET	VILASSAR	CABRERA	TOTAL
PIRINEUS PRE- PIRINEUS	52	47	58	40	197
COMENGE	42	14	44	16	116
COSEANS		4	1	13	18
ELNA					0
MIRAPEIS	2	5	2		9
PÀMIES	3	19	3	2	27
RIUS	5	3	8	9	25
LESCAR		1			1
TARBA		1			1
LLENGUADOC CONCA DE LA GARONA	11	10	12	7	40
AGEN	1	4	1		6
ALBÍ		3			3
AUCH	1	1	1		3
BURDEUS	1				1
CONDOM	1				1
CARCASSONA					0
MONTALBÀ		1			1
LOMBERS	4		9	3	16
NARBONA				1	1
TOLOSA	3	1	1	3	8
TERRES ALTES MASSÍS CENTRAL	13	4	2	7	26
CAORS	4		2	2	8
CLARAMUNT	1				1
LLEMOTGES	2			1	3
LIÓ		2			2
RODÈS					0
SANTA FLOR	3	1		2	6
SARLAT	2	1		2	5
TULA	1				1
ALTRES	1	1			2
MARSELLA	1				1
PARIS		1			1

ANNEX II ESTRUCTURA SOCIOPROFESSIONAL DEL MARESME A L'ÈPOCA MODERNA

SEGLE XVI-XVII

	ARENYS MAR	CANET	TORDERA	VILASSAR	LLAVANERES	CABRERA
SECTOR PRIMARI	158	217	45	599	458	277
AGRÍCOLA	144	193	45	546	419	269
PAGÈS	31	72	29	413	217	179
TREBALLADOR	57	44	11	73	138	37
BRACER	52	77	5	59	64	52
HORTOLA	3			1		
MOLINER	1					1
PESCA	14	24		53	39	8
PESCADOR	14	24		53	39	8
SECTOR SECUNDARI	205	273	7	163	108	90
TEIXIT CONFECCIO	46	61	4	53	42	38
MERCER				1		
MATALASSER					1	
TEIXIDOR	12	6	2	1	1	7
TEIXIDOR LLI		23		18	15	5
SASTRE		32	2	30	22	14
MITGER	1					
TALLADOR	4					
PASSAMANER						2
PARAIRE	7				2	9
BARRETAIRE	1			2	1	
PENTINER				1		
VELER						1
PINTADOR INDIANES	21					
INDUSTRIA CUIR	20	24	1	19	10	8
BASTER					1	
SABATERS	20	24	1	19	7	8
BLANQUER					2	
INDUSTRIA CONSTRUCCIO	17	24	1	30	14	11
MESTRE DE CASES	11	18	1	16	13	9
SERRADOR	4	5		7	1	
RAJOLERS	2	1		7		2
INDUSTRIA FUSTA VIDRE CERÀMICA	32	62		38	21	21
FUSTER	9	21		15	10	5
BOTER	15	35		20	10	13
PEDRANYALER	3				1	1
MANYA	3	6				1
TORNER	2			2		
VIDRIER				1		1
INDUSTRIA METALL	18			14	18	9
FERRER	11			14	17	8
OLLER	4					
CLAVETAIRE	3				1	
ARGENTER						1
CONSTRUCCIÓ NAVAL	28	92				1
CALAFAT	5	17				
MESTRE D' AIXA	23	75				1
INDUSTRIA CÀNEM	44	10	1	7	3	2
CORDER	11		1	6	2	2
CISTELLER					1	
ESPARTANYER	33	10		1		
INDUSTRIA CERA				2		
CANDELER CERA				2		

	ARENYS MAR	CANET	TORDERA	VILASSAR	LLAVANERES	CABRERA
SECTOR TERCIARI	367	434	1	28	22	16
PROFESSIONS LIBERALS	11	6		6	4	4
CIRURGIA				1	1	
APOTECARI		6			1	1
DOCTOR EN MEDICINA	2					1
NOTARI				4		1
ESCULTOR	4					
ESCRIVA	1			1	1	
MESTRE						1
PROCURADOR	4				1	
TRANSPORT	10		1	9		3
TRAGINER	9			8		2
CARRETER	1		1	1		1
COMERC	346	428		13	18	8
FORNER	2	1				
NEGOCIANT	2			2		
BOTIGUERS	8			1		
TAVERNER				1		
PASTISSER				2		
ADROGUER	12	7			1	2
CARNICER				3		1
MARINER	310	420		2	10	5
MARXANT	3					
MERCADER	9				7	1
HOSTALER				2		
PRIVILEGIATS	18			11	7	
CIUTADÀ HONRAT	7				2	
CAVALLER	11			8	5	
DONZELL				3		
MILITAR						1
ALTRES	5			1	1	1
TOTAL	753	924	53	802	596	384

SEGLE XVIII

	ARENYS MAR	CANET	TORDERA	VILASSAR	LLAVANERES	CABRERA
SECTOR PRIMARI	331	572	855	1282	639	486
AGRÍCOLA	315	542	855	917	606	482
PAGÈS	44	188	261	361	139	174
TREBALLADOR			526	508	256	236
BRACER	205	165	41	38	175	56
HORTOLA	16	125	1	2	4	8
JORNALER	10	1	14	4	30	3
LLAURADOR	39	56				
MASOVER		2	2			
PASTOR	1				1	1
MOLINER		5	10	4		4
RABADA					1	
PESCA	16	30		365	33	4
PESCADOR	16	30		365	33	4
SECTOR SECUNDARI	772	430	119	204	111	50
TEIXIT CONFECCIÓ	145	101	46	55	23	21
MERCER		1	3			
VELLUTER						2
TEIXIDOR		9	7	9	2	5
TEIXIDOR LLI		25	16	25	11	6
SASTRE		43	15	16	8	5
MITGER	3	15	2	1		
TALLADOR	24		1			
ESTISORER	37	1				
RETORCEDOR		2			1	
PERXER				1		
PASSAMANER	50	1	1	2	1	1
PARAIRE	26	2	1	1		
BARRETAIRE	1					
PENTINER	4					
VELER		1				2
PINTADOR INDIANES		1				
INDUSTRIA CUIR	70	56	15	23	7	3
BASTER	2	4		1		
SABATER	62	52	14	21	6	3
ASSASSONADOR	3			1		
BLANQUER	3		1		1	
INDUSTRIA CONSTRUCCIÓ	78	94	22	40	21	6
MESTRE DE CASES	47	50	12	33	17	5
SERRADOR	9	32	6	1		
RAJOLER	22	12	4	6	4	1
INDUSTRIA FUSTA VIDRE CERÀMICA	138	85	15	41	26	10
FUSTER	47	39	13	25	15	7
BOTER	49	35	1	15	11	3
PEDRANYALER	1					
MANYA	17	10	1	1		
TORNER	22					
VIDRIER	2	1				
INDUSTRIA METALL	52	18	17	16	14	4
FERRER	31	17	17	16	11	1
OLLER	3					
DAGUER	2				2	1
CLAVETAIRE	16	1				
ARGENTER					1	1
COURER						1
CONSTRUCCIÓ NAVAL	259	47			1	
CALAFAT	43	16				
MESTRE D' AIXA	216	31			1	

	ARENYS MAR	CANET	TORDERA	VILASSAR	LLAVANERES	CABRERA
INDUSTRIA CÀNEM	21	29	4	27	19	6
CORDER	19	21	2	16	3	3
CISTELLER		1	1		1	2
ESPARTANYER	2	4		11	14	1
ESPARTER		3	1		1	
INDUSTRIA CERA	9			2		
CANDELER CERA	8			2		
CERER	1					
SECTOR TERCIARI	1006	1244	33	53	60	18
PROFESSIONS LIBERALS	47	32	10	13	24	5
CIRURGIA	17	10	4	1	7	3
APOTECARI	4	7	1	4	5	
DOCTOR EN MEDICINA		4		2	9	
NOTARI	1		1		1	
ESCULTOR	4	2		3		
ESCRIVÀ	7	1	2			
PINTOR	6	1	1	1	1	1
MUSIC	3	4		1		
MESTRE	1				1	1
PROCURADOR	3	1	1	1		
MINISTRE	1					
DAURADOR		2				
TRANSPORT	36	92	13	21	4	7
TRAGINER	24	81	7	17	3	6
VOLANTER	10	9				
CARRETER	2	2	6	4	1	1
COMERC	923	1129	10	19	32	6
COMERCIANT	32	63	3	2	5	
FORNER	6	11		4		
NEGOCIANT	44	55	1	3		
BOTIGUER	4	5	1			
MARINER	781	971	3	10	22	3
PASTISSER	24	3				
ADROGUER	19	11	2		1	1
CARNICER	1				1	
MARXANT						2
REVENEDOR QUINCALLA	5				1	
SEMULER	5					
XOCOLATER	1					
MERCADER		1			1	
FIDEUER	1				1	
PRIVILEGIATS	1	1		8	2	
CIUTADA HONRAT		1		2		
BARO	1				1	
BURGES					1	
RENDISTA				6		
MILITAR	12	11				1
ALTRES	4	3	3	5	3	2
TOTAL	2126	2261	1010	1552	815	557

ANNEX III LA DISTRIBUCIÓ DELS CONREUS I L'ESTRUCTURA DE LA PROPIETAT

ESTRUCTURA PROFESSIONAL DELS PROPIETARIS DE PECES DE TERRA

-SEGLE XVI

SEGLE XVI	ARENYS MAR	CANET	TORDERA	VILASSAR	LLAVANERES	CABRERA
SECTOR PRIMARI		35	70			1
AGRICOLA		33	70			1
PAGÈS		26	67			1
TREBALLADOR		3				
BRACER		4	2			
HORTOLÀ						
PASTOR			1			
PESCA		2				
PESCADOR		2				
SECTOR SECUNDARI		8	21			
TEIXIT CONFECCIÓ		4	7			
TEIXIDOR			2			
SASTRE		4	3			
PERXER			2			
INDUSTRIA CUIR		3	3			
BASTER			1			
SABATER		3	2			
INDUSTRIA FUSTA VIDRE CERÀMICA		1	7			
FUSTER			5			
BOTER		1	2			
INDUSTRIA METALL			4			
FERRER			4			
SECTOR TERCIARI	1	8	5			
PROFESSIO LIBERAL			1			
ESCRIVÀ			1			
TRANSPORT			1			
CARETER			1			
COMERC	1	8				
NEGOCIANT		1				
MARINER	1	4				
MERCADER		1	4			
HOSTALER		2				
PRIVILEGIAT		2				
CIUTADÀ HONRAT		2				
ECLESIASTIC		1				
INDETERMINAT		9	12			
TOTAL	1	63	108			1

-SEGLE XVII

	ARENYS MAR	CANET	TORDERA	VILASSAR	LLAVANERES	CABRERA
SECTOR PRIMARI	1	40	16	18	24	3
AGRÍCOLA	1	36	16	18	21	3
PAGES	1	28	16	4	21	
TREBALLADOR		2		14		3
BRACER		6				
PESCA		4				3
PESCADOR		4				3
SECTOR SECUNDARI			3	3	5	2
TEIXIT CONFECCIÓ		4	1	1	2	1
TEIXIDOR			1	1	1	1
SASTRE		4				1
INDUSTRIA CUIR		6	2			1
SABATER		6	2			1
INDUSTRIA CONSTRUCCIÓ		2		2		1
MESTRE DE CASES		2		2		1
RAJOLER						1
INDUSTRIA FUSTA VIDRE CERÀMICA		7				
FUSTER		2				1
BOTER		5				
INDUSTRIA METALL		2				1
FERRER		2				1
CONSTRUCCIÓ NAVAL		4				
MESTRE D' AXA		4				
INDUSTRIA CÀNEM		3				
ORDER		3				
SECTOR TERCIARI	9	37	3	1		
PROFESSIÓ LIBERAL		5	1	1		
CIRURGIA		2				
APOTECARI		2	1			
DOCTOR EN MEDICINA		1				
NOTARI				1		
TRANSPORT		3				
MULATER		3				
COMERÇ	9	29	2			
COMERCIANT	1					
NEGOCIANT	5	3	1			
BOTIGUER	1	2				
ADROGUER		2				
MARINER	2	21	1			
MERCADER		1				
PRIVILEGIAT	1	2	1			
CIUTADÀ HONRAT	1	2	1			
ECLESIASTIC		2				
INDETERMINAT		2	1			9
TOTAL	11	111	24	22	38	5

-SEGLE XVIII

	ARENYS MAR	CANET	TORDERA	VILASSAR	LLAVANERES	CABRERA
SECTOR PRIMARI	1	58	89			
AGRICOLA	1	56	89			
PAGÈS		17	60			
TREBALLADOR	1	32				
BRACER		5	27			
HORTOLA		1				
PASTOR		1				
MOLINER			2			
PESCA		2				
PESCADOR		2				
SECTOR SECUNDARI	1	16	8			
TEIXIT CONFECCIO	1	3	3			
TEIXIDOR			1			
SASTRE	1	2	2			
VELER		1				
INDUSTRIA CUIR		3	2			
BASTER		1				
SABATER		2	2			
INDUSTRIA CONSTRUCCIO		1	1			
MESTRE DE CASES			1			
SERRADOR		1				
INDUSTRIA FUSTA VIDRE CERÀMICA		6				
FUSTER		1				
BOTER		4				
MESTRE CAPSER		1				
INDUSTRIA METALL			2			
FERRER			2			
INDUSTRIA CANEM		3				
CORDER		3				
SECTOR TERCIARI	5	31	17			
PROFESSIO LIBERAL	1	5	7			
CIRURGIA		1	3			
APOTECARI		1	4			
OFIC COMPTADURIA		1				
DOCTOR EN MEDICINA	1	2				
TRANSPORT		3				
TRAGINER		1				
MULATER		2				
CARRETER			2			
COMERC	4	23	8			
COMERCIANT	1	1				
NEGOCIANT		8	6			
BOTIGUER	2	1				
ADROGUER	1					
MARINER		12	2			
CAPITÀ NAU		1				
PRIVILEGIAT			1			
CIUTADÀ HONRAT			1			
INDETERMINAT		3				
TOTAL	7	108	115			

ACCÉS A LA PROPIETAT DE LA TERRA (PECES DECLARADES)

-SEGLE XVI

TORDERA

TORDERA	NUM. PECES	BOSCOSA	CAMPA	ERMA	FEIXA	PEÇA	VINYA	HORTA	ALTRES
SECTOR PRIMARI	162	4	20	2	39	94			3
AGRICOLA	162	4	20	2	39	94			3
PAGÈS	157	4	19	2	37	92			3
BRACER	4		1		2	1			
PASTOR	1					1			
SECTOR SECUNDARI	40		7		8	20		5	
IND. TEIXITS I CONFECCIO	8				3	2		3	
TEIXIDOR	3				2	1			
SASTRE	3					1		2	
PERXER	2				1			1	
IND. CUIR	10		2		1	7			
BASTER	8		2		1	5			
SABATER	2					2			
IND. FUSTA VIDRE CERÀMICA	11		1		4	6			
FUSTER	7		1		4	2			
BOTER	4					4			
IND. METALL	11		4			5		2	
FERRER	11		4			5		2	
SECTOR TERCIARI	5					4		1	
PROF LIBERAL	1					1			
ESCRIVÀ	1					1			
ACT. COMERCIAL	4					3		1	
MERCADER	4					3		1	
INDETERMINAT	21	1	7		2	11			
TOTAL	228	5	34	2	49	129		6	3

ARENYS DE MAR

ARENYS MAR	NUM. PECES	BOSCOSA	CAMPA	ERMA	FEIXA	PEÇA	VINYA	HORTA	ALTRES
SECTOR TERCIARI	1					1			
ACT COMERCIAL	1					1			
MARINER	1					1			
TOTAL	1					1			

CANET

CANET	NÚM PECES	BOSCOSA	CAMPA	ERMA	FEIXA	PEÇA	VINYA	HORTA	ALTRES
SECTOR PRIMARI	208	6	9	10	30	124	5	1	23
AGRICOLA	205	6	9	10	30	122	4	1	23
PAGÈS	198	6	9	10	29	117	3	1	23
TREBALLADOR	3					2	1		
BRACER	4				1	3			
PESCA	3					2	1		
PESCADOR	3					2	1		
SECTOR SECUNDARI	11		1			7	3		
IND. TEIXIT CONFECCIO	7		1			4	2		
SASTRE	7		1			4	2		
IND. CUIR	3					3			
SABATER	3					3			
IND. FUSTA VIDRE CERAMICA	1						1		
BOTER	1						1		
SECTOR TERCARI	11			1	2	2	5	1	
ACT. COMERCIALS	11			1	2	2	5	1	
NEGOCIANT	1				1				
MARINER	6					1	4	1	
MERCADER	1						1		
HOSTALER	3			1	1	1			
PRIVILEGIAT	11				1	8	1		1
CIUTADA HONRAT	11				1	8	1		1
ECCLESIASTIC	1					1			
INDETERMINAT	22	1		4	3	14			
TOTAL	264	7	10	15	36	156	14	2	24

VILASSAR

VILASSAR	NÚM PECES	BOSCOSA	CAMPA	ERMA	FEIXA	PEÇA	VINYA	HORTA	ALTRES
SECTOR PRIMARI	55	3	13	9		12	10	2	6
AGRICOLA	55	3	13	9		12	10	2	6
PAGÈS	6			3			2		1
TREBALLADOR	49	3	13	6		12	8	2	5
SECTOR SECUNDARI	5						4	1	
IND. TEIXITS I CONFECCIO	3						2	1	
TEIXIDOR	3						2	1	
IND. CONSTRUCCIO	2						2		
MESTRE DE CASES	2						2		
SECTOR TERCARI	9			1		1	6	1	
PROF LIBERALS	9			1		1	6	1	
NOTARI	9			1		1	6	1	
TOTAL	69	3	13	10		13	20	4	6

LLAVANERES

LLAVANERES	NÚM. PECES	BOSCOSA	CAMPA	ERMA	FEIXA	PEÇA	VINYA	HORTA	ALTRES
SECTOR PRIMARI	6					6			
AGRICOLA	6					6			
PAGÈS	6					6			
TOTAL	6					6			

CABRERA

CABRERA	NUM PECES	BOSCOSA	CAMPA	ERMA	FEIXA	PEÇA	VINYA	HORTA	ALTRES
SECTOR PRIMARI	26				1	25			
AGRICOLA	26				1	25			
TREBALLADOR	26				1	25			
SECTOR SECUNDARI	2		1	1					
IND. TEIXITS I CONFECCIO	1			1					
TEIXIDOR	1			1					
IND. METALL	1		1						
FERRER	1		1						
TOTAL	28		1	1	1	25			

-SEGLE XVII

TORDERA

TORDERA	NUM PECES	BOSCOSA	CAMPA	ERMA	FEIXA	PEÇA	VINYA	HORTA	ALTRES
SECTOR PRIMARI	27	2	6		3	12	1		3
AGRICOLA	27	2	6		3	12	1		3
PAGÈS	27	2	6		3	12	1		3
SECTOR SECUNDARI	17		5	1	2	8	1		
IND. TEIXITS I CONFECCIO	15		5		2	7	1		
TEIXIDOR	15		5		2	7	1		
IND. CUIR	2			1		1			
SABATER	2			1		1			
SECTOR TERCARI	3					3			
PROF LIBERAL	1					1			
APOTECARI	1					1			
ACT. COMERCIALS	2					2			
NEGOCIANT	1					1			
MARINER	1					1			
PRIVILEGIAT	1					1			
CIUTADÀ HONRAT	1					1			
INDETERMINAT	10		2		1	6	1		
TOTAL	58	2	13	1	6	30	3		3

ARENYS DE MAR

ARENYS MAR	NUM PECES	BOSCOSA	CAMPA	ERMA	FEIXA	PEÇA	VINYA	HORTA	ALTRES
SECTOR PRIMARI	1								1
AGRICOLA	1								1
PAGÈS	1								1
SECTOR TERCARI	16	2				14			
ACT. COMERCIALS	16	2				14			
COMERCIENT	7					7			
NEGOCIANT	4	2				2			
BOTIGUER	1					1			
MARINER	4					4			
PRIVILEGIATS	1					1			
CIUTADÀ HONRAT	1					1			
TOTAL	18	2				15			1

CANET

CANET	NUM. PECES	BOSCOSA	CAMPA	ERMA	FEIXA	PEÇA	VINYA	HORTA	ALTRES
SECTOR PRIMARI	57			3	4	33	12		5
AGRICOLA	53			3	4	32	10		4
PAGÈS	44			3	4	28	7		2
TREBALLADOR	3					3			
BRACER	6					1	3		2
PESCA	4					1	2		1
PESCADOR	4					1	2		1
SECTOR SECUNDARI	35				4	14	12		5
IND. TEIXITS I CONFECCIO	5					3	1		1
SASTRE	5					3	1		1
IND. CUIR	9				3	3	2		1
SABATER	9				3	3	2		1
IND. CONSTRUCCIO	2					1	1		
MESTRE CASES	2					1	1		
IND. FUSTA VIDRE CERAMICA	8					1	5		2
FUSTER	2						2		
BOTER	6					1	3		2
IND. METALL	3				1	2			
FERRER	3				1	2			
IND CONSTRUCCIO NAVAL	4					1	2		1
MAXA	4					1	2		1
IND. CANEM	4					3	1		
CORDER	4					3	1		
SECTOR TERCIARI	41		1	1		21	15		3
PROF LIBERALS	6			1		2	3		
CIRURGIA	2								
APOTECARI	2					1	1		
DR MEDICINA	2			1		1			
TRANSPORT	3								
MULATER	3						2		
ACT. COMERCIALS	35		1			19	12		3
NEGOCIANT	4					3	1		
BOTIGUER	3					2	1		
ADROGUER	2					2			
MARINER	25		1			12	9		3
MERCADER	1						1		
PRIVILEGIAT	11	1				7	2		1
CIUTADÀ HONRAT	11	1				7	2		1
ECCLESIASTIC	6					5	1		
INDETERMINAT	2								2
TOTAL	152	1	1	4	8	80	42	0	16

-SEGLE XVIII

TORDERA

TORDERA	NUM PECES	BOSCOSA	CAMPA	ERMA	FEIXA	PEÇA	VINYA	HORTA	ALTRES
SECTOR PRIMARI	198	14	34	4	19	107	2	6	12
AGRICOLA	198	14	34	4	19	107	2	6	12
PAGÈS	162	11	25	4	19	91	2	1	9
BRACER	31	3	6			16		3	3
MOLINER	5		3					2	
SECTOR SECUNDARI	9		1			5		2	1
IND. TEIXITS I CONFECCIO	3					2		1	
TEIXIDOR	1					1			
SASTRE	2					1		1	
IND. CUIR	3					2			1
SABATER	3					2			1
IND. CONSTRUCCIO	1					1			
MCASES	1					1			
IND. METALL	2		1					1	
FERRER	2		1					1	
SECTOR TERCARI	22		7		5	10			
PROF LIBERALS	10		5		1	4			
CIRURGIÀ	3		1			2			
APOTECARI	7		4		1	2			
TRANSPORTS	2		1			1			
CARRETER	2		1			1			
ACT. COMERCIALS	10		1		4	5			
NEGOCIANT	8		1		4	3			
MARINER	2					2			
PRIVILEGIATS	2		1			1			
CIUTADÀ HONRAT	2		1			1			
TOTAL	231	14	43	4	24	123	2	8	13

ARENYS DE MAR

ARENYS MAR	NUM PECES	BOSCOSA	CAMPA	ERMA	FEIXA	PEÇA	VINYA	HORTA	ALTRES
SECTOR PRIMARI	1								1
AGRICOLA	1								1
BRACER	1								1
SECTOR SECUNDARI	1						1		
IND TEIXITS I CONFECCIO	1						1		
SASTRE	1						1		
SECTOR TERCARI	13					7			
PROF LIBERAL	7					7			
DR MEDICINA	7					7			
ACT. COMERCIALS	9					9			
COMERCIANT	6					6			
BOTIGUER	2					2			
ADROGUER	1					1			
TOTAL	18					16	1		1

CANET

CANET	NÚM. PECES	BOSCOSA	CAMPA	ERMA	FEIXA	PEÇA	VINYA	HORTA	ALTRES
SECTOR PRIMARI	80			2	8	16	30		24
AGRICOLA	76			2	8	16	26		24
PAGES	28			1	3	15	5		4
TREBALLADOR	35			1		1	17		16
BRACER	5						1		4
HORTOLA	7					5	2		
PASTOR	1						1		
PESCA	4						4		
PESCADOR	4						4		
SECTOR SECUNDARI	19				1	2	11		5
IND. TEIXITS I CONFECCIÓ	4				1	1	2		
SASTRE	3				1	1	1		
VELER	1						1		
IND. CUIR	3						1		2
BASTER	1						1		
SABATER	2								2
IND. CONSTRUCCIÓ	1						1		
SERRADOR	1						1		
IND. FUSTA VIDRE CERÀMICA	7						6		1
FUSTER	1						1		
BOTER	5						4		1
M CAPSER	1						1		
IND. CANEM	4					1	1		2
CORDER	4					1	1		2
SECTOR TERCIARI	67	3	1		1	40	20		2
PROF LIBERAL	34		1			30	3		
CIRURGIA	2					1	1		
APOTECARI	1						1		
DR MEDICINA	2		1				1		
OFIC COMPTADURIA	29					29			
TRANSPORT	4						4		
TRAGINER	1						1		
MULATER	3						3		
ACT. COMERCIALS	29	3				1	10	13	2
COMERCIANT	1						1		
NEGOCIANT	8	2				1	2	3	
BOTIGUER	1						1		
MARINER	16	1					4	9	2
CAPITÀ NAU	3						3		
INDETERMINAT	3						1	2	
TOTAL	169	3	1	2	10	59	63		31

ANNEX IV CONSUM I CULTURA MATERIAL

DISTRIBUCIÓ CRONOLÒGICA DELS INVENTARIS POST-MORTEM CONSULTATS

	ARENYS MAR	CANET	VILASSAR	LLAVANERES	TOTAL
1580-1620			27	15	43
1660-1700	77	70	101	66	314
1775-1800	70	69	57	39	235
TOTAL	148	139	185	120	591

ESTRUCTURA PROFESSIONAL DELS INVENTARIS CONSULTATS

-Període 1580-1620

	VILASSAR	LLAVANERES
SECTOR PRIMARI	15	12
AGRÍCOLA	15	11
PESCA		1
SECTOR SECUNDARI	8	3
TEIXIT CONFECCIÓ	5	1
INDUSTRIA CUIR		1
INDUSTRIA CONSTRUCCIÓ	1	
INDUSTRIA FUSTA VIDRE CERÀMICA	1	
INDUSTRIA METALL	1	1
SECTOR TERCIARI	3	
PROFESSIONS LIBERALS	2	
TRANSPORT	1	
PRIVILEGIATS	1	
TOTAL	27	15

-Període 1660-1700

	ARENYS MAR	CANET	VILASSAR	LLAVANERES
SECTOR PRIMARI	3	13	77	54
AGRÍCOLA	3	12	65	52
PESCA		1	11	2
SECTOR SECUNDARI	13	14	18	11
TEIXIT CONFECCIÓ	3	2	5	3
INDUSTRIA CUIR	1	1	5	3
INDUSTRIA CONSTRUCCIÓ		2	3	
INDUSTRIA FUSTA VIDRE CERÀMICA	5	6	5	4
INDUSTRIA METALL				1
INDUSTRIA CONSTRUCCIÓ NAVAL	3	3		
INDUSTRIA CANEM	1			
SECTOR TERCIARI	57	41	5	1
PROFESSIONS LIBERALS	4	3	5	
TRANSPORT	1	2		
COMERÇ	52	36		1
PRIVILEGIATS	4	2	1	
TOTAL	77	70	101	66

-Període 1775-1800

	ARENYS MAR	CANET	VILASSAR	LLAVANERES
SECTOR PRIMARI	12	7	47	33
AGRÍCOLA	11	7	31	31
PESCA	1		16	2
SECTOR SECUNDARI	10	15	5	2
TEIXIT CONFECCIÓ	1	4	1	
INDUSTRIA CUIR	3	4	3	
INDUSTRIA CONSTRUCCIÓ	2	2	1	
INDUSTRIA FUSTA VIDRE CERÀMICA	3	1		1
INDUSTRIA METALL				1
INDUSTRIA CONSTRUCCIÓ NAVAL	1	2		
INDUSTRIA CANEM		1		
INDUSTRIA CERA		1		
SECTOR TERCIARI	47	45	5	4
PROFESSIONS LIBERALS	5	3	1	4
TRANSPORT	1	1	2	
COMERÇ	41	41	2	
PRIVILEGIATS	1	2		
TOTAL	70	69	57	39

ANNEX V ELS MECANISMES D'ENDEUTAMENT

CAUSES DE L'ENDEUTAMENT

Període 1580-1620

DEBITORIS	ARENYS MAR	CANET	VILASSAR	LLAVANERES
INVERSIÓ ACT INDUSTRIALS COMERCIALS	14	13	248	86
NEGOCIS		2	2	
CUIR	1		1	
FERRO	7	1	3	3
FUSTA	2		3	2
LLAVORS	1			
MERCADERIES		1	29	17
BARCA	1	4		1
VIDRE			19	1
PEDRENYALS			3	
ANIMALS	2	4	166	50
PREMSES BOTES			2	8
EINES AGRÍCOLES			3	
OBRA CUITA			1	
SAL			2	
CARBO			3	
LLENYA			5	1
ARRENDAMENT		1	6	3
INVERSIÓ BÉNS IMMOBLES	6	0	19	1
CASES	1		1	
PECES TERRA			15	1
BOTIGA	1			
ENTRADA ESTABLIMENT	4		3	
INVERSIÓ FINANCERA			2	
CENSAL MORT			1	
CENS			1	
PAGAR DEUTES	180	132	782	454
DOTS	125	120	9	4
LEGÍTIMES			4	
SALARIS	2		19	5
COMPRA ALIMENTS (BLAT)	31	9	717	418
LLUISMES	9		16	17
PENSIONS CENSOS	4		6	4
PENSIONS VIOLARIS			9	5
MEDECINES			1	
NECESSITATS			1	
CONCÒRDIA				1
TASQUES	9	3		
LLUIR DEUTES ANTERIORS	10	16	217	93
PRÉSTECES	10	15	207	92
DEBITORIS			1	
CENSALS MORTS		1	9	1
CAUSA DESCONEGUDA	13	14	60	24
TOTAL	223	168	1328	658

CENSALS MORTS	ARENYS MAR	CANET	VILASSAR	LLAVANERES
INVERSIÓ ACT INDUSTRIALS COMERCIALS	1	2		
NEGOCIS	1	1		
FUSTA		1		
INVERSIÓ BÉNS IMMOBLES		4	2	2
TERRES		2	2	1
CASES		2		
ENTRADA ESTABLIMENT				1
INVERSIÓ FINANCERA		1		
DRET REBASSA		1		
PAGAR DEUTES	37	37	49	20
DOTS	5	4	14	2
LEGÍTIMA			2	4
RESCAT CAPTIUS	5	1		
PER NECESSITATS URGENTS	26	30	32	13
PENSIONS CENSALS MORTS			1	
UTILITAT		2		
ALIMENTS	1			1
LLUIR DEUTES ANTERIORS	6	9	16	9
PRÉSTECES	5	8	10	3
DEBITORIS			2	2
LLUIR VCG			1	
VIOLARIS				3
CENSALS MORTS	1	1	3	1
CAUSA DESCONEGUDA	3	11	11	16
TOTAL	47	64	78	47

VIOLARIS	ARENYS MAR	CANET	VILASSAR	LLAVANERES
INVERSIÓ ACT INDUSTRIALS COMERCIALS	1	1	11	2
FERRO	1			
BOTES				1
NEGOCIS		1	11	1
INVERSIÓ BÉNS IMMOBLES			2	
TERRES			2	
PAGAR DEUTES	1	6	149	132
DOTS			11	4
NECESSITATS URGENTS	1	5	25	38
PRO SUBVENTIONE		1	110	90
ALIMENTS			2	
PENSIONS CENSALS MORTS			1	
LLUIR DEUTES ANTERIORS			18	9
DEBITORIS			2	3
CENSALS MORTS				1
DEUTES			11	4
VCG			2	
VIOLARIS			3	1
CAUSA DESCONEGUDA	1	1	35	37
TOTAL	3	9	215	180

VCG	ARENYS MAR	CANET	VILASSAR	LLAVANERES
INVERSIÓ ACT INDUSTRIALS COMERCIALS			5	
NEGOCIS			5	
INVERSIÓ BÉNS IMMOBLES			1	
TERRES			1	
PAGAR DEUTES	2	4	43	16
DOTS	1	1	3	
NECESSITATS URGENTS	1	2	20	5
PRO SUBVENTIONE			13	10
SOLDADES			2	
ALIMENTS			1	
PENSIONS CENSALS MORTS			4	
PENSIONS CENSOS				1
UTILITAT		1		
LLUIR DEUTES ANTERIORS		1	57	2
DEBITORIS			6	1
CENSALS MORTS		1	17	1
DEUTES			13	
VCG			2	
VIOLARIS			19	
CAUSA DESCONEGUDA	1	1	41	5
TOTAL	3	6	147	23

COMPRAVENDES	ARENYS MAR	CANET	VILASSAR	LLAVANERES
PAGAR DEUTES	3	3	21	5
DOTS	3	3	10	4
SOLDADES			1	
LLUISMES			3	
PENSIONS VIOLARIS			7	1
LLUIR DEUTES ANTERIORS	10	15	79	25
DEBITORIS	5	6	21	3
CENSALS MORTS	4	7	11	3
LLUIR VCG	1	2	39	13
DEUTES			2	
VIOLARIS			15	6
CAUSA DESCONEGUDA			1	
TOTAL	13	151	110	30

Període 1660-1700

DEBITORIS	ARENYS MAR	CANET	VILASSAR	LLAVANERES
INVERSIÓ ACT INDUSTRIALS COMERCIALS	48	27	52	6
NEGOCIS	8	4	1	2
PRODUCTES BOTIGA	2	2		
FERRO	1			1
FUSTA	1			
BÓTES			2	
NEU	1			
MOBLES			1	
EINES DE FUSTER			1	
JOIES			1	
MERCADERIES	10	2	3	2
BARCA	11	6		
ANIMALS	11	5	27	
ARRENDAMENT	2	5	9	
CREACIO COMPANYIA	1	1		
CANVI MARITIM				1
LLAVORS			1	
OBRES CASA			3	
RODES			1	
OLLA AIGUARDENT			1	
RAJOLES			1	
ORGUE		1		
INVERSIÓ BENS IMMOBLES	64	35	18	12
TERRES	26	16	14	10
CASES	18	10	2	1
BOTIGA	1	2		
POU	1			
ENTRADA ESTABLIMENT	18	7	2	1
INVERSIÓ FINANCERA	1	6	1	
CENSALS MORTS	1			
CENSOS		5	1	
DRET REBASSA MORTA		1		
PAGAR DEUTES	112	183	116	27
DOTS	29	80	14	
ENTERRAMENTS MISSES	5	6	2	1
MEDECINES	15	22		2
NECESSITATS URGENTS	3	1		
RESCAT CAPTIU	7			
SALARIS	10	7	14	2
COMPRA ALIMENTS (BLAT)	14	17	40	4
LLUISMES			8	10
RETRASSOS	29	50	9	1
LLOGUERS			4	2
DELME			1	
PENSIONS CENSOS			10	2
TALL			1	
TUTELA			1	
CONDEMNES			2	
US FORN			1	

PENSIONS CENSAL MORT			9	3
LLUIR DEUTES ANTERIORS	32	28	72	37
PRÉSTECS	16	17	69	32
CENSALS MORTS	14	8	3	5
LLUIR CANVI	1	2		
LLUIR QUITAR TERRA	1	1		
CAUSA DESCONEGUDA	177	85	29	2
TOTAL	434	361	288	84

CENSALS MORTS	ARENYS MAR	CANET	VILASSAR	LLAVANERES
INVERSIÓ ACT INDUSTRIALS COMERCIALS	27	6	37	24
NEGOCIS	25	3	36	23
RETAULE	1			
TALER		1		
BOTES		1		
FERRO				1
ARRENDAMENTS		1	1	
ANIMALS	1			
INVERSIÓ BENS IMMOBLES	79	38	31	7
TERRES	25	20	26	5
CASES	37	14		
REVENDA TERRA	1			
ENTRADA ESTABLIMENT	16	4	5	2
INVERSIÓ FINANCERA	2		3	
FRUTS DE TERRA	1			
CENSAL	1		1	
CENS			2	
PAGAR DEUTES	58	54	93	40
DOTS	10	12	24	6
ENTERRAMENTS MISSES	11	10	14	2
PER NECESSITATS URGENTS	31	21	21	32
UTILITAT	2	1		
PRO SUBVENTIONE			32	
SALARIS	1	1		
RESCAT CAPTIUS		3	1	
PENSIO CENSALS MORTS			1	
RETRASSOS	3	6		
LLUIR DEUTES ANTERIORS	42	43	49	15
DEBITORIS	26	32	27	4
CENSALS MORTS	16	7	22	11
LLUIR CANVI		4		
CAUSA DESCONEGUDA	91	29	12	7
TOTAL	299	170	225	93

VIOLARIS	ARENYS MAR	CANET	VILASSAR	LLAVANERES
INVERSIÓ ACT INDUSTRIALS COMERCIALS			23	18
NEGOCIS			22	18
ANIMALS			1	
PAGAR DEUTES	6	2	199	44
DOTS			2	
PER NECESSITATS URGENTS	1	1	5	20
UTILITAT	4			
PRO SUBVENTIONE	1	1	189	21
PENSIONS CENSOS			2	
RETRASSOS			1	3
LLUIR DEUTES ANTERIORS	1		5	
DEBITORIS			3	
LLUIR VIOLARI	1		1	
LLUIR CENSAL MORT			1	
CAUSA DESCONEGUDA	7		24	
TOTAL	14		251	62

VCG	ARENYS MAR	CANET	VILASSAR	LLAVANERES
INVERSIÓ ACT INDUSTRIALS COMERCIALS	1	0	18	1
NEGOCIS	1		14	1
MERCADERIES			1	
ARRENDAMENTS			2	
ANIMALS			1	
PAGAR DEUTES	14	7	63	12
DOTS	3	1	15	2
NECESSITATS URGENTS	11	3	22	10
LLUISME			1	
SOLDADES			2	
UTILITAT		3		
PENSIONS CENSOS			1	
PENSIONS CENSALS MORT			8	
PRO SUBVENTIONE			13	
MULTA			1	
LLUIR DEUTES ANTERIORS	16	6	33	4
DEBITORIS	10	1	8	
LLUR QUITAR			1	
CENSALS MORTS	6	5	24	4
CAUSA DESCONEGUDA	20	13	12	
TOTAL	51	26	126	17

COMPRAVENDES	ARENYS MAR	CANET	VILASSAR	LLAVANERES
PAGAR DEUTES	27	27	45	15
DOTS	11	21	14	11
PENSIONS CENSALS MORTS	7	1	17	3
PENSIONS CENSOS	6	3	9	
LLUÏSMES	1	2	1	
LEGÍTIMES	2			
ESTABLIMENTS			1	1
SOUS			1	
MEDECINES	1		1	
RETRASSOS			1	
LLUIR DEUTES ANTERIORS	97	80	173	42
DEBITORIS	7	32	15	7
CENSALS MORTS	53	13	78	33
DINERS DEIXATS	21	24	30	
LLUIR QUITAR TERRA			3	
LLUIR CANVI				
LLUIR VCG	16	11	47	2
CAUSA DESCONEGUDA	51	26	126	17
TOTAL	124	107	218	57

-Període 1775-1800

DEBITORIS	ARENYS MAR	CANET	VILASSAR	LLAVANERES
INVERSIÓ ACT INDUSTRIALS COMERCIALS	36	17		1
OBRES CASA	7	2		1
NEGOCIS	1	4		
VIATGE AMERICA		1		
FERRO	5			
FUSTA	2			
CANVI		4		
CONSTRUIR CASA		1		
MERCADERIES	7	3		
BARCA	1	1		
ANIMALS	4	1		
CÀNEM	1			
VIDRE	1			
VALS MARÍTIMS	5			
CARRO	1			
ARRENDAMENT	1			
INVERSIÓ BÉNS IMMOBLES	5	1	1	3
CASES	4			
PECES TERRA	1		1	3
ENTRADA ESTABLIMENT		1		
PAGAR DEUTES	44	28	13	8
DOTS	1	2		1
LEGÍTIMA		1	2	
OBRES PIES			1	
NECESSITATS		10		
SALARIS				1
COMPRA ALIMENTS	30	7		4
URGENCIES			2	
PENSIONS CENSOS	1		7	1
LLUÍSME		1	1	
COMPTES		2		
DRET		1		
ADMINISTRACIÓ TUTELA		1		
LLOGUER	2			1
PLETS	1			
SOUS	3			
MALALTIA	1			
ABSENCIA MARIT		1		
VISITES METGE	4			
MEDECINES		2		
LLUISMES	1			
LLUIR DEUTES ANTERIORS	54	15	17	6
PRESTECES	54	15	16	6
CENSALS MORTS			1	
CAUSA DESCONEGUDA	3	1		
TOTAL	142	62	31	18

CENSALS MORTS	ARENYS MAR	CANET	VILASSAR	LLAVANERES
INVERSIÓ ACT INDUSTRIALS COMERCIALS	136	109	11	18
NEGOCIS	102	54	6	3
CAIXES				1
TRANSACCIÓ				1
OBRES CASA	32	7	5	12
MERCADERIA		1		
CONSTRUCCIÓ CASA		46		1
VALS MARÍTIMS		1		
ANIMALS	1			
FINANÇAMENT D UN VIATGE	1			
INVERSIÓ BENS IMMOBLES	11	19	2	4
CASA	4	3		
REVENDA	2		1	
PECES TERRA	4	13	1	1
INCREMENTAR PATRIMONI		3		
ENTRADA ESTABLIMENT	1			3
INVERSIÓ FINANCERA			1	
CENS			1	
PAGAR DEUTES	56	83	2	15
DOTS	4	10	1	4
LEGÍTIMA	3	3	1	3
PLETS		2		
NECESSITATS	34	55		5
OBRES PIES	3	2		1
UTILITAT	3			
LLUÏSME		3		
PENSIONS CENSOS	2	3		
PENSIONS CENSALS MORTS		3		
ALIMENTS	2			1
VISITES METGE	2			
MALALTIA FUNERAL	2			
SOU	1			
ABSÈNCIA MARIT		1		
MEDECINES		1		1
LLUIR DEUTES ANTERIORS	35	31	5	6
DEBITORI	28	27	2	1
CENSALS MORTS	7	4	2	5
LLUIR VCG			1	
CAUSA DESCONEGUDA	16	9	1	1
TOTAL	254	251	23	44

VCG	ARENYS MAR	CANET	VILASSAR	LLAVANERES
INVERSIÓ ACT INDUSTRIALS COMERCIALS	8	1	22	5
NEGOCIS	7		21	1
MERCADERIES				1
CAXA ROBA			1	
OBRES CASA	1		1	
CONSTRUCCIÓ CASA				1
ANIMALS		1		
ARRENDAMENT				2
PAGAR DEUTES	5	2	10	6
ALIMENTS				1
ABSÈNCIA MARIT	2		1	
LEGÍTIMES				1
SALARI			1	
NECESSITATS		2		2
URGÈNCIES			1	1
PENSIONS CENSALS MORTS	2		1	1
DOT			3	
MEDECINES	1			
MULTA CONTRABAN			1	
LLUISME			1	
LLUIR DEUTES ANTERIORS	5	7	7	7
DEBITORIS	2	7	3	5
VCG			1	
CENSALS MORTS	3		3	2
CAUSA DESCONEGUDA	8		9	2
TOTAL	26	10	47	20

COMPRAVENDES	ARENYS MAR	CANET	VILASSAR	LLAVANERES
PAGAR DEUTES	76	52	22	28
DOTS	6	8		5
MULTA		1		
LEGITIMES	3	6	4	8
SOU CIRURGIÀ				1
PLETS	1	3		
SOUS		1	4	
PENSIONS CENSOS	11	10	1	5
ALIMENTS				
PENSIONS CENSALS MORTS	4	7	3	2
OBRES PIES		1		
MALALTIA ENTERRO	5			
MALALTIA	1	1		
LLUISME	2	4		1
MEDECINES				1
CADASTRE				5
OBRES PIES	1	4		
DEUTES	42	6	10	
LLUIR DEUTES ANTERIORS	87	119	34	19
DEBITORI	9	39	4	6
VCG	11	10	6	3
CENSALS MORTS	67	70	24	10
TOTAL	163	171	56	47

ANNEX VI LES FINANCES MUNICIPALS

COMPTES DE LA UNIVERSITAT D'ARENYS DE MAR (1627-1800)

	ENTRADES	SORTIDES	SALDO
1627-28	90	91	-1
1628-29	103	104	-1
1629-30	486	489	-3
1630-31	3.575	3.376	199
1631-32	1.691	1.200	491
1632-33	494	464	30
1633-34	334	321	13
1634-35	275	237	38
1635-36	553	413	140
1636-37	283	275	8
1637-38	144	152	-8
1638-39	445	392	53
1639-40	1.082	1.051	31
1640-41	930	929	1
1641-42	1.475	1.284	191
1642-43	1.072	1.076	-4
1643-44	1.166	917	249
1644-45	2.504	2.625	-121
1645-46	2.023	2.024	-1
1646-47	1.706	1.682	24
1647-48	2.722	2.700	22
1648-49	2.051	2.209	-158
1649-50	3.055	3.096	-41
1650-51	2.810	2.779	31
1651-52	2.623	2.209	-98
1652-53	2.514	2.567	-53
1653-54	1.152	1.195	-43
1654-55	1.552	2.383	-831
1655-56	2.581	2.572	9
1556-57	1.292	1.442	-150
1557-58	1.220	1.152	68
1558-59	406	443	-37
1659-60	1.090	1.097	-7
1660-61	1.288	1.314	-26
1661-62	658	663	-5
1662-63	661	690	-29
1663-64	463	477	-14
1664-65	663	655	8
1665-66	603	603	0
1666-67	1.433	1.401	32
1667-68	594	605	-11
1668-69	700	1.029	-329
1669-70	4.458	4.503	45
1670-71	2.356	2.353	3
1671-72	1.657	1.648	9
1672-73	925	955	-30

	ENTRADES	SORTIDES	SALDO
1673-74	1.038	973	65
1674-75	2.285	2.284	1
1675-76	1.374	1.358	16
1676-77	1.547	1.203	344
1677-78	2.632	665	1967
1678-79	907	928	-21
1679-80	1.446	1.342	144
1680-81	2.238	2.238	0
1681-82	1.631	1.631	0
1682-83	1.444	1.494	-50
1683-84	1.373	1.374	-1
1684-85	2.069	2.138	-69
1685-86	934	936	-2
1686-87	461	496	-35
1687-88	547	547	0
1688-89	481	481	8
1689-90	1.940	1.937	3
1690-91	2.380	2.385	-5
1691-92	1.875	1.875	0
1692-93	4.133	4.125	8
1693-94	5.251	5.259	-8
1694-95	3.502	3.441	61
1695-96	2.382	2391	-9
1696-97	3.604	3.596	8
1697-98	2.749	2.775	-26
1698-99	948	946	2
1699-00	627	632	-5
1700-01	1.142	1.140	2
1701-02	1.356	1.374	-18
1702-03	1.771	1.750	21
1703-04	1.355	360	995
1704-05			
1705-06			
1706-07			
1707-08			
1708-09			
1709-10			
1710-11			
1711-12			
1712-13			
1713-14			
1714-15			
1715-16			
1716-17			
1717-18			
1718-19			
1719-20			
1720-21	4.689	4.690	-1
1721-22	10.117	10.111	6
1722-23	9.853	11.992	-2.139
1723-24	6.202	6.977	-775
1724-25			

	ENTRADES	SORTIDES	SALDO
1725-26	4.536	6.848	-2.312
1726-27			
1727-28	8 184	8.182	2
1728-29			
1729-30			
1730-31			
1731-32			
1732-33			
1733-34			
1734-35			
1735-36			
1736-37			
1737-38			
1738-39			
1739-40			
1740-41			
1741-42			
1742-43			
1743-44			
1744-45			
1745-46			
1746-47			
1747-48			
1748-49			
1749-50			
1750-51			
1751-52			
1752-53			
1754-55			
1755-56			
1756-57			
1757-58			
1758-59			
1759-60	1.372	1.372	0
1760-61	565	745	-180
1761-62	1.273	1.272	1
1762-63	1.822	2.649	-827
1763-64	175	175	0
1764-65	1.932	1.932	0
1765-66	1.688	2.057	-369
1766-67	1.307	1.308	-1
1767-68	733	795	-62
1768-69	1.743	1.743	0
1769-70	1.364	1.278	86
1770-71	392	437	-45
1771-72	1.360	2.297	-937
1772-73	1.878	1.878	0
1773-74	3.752	2.164	1.588
1774-75	3.354	2 843	511
1775-76	3.106	839	2.267
1776-77	3.098	1.749	1.349
1777-78	392	720	-328

	ENTRADES	SORTIDES	SALDO
1778-79	2.414	753	1.661
1779-80	2.116	3016	-900
1780-81	1.361	965	396
1781-82	3.580	1.779	1.801
1782-83	4.559	5009	-450
1783-84	3.830	807	3.023
1784-85	3.621	2.486	1.135
1785-86	1.315	1.242	73
1786-87	1.366	1.042	324
1787-88	3.622	1.778	1.844
1788-89	4.380	1.047	3.333
1789-90	5.400	1.133	4.267
1790-91	6.632	5.410	1.222
1791-92	6.069	3.400	2.669
1792-93			
1793-94			
1794-95			
1795-96			
1796-97			
1797-98			
1798-99	758	4.247	-3.489
1799-00			